

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

BEŞİNCİ BÖLÜM

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA

(Başvuru No. 63664/19 ve diğer 4 başvuru –
bk. ekli liste)

KARAR

(Esas)

Madde 8 • Fuhuş ve insan ticareti ile mücadeleyle yönelik genel bir mevzuat planının parçası olarak cinsel ilişki satın alınmasının genel ve mutlak olarak suç sayılması • Özel hayata saygı hakkına, fuhuş yapan başvuranların kişisel özerkliklerine ve cinsel özgürlüklerine müdahale • Fuhuş yapan başvuranların kişisel özerkliklerine ve cinsel özgürlüklerine müdahale - Fuhuşla mücadelenin en iyi yoluna ilişkin Avrupa'da ve uluslararası alanda ortak bir görüşün bulunmaması ve söz konusu suçun insan ticaretiyle mücadelede bir araç olarak kullanılmasına ilişkin derin görüş ayrılıkları • Geniş takdir yetkisi • Çok hassas ahlaki ve etik konuları gündeme getiren son derece karmaşık bir olguya çerçeve sağlamak üzere kurulan sistemin tüm yönlerinin Parlamento tarafından dikkatle incelenmesi • Dört ana unsura dayanan genel sistem: fuhuşu yasaklamaksızın teşvik edebilecek tüm yasal hükümlerin ortadan kaldırılması; fuhuş yapan kişilere koruma sağlanması, özellikle de başkalarının cinsel istismarının engellenmesi; fuhuşa girişin önlenmesi ve ve fuhuştan ayrılmak isteyen kişilerin yeniden topluma kazandırılmasına yardımcı olunması • Söz konusu çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurulması • Takdir yetkisinin aşılması • Ulusal makamların benimsedikleri yaklaşımı, bu alandaki gelişmelere ve kanunun uygulanmasının sonuçlarına göre şekillendirebilmek için sürekli olarak gözden geçirmeleri gerekliliği

Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından düzenlenmiştir. Mahkeme açısından bağlayıcı değildir.

STRAZBURG

25 Temmuz 2024

İşbu karar, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Bazı şekli düzeltmelere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2024. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

M.A. ve diğerleri/Fransa davasında,

Başkan

Lado Chanturia

Hâkimler

Mārtiņš Mits,

Stéphanie Mourou-Vikström,

María Elósegui,

Kateřina Šimáčková,

Stéphane Pisani

Catherine Brouard-Gallet (*ad hoc* hâkim)

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Victor Soloveytchik'in katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("Beşinci Bölüm"),

6 Aralık 2019 tarihinde yapılan yukarıda belirtilen başvuruları,

Başvuranların kimliklerinin saklı tutulması yönündeki kararı (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 33. maddesi),

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 2, 3 ve 8. maddelerine ilişkin şikâyetlerin Fransa Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesine ve başvuruların geri kalan kısmının kabul edilemez olduğunun belirtilmesine ilişkin kararı,

Mahkemenin başvuruların kabul edilebilir olduğuna karar verdiği ve İç Tüzük'ün 42. maddesinin 1. fıkrasının imkân verdiği şekilde başvuruların birleştirilmesine hükmettiği 27 Haziran 2023 tarihli kararı,

Her tarafın sunduğu ek yazılı görüşleri (İç Tüzük'ün 59. maddesinin 1. fıkrası),

Ek görüşlerinde başvuranlar tarafından sunulan talebe cevaben verilen duruşma düzenlenmemesine ve Büyük Daire lehine yargılama yetkisinden feragat etmemesine ilişkin kararı (İç Tüzük'ün 59. maddesinin 3. fıkrası),

Fransa'yı temsilen seçilen Hâkim Guyomar'ın, davalardan çekilmesini (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 28. maddesi) ve Daire Başkanı'nın yerine *ad hoc* hâkim sıfatıyla C. Brouard-Gallet'yi atamaya karar verdiğini (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 29. maddesinin 1. fıkrasının b) bendi) Jean-Marie Delarue'nün tayin edilmesine karar verdiğini dikkate alarak,

2 Temmuz 2024 tarihinde gerçekleştirilen müzakerelerin ardından, söz konusu tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Başvurular, Fransız ceza hukukunda cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasıyla ilgilidir. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2, 3 ve 8. maddelerini ileri sürerek, söz konusu tedbirin kendileri gibi fuhuş yapan kişilerin fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü ve sağlığını ciddi şekilde tehlikeye attığını ve kişisel özerklik ve cinsel özgürlük hakkını da içermesi bakımından, kendilerinin ve müşterilerinin özel hayatlarına saygı hakkını ciddi şekilde ihlal ettiğini ileri sürmektedirler.

OLAY VE OLGULAR

2. Başvuranlar, Arnavut, Cezayirli, Arjantin, Belçikalı, Brezilyalı, İngiliz, Bulgar, Kamerunlu, Kanadalı, Çin, Kolombiyalı, Dominikli, Ekvatorlu, İspanyol, Fransız, Nijeryalı, Perulu, Romanyalı ve Venezuelalı olmak üzere çeşitli milletlerden iki yüz altmış bir kadın ve erkekten oluşmaktadır. Başvuranlar, Danıştay ve Yargıtay avukatı P. Spinosi tarafından temsil edilmektedirler.

3. Fransız Hükümeti, Avrupa ve Dışişleri Bakanlığında Hukuk İşleri Müdürü olan, kendi görevlisi D. Colas tarafından temsil edilmektedir.

4. Davanın kendine özgü koşulları, taraflarca ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

5. Başvuranlar, “Fransız hukuku hükümleri uyarınca düzenli olarak yasal bir şekilde fuhuş yaptıklarını” belirtmektedirler. Başvuranlar, “fuhuş sistemine karşı mücadeleyi güçlendirmeyi ve fuhuş yapan kişileri desteklemeyi amaçlayan” 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun ile getirilen ve Ceza Kanunu’nun 611-1 ve 225-12-1 maddelerinde (aşağıdaki 14. paragraf) yer alan, rızası olan yetişkinler arasında bile cinsel ilişki satın almanın suç sayılmasından şikâyetçidirler.

I.BAŞVURANLARDAN BAZILARININ İFADELERİ

6. Başvuranlar, fuhuş satın almanın suç sayılmasından bu yana durumlarındaki kötüleşmeyi anlatan kadın ve erkek on altı seks işçisinin ifadesini sunmaktadırlar. Aşağıdaki dokuz ifade, Mahkeme önünde başvuran olan kişilere aittir (ayrıca, başvuran olduğunu belirten ancak kimliğini belirtmeyen onuncu bir ifadeye yer verilmiştir):

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)
A.M., 26 Ocak 2021 (başvuru no. 63664/19)

“(…) [13 Nisan 2016 tarihinde çıkarılan kanundan] önce, internet üzerinden çalışıyordum ve potansiyel müşterilerimden benimle görüşmek isteyen düzenli mesajlar alıyordum. Bu şekilde çalışma koşullarımı kolayca dayatabiliyordum.

Ancak müşterilerimi cezalandıran bu kanun 2016 yılında kabul edildiğinden beri, sayılarının azaldığını, bu durumun da büyük bir güvensizliğe ve ödenemeyen borçlara yol açtığını fark ettim.

Dahası, kendimi etkin bir şekilde koruma imkânımı da kaybettim. Daha az müşteri olunca seçeneklerim de azaldı. Ayrıca bu kanundan beri, daha önce reddedebileceğim uygulamaları (ve fiyatları) kabul etmek zorunda kaldım.

Bu nedenle daha düşük fiyatlarla görüşme kabul etmeye başladım, bu da işimi daha da güvencesiz hale getirdi.

Ayrıca prezervatif kullanımını dayatmayı çok zor (imkânsız olmasa da) buluyorum. Cinsel sağlığım bu durumdan çok etkilendi ve bu kanun yürürlüğe girdiğinden beri düzenli olarak cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar geçiriyorum. Şu anda HIV pozitifim. Dolayısıyla bu kanun tehlikeli. En tehlikeli müşterilerime daha fazla güç veriyor, kendi koşullarını dayatmam gerekirken bana kendi koşullarını dayatmalarına izin veriyor.

(…) Müşteri olarak damgalanmak, ekonomik-cinsel alışverişte bulunan biri olarak bana yardımcı olmuyor (...).

Ayrıca bu dünyadan kaybolma arzumu artırarak ruh sağlığımı da etkiliyor (...).

Bu kanun, beni sadece maddi olarak ve sağlığım açısından riske atmakla kalmıyor, aynı zamanda ekonomik-cinsel alışverişin sağlıklı bir şekilde gerçekleşebileceği bir toplum yaratma olasılığımızı da ortadan kaldırıyor (...).”

T.S., 10 Kasım 2021 (başvuru no. 24387/20)

“(…) Artık polis tarafından yakalanmak istemeyen müşterilerimi korumak için, istemesem bile onları evime almayı kabul etmek ve sahte bir müşterinin, müşteri kılığına girmiş bir saldırganın nerede yaşadığını bilip beni taciz etme, tehdit etme ya da komşularıma ihbar etme riskini göze almak zorundayım.

(…) Müşteriler cezalandırıldığından beri ücretler düştü. Kanundan önce, verilen hizmetin şartları konusunda anlaşılmadığımız müşterileri reddetmeyi göze alabiliyorduk. Seks işçiliği yaptığım ilk on beş yıl boyunca, sistematik olarak prezervatif kullanımını dayatmayı başardım ve seks işçiliği bağlamında hiçbir zaman cinsel yolla bulaşan bir enfeksiyon geçirmedim. 2016 tarihli kanun sonrasında herkes pazarlık gücünü kaybetti çünkü polis tarafından doğrudan hedef alınmayanlar da dâhil olmak üzere müşteriler kanunun nerede ve nasıl uygulanacağını bilmedikleri için korkmaya başladılar. Bugün artık eskiden olduğu gibi bir müşteriyi reddetmeyi göze alamıyoruz. Kanun, tam tersini iddia ederken müşterilerin gücünü önemli ölçüde artırdı.

2016 yılından bu yana yavaş yavaş prezervatifsiz cinsel ilişkiyi kabul etmek zorunda kaldım ki bu daha önce yapmayı asla hayal edemeyeceğim bir şeydi (...). 2016’dan beri bel soğukluğu ve

M.A.VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

frengi tedavisi görmek zorunda kaldım. Temas öncesi profilaksiyi doğru bir şekilde almakta da çok zorlanıyorum çünkü beni kusturuyor. Bu yüzden, tanıdığım meslektaşlarımın başına geldiği gibi HIV pozitif olmaktan çok korkuyorum.

(...) Kanun nedeniyle birçoğumuz daha hareketli olmak, çalışmak için daha fazla seyahat etmek zorunda kalıyoruz; bu da hastane randevularını kaçırmak, daha kötü tıbbi bakım almak ve bazen tedavimizi yarıda kesmek anlamına geliyor. (...) Kanun yürürlüğe girdiğinden beri müşterilerimizin taleplerine uyum sağlamak zorunda kaldık. Metronun olmadığı ve sadece eskortların gitmeye razı olduğu gece geç saatlerde bile randevuları kabul etmek zorunda kaldık. Birçok erkek seks işçisi “chemsex” kabul etmek zorunda. Yani seks sırasında uyuşturucu almak veya hatta uyuşturucuları kendileri getirmek zorunda kalıyorlar. Daha önce uyuşturucuları temin etmek müşterilere bağlıydı ve bu konuda pazarlık yapılmıyordu.

(...) 2016 tarihli kanundan önce bir saat için 200 avro talep edebiliyordum ancak şimdi en fazla 100 avro talep edebiliyorum. 50 avro karşılığında seks yapmayı kabul eden eskortlar tanıyorum. Sokak fiyatları ormanda oral seks için 10 avroya kadar düştü. Eğer korunmadan seks yapmayı reddedersem artık neredeyse hiç müşteri bulamıyorum. Bana göre, seks endüstrisinin bir sektöründen diğerine yayılan bir domino etkisi olduğu için, cezalandırmanın seks endüstrisindeki ücretler ve korunmasız seksin normalleşmesi üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu açıktır.

Zaten kanunu savunanların amacı da buydu; bizleri başka bir iş yapmaya zorlamak için seks işçiliğinin daha az para getirmesi gerektiğini söylüyorlardı. Ancak bunu yaparak sağlığını ve güvenliğini tehlikeye attıklarını ve kimseye zarar vermediğim halde bana hangi cinsel davranışlarda bulunmam gerektiğini dayattıklarını düşünüyorum. URSSAF’a seks işçisi olarak kayıtlıyım ve vergilerimi ödüyorum ancak sanki hayatımın hiçbir değeri yokmuş, yarın ölebilirim ve kimsenin umurunda olmamış gibi diğerleri gibi bir vatandaş değilim. Aksine, fuhuş yapan bir kişi daha eksilmiş olur ve bunun kötülüğe karşı ahlaki haclı seferlerinde bir başarı olduğunu söyleyebilirler (...).”

S.T., 16 Kasım 2021 (başvuru no. 63664/19)

“(...) Alışılmadık ama özerk, bağımsız ve güvenli bir işyerine, büyük bir yardımlaşmaya, saygılı müşterilere ve uygulama ve müşteri seçimine sahipken, çalışma koşullarımızın kanun çıkana kadar giderek kötüleştiğini gördük. Kanun kabul edildiğinden beri de daha kötüye gidiyor.

2015 yılından bu yana, birçok meslektaşım gibi ben de depresyondayım. Bazıları intihar etti.

Bu kanundan önce müşteriyi ayırabiliyor ve seçebiliyordum. Müşteriler nadir hale geldiğinden beri risk alıyorum.

Meslektaşlarımdan bazıları tecavüze uğradı ve soyguna uğradı ki bu daha önce en uygun güvenlik koşullarımızda ve kanun önünde hizmetimize başvuran insanlar için hiç yaşanmayan bir şeydi.

Kanun, beni ya da meslektaşlarımı bizi içine sürüklediği bu tehlikeli durumdan kurtarmak için hiçbir şey yapmadı.

Kanun bizi damgalanma ve şiddetten korumak için hiçbir şey yapmadı.

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

Kanun benim özerkliğimi, hayatımı planlama becerimi ve çocuğuna iyi bir eğitim verebilen bir anne olarak gururumu elimden aldı.

(...) Bu kanun yavaş yavaş özerkliğimi, güvenliğimi ve hayatımı yok ediyor.

Benim için, cinsel ilişki satın almayı yasaklayan bu hükümdeki ve genel olarak 2016 tarihli kanunun tüm hükümlerindeki en kötü insan hakları ihlali (...) kanunun fuhuş yapan kişiyi zihinsel ve ahlaki olarak aciz kabul etmesidir.

Bu kanun uyarınca, Devlet fiili vasi, benim vasim; şartlı, yoksulluk sınırının altında, ortalama bir Fransız'ın evcil hayvanları için aylık bütçesine eşdeğer şekilde ayda 400 avroluk rezil bir çıkış yolu, düşük seviyeli eğitim kursları, çalışan veya iş bırakan insanlar için aşırı güvensizlik, mağdur ve "aciz kişi" olarak damgalanmanın yarattığı en kötü şiddete maruz kalma, yasal olarak aciz duruma düşürdüğü için onlar adına karar verme sonuçlarıyla tüm bu insanların vasisi, ne kadar da deşersiz bir vasi haline geliyor.

(...) Bu hükümler, insanların kendi geleceklerine karar verme hakkına saygıyla bağdaşmıyor ve hükümlerin bilimsel, ahlaki ya da sosyal olarak hiçbir dayanağı yok.

Devlet, bireylerin özgürleşmesine en çok zarar veren şeyi yeniden üretiyor: onlar adına karar vermek. Bedenleşmiş kanun koyucu, mevcut durumda devlet feminizmi, ataerkillikten görevi devralıyor ve ilgili kişilere herhangi bir uygulanabilir çözüm sunmadan ve daha da kötüsü, 2016 kanunundaki tedbirlerinden hiçbirini şiddetin ve sömürünün ortadan kaldırılması ve seks işçisi olsun ya da olmasın özgürleşmenin iyileştirilmesi gibi söz konusu meseleler üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadan, ilgili kişilerin bedenleri ve kendi kaderlerini tayinleri üzerindeki tahakkümün sürekliliğini sürdürüyor."

H.D., 16 Kasım 2021 (başvuru no. 63664/19)

"(...) müşteriler cezalandırıldığından beri çalışma şeklimi değıştirmek zorunda kaldım. Artık sokakta değıl, internetteki ilanlar aracılığıyla müşteri arıyorum çünkü ceza alma korkusu nedeniyle müşteriler artık sokağı gelmiyor. Çalışabilmek için, internetteki ilanlar aracılığıyla Fransa'nın her yerinde gezici seks işçisi olarak çalışmak zorundayım. Fransızca seviyem yeterince iyi olmadığı için de ilanlarımı yazmak, çalışacak daire bulmak ve müşterilerin telefonlarına cevap vermek için araçlar kullanmak zorundayım.

Bu benim için gelir kaybının yanı sıra özerklik kaybı anlamına geliyor ve eskisinden daha güvencesizim. Taşrada internet üzerinden çalışmak özellikle tehlikeli çünkü evde her zaman yalnızım ve şehirde kimseyi tanımıyorum. Şiddet uygulayan ya da beni soymaya gelen müşterilerim olduğunda arkadaşlarımdan daha az destek alıyorum ve kendimi savunmak için daha az kaynağım var."

M.L., 16 Kasım 2021 (başvuru no. 63664/19)

"Nisan 2016'da fuhuş müşterilerini cezalandıran kanundan bu yana şiddete maruz kaldığımı beyan ederim. Gerçekten de Aralık 2017'de daha önce kabul etmeyeceğim bir müşteriyi kabul ettim, bana şiddetle vurdu ve benden para çaldı. Temmuz 2020'de bir müşteri bıçak çekerek benden para istedi. Onu kabul etme riskini almıştım çünkü müşterileri cezalandıran 2016 kanunundan bu yana müşteri sayısı azaldı ve mali durumum daha istikrarsız hale geldi.

M.A.VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

Dahası, müşterileri cezalandıran kanundan bu yana, Nisan 2016'dan 2020'nin sonuna kadar, binada kalan ve düzenli olarak hırsızlık yapan ve müşterilerimi tehdit eden bir grup saldırgan var. Bu durum mali durumumu daha da kötüleştirdi.

Çalışabilmek için çalışma şeklimi değiştirmek zorunda kaldım ve şimdi Fransa'nın her yerinde internetteki ilanlar aracılığıyla gezici seks işçisi olarak çalışıyorum. Bu, Fransızca seviyem yeterince iyi olmadığı için ilanlarımı yazmak ve çalışacak daireler bulmak için araçlar kullanmak zorunda olduğum anlamına geliyor. Ayrıca taşrada daha fazla şiddete maruz kalıyorum çünkü daha izoleyim. 23 Nisan 2021'de Lyon'da, müşteri olarak randevu alan iki saldırganın kurbanı oldum, daireye gelir gelmez bana vurdular ve para talep ettiler. Aynı gün içinde iki kez geri geldiler. Ardından, 25 Ağustos 2021'de Bordeaux'da bir müşteri bana tecavüz etti ve beni boğdu. Ev arkadaşım eve geldiğinde durdu ve sonra bana vurdu ve beni soydu. Müşterileri cezalandıran kanundan bu yana, eskisinden daha güvencesiz ve tehlikedeyim; gelir kaybının yanı sıra özerkliğimi de kaybettim."

X.H., 17 Kasım 2021 (başvuru no. 63664/19)

"Müşterileri cezalandıran kanundan bu yana şiddete maruz kaldığımı beyan ederim.

Gerçekten de 2016 yılında üç kişi tarafından üç kez şiddet kullanılarak ağırlaştırılmış soygun mağduru oldum. Ayrıca 2016 yılında tecavüz mağduru oldum Daha önce kabul etmeyeceğim bir müşteriyi kabul ettim, onu kabul etme riskini aldım çünkü 2016 tarihli müşterileri cezalandıran kanundan bu yana müşteri sayısı düştüğü için birkaç gündür çok az işim ve çok az gelirim vardı.

Şunu da belirtmeliyim ki hala internet üzerinden ilan vererek çalışıyorum ve hala müşteri alıyorum ancak çalışabilmek için çalışma yöntemlerimi (çalışma saatleri, süresi vb.) uyarlamak ve müşteri seçme kriterlerimi azaltmak (hatta az müşterim olduğunda hiç seçmemek) zorunda kaldım.

Aslında, 2016'da müşterilerin cezalandırılmasından bu yana, fiyatlar ve uygulamalar konusunda pazarlık yapan müşteriler giderek artıyor ve bazen müşterilerin belirlediği fiyatları kabul etmek zorunda kalıyorum. Dahası, eski iyi müşteriler agresifleşebiliyor. İki kez, 2018 ve 2020'de, daha önce işlerin iyi gittiği iki eski müşteri beni tehdit etti ve "geçişten" sonra para talep ettiler.

Bu durum beni büyük bir şiddet riskinin yanı sıra önemli bir gelir kaybına da maruz bırakıyor ve eskisinden çok daha istikrarsız bir durumdayım."

G.L., 18 Kasım 2021 (başvuru no. 63664/19)

"Nisan 2016'da fuhuş müşterilerini cezalandıran kanundan bu yana şiddete maruz kaldığımı ve özerkliğimi kaybettiğimi beyan ederim.

Gerçekten 2016'da müşterilerin cezalandırılmasından bu yana çalışma şeklimi değiştirmek zorunda kaldım. Artık sokakta müşteri aramıyorum çünkü müşteri sayısı azaldı ve giderek daha az işim oluyor. Bu yüzden internette müşteri arayarak çalışma şeklimi değiştirmek zorunda kaldım. Ancak ilanlar aracılığıyla müşteri bulmaya başladığımdan beri şiddete daha fazla maruz kalıyorum çünkü müşterileri önceden seçemiyorum ve sokakta müşteri ararken yaptığım gibi bazılarını reddedemiyorum.

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

Dahası, Fransızca seviyem yeterince iyi olmaması nedeniyle ilanlarımı yazmak ve çalışacak daireler bulmak için araçlar kullanmak zorundayım. Onlara bağımlıyım ve artık işimde bağımsız değilim ve eskisinden daha güvencesiz bir durumdayım.”

J.W., 18 Kasım 2021 (başvuru no. 63664/19)

“Nisan 2016 fuhuş müşterilerini cezalandıran kanundan bu yana şiddete maruz kaldığımı beyan ederim.

Gerçekten de 2016’dan bu yana sokaktaki müşteri sayısı önemli ölçüde azaldı ve mali durumum daha istikrarsız hale geldi. Bazen birkaç gün boyunca hiç müşterim ve işim olmuyor. Bu da beni daha önce kabul etmeyeceğim müşterileri kabul etmeye zorluyor.

2016 kanunu müşterileri cezalandırıyor ama sonuçta ben de kendimi cezalandırılmış buluyorum ve bugün daha güvencesiz bir durumdayım ve tehlikedeyim.”

M.S., 20 Kasım 2021 (başvuru no. 63664/19)

“(…) 2012 ile 2016 yılları arasında her gün aldığım telefon sayısı, görüşmeyi kabul ettiğim kişiler arasında sıkı bir seçim yapmamı sağlamaya fazlasıyla yetiyordu. En ufak bir şüphem olsa randevuyu reddederdim.

(…) Nisan 2016’da sözde “müşteri cezalandırma” kanunu kabul edildiğinde, aldığım çağrı sayısı büyük ölçüde düştü. Bazı günler hiç aranmıyorum.

Artık daha uzun saatler çalışmak zorundayım ve artık kendime izin veremiyorum çünkü artık yeterli müşteri yok.

Aslında o tarihten bu yana artık müşterilerim konusunda seçici davranamıyorum ve bazen güvenmediğim kişileri kabul ediyorum. Artık oral seks sırasında prezervatif kullanılmasını dayatamıyorum, çünkü bu bana kalan birkaç müşteriye mal olacak.

Giderek daha sık uygunsuz talepler alıyorum (korunmasız seks, yapmadığım eylemler) ve daha önce asla kabul etmeyeceğim bazı saygısız insanları kabul etmek zorunda kalıyorum.

2018 yazında mali durumum dibe vurdu ve artık kiramı ödeyemez hale geldim. 21 Ağustos 2018 tarihinde çok rahatsız eden biriyle randevuyu kabul etmek zorunda kaldım. Ancak kiramı ödeyebilmek için başka seçeneğim yoktu.

Bu kişi randevuya geldi ancak tek niyeti beni soymak olan bir gaspçı olduğu ortaya çıktı.

Hiç param olmadığı için bana tecavüz etti ve dövdü, bu da benim için 21 gün tam iş göremezlik ve 30 gün geçici psikolojik iş göremezlik ile sonuçlandı (dava Paris mahkemesi tarafından 14 Nisan 2021 tarihinde görüldü).

Bu saldırının ardından 6 aydan fazla bir süre çalışmadım. O zamandan beri bunun tekrarlanacağı korkusuyla yaşıyorum.

(…) Güvende olmak için bir “masaj salonunda” çalışmaya başladım, bu da kazancımın büyük bir kısmını üçüncü bir tarafa vermem anlamına geliyordu (….) Bugün halen kendi başıma çalışıyorum ama artık doğru dürüst geçinecek kadar kazanamıyorum. Kirayı ödeyemediğim için evimden taşınmak zorunda kaldım.”

II.DANIŞTAY ÖNÜNDEKİ YARGILAMA

7. 1 Haziran 2018 tarihinde, seks işçileri sendikası ve Dünya Doktorları, *Parapluie rouge*, *Les amis du bus des femmes*, Cabiria, Griselidis, Paloma, AIDES ve Acceptess-T STK'ları, aralarında başvuranlardan dördünün (T.S., başvuru no. 24387/20; M.S., başvuru no. 24393/20; C.D., başvuru no. 24391/20; M.C, başvuru no. 64450/19) de bulunduğu beş kişiyle birlikte, özellikle 13 Nisan 2016 tarihli Kanun (Fransız Ceza Kanunu'nun 131-16 9° a ve 225-20 I 9° maddelerinde düzenlenmiştir) ile getirilen ek bir ceza olan cinsel ilişkinin satın alınmasıyla mücadele için bilinçlendirme programına ilişkin 12 Aralık 2016 tarihli ve 2016-1709 sayılı Kararname'nin yürürlükten kaldırılması için Başbakan'a başvurmuştur.

8. Söz konusu kişi ve STK'lar, 5 Eylül 2018 tarihinde, Başbakan'ın başvurularını reddetme yönündeki zımni kararının yetkiyi kötüye kullanma gerekçesiyle iptal edilmesi için Danıştaya başvurmuşlardır. Özellikle, Anayasa'ya ve Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olan mevzuat hükümlerini uygulamak üzere çıkarıldığı için Kararname'nin yasal dayanağı olmadığını ileri sürmüşlerdir.

9. Bu kişi ve STK'lar, Danıştayı, 13 Nisan 2016 tarihli Kanun'dan kaynaklanan ifadeleriyle Ceza Kanunu'nun 611-1, 225-12-1, 131-16 9° a ve 225-20 I 9° a maddelerinin Anayasa ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklere uygunluğuna ilişkin anayasallık konusunda öncelikli bir soruyu ("QPC") Anayasa Konseyine göndermeye davet etmişlerdir.

10. Danıştay, 12 Kasım 2018 tarihli bir kararla söz konusu QPC'yi Anayasa Konseyine havale etmiştir.

A. Anayasa Konseyinin 1 Şubat 2019 Tarihli Kararı

11. Anayasa Konseyi 1 Şubat 2019 tarihinde aşağıdaki kararı vermiştir (no. 2018-761 QPC):

"(...)

5. [611-1, 225-12-1, 131-16 9° a ve 225-20 I 9° a maddeleri], cinsel ilişki satın alınmasını, bu eylemler özel bir alanda rıza gösteren yetişkinler arasında serbestçe gerçekleştirilse bile suç saydığı için eleştirilmektedir. Bu genel ve mutlak yasak, fuhuş yapanların ve müşterilerinin özgürlüğünü, kamu düzeninin korunması, fuhuşa aracılık etme ve insan ticaretiyle mücadele ya da fuhuş yapanların korunması gibi gerekçelerle haklı gösterilemeyecek şekilde ihlal edeceği iddia edilmektedir. Bu durum, özel hayata saygı hakkının ve bu haktan doğan kişisel özerklik ve cinsel özgürlük haklarının ihlaline yol açacaktır. İkinci olarak, girişim özgürlüğü ve sözleşme

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

özgürlüğünün ihlaline yol açacaktır. Son olarak, fuhuşa başvurmanın suç sayılmasının, cezaların gerekliliği ve orantınlılığı ilkelerine aykırı olacağı ileri sürülmektedir.

6. Sonuç olarak, anayasallık konusunda öncelikli soru, Ceza Kanunu'nun 225-12-1 maddesinin birinci fıkrası ve 611-1 maddesi ile ilgilidir.

7. Ayrıca, bazı müdahil taraflar, itiraz edilen hükümlerin fuhuş yapan kişileri daha izole ve saklı hale getireceğini, böylece müşterilerinin şiddetine maruz kalma risklerinin artacağını ve işlerini yapmaya devam edebilmek için sağlıklarını koruma haklarını ihlal eden hijyen koşullarını kabul etmeye zorlayacağını ileri sürmektedirler. Kişisel özgürlüğün ihlali iddiasına ilişkin şikâyet hakkında:

(...)

9. Bir yandan kamu düzenini koruma ve suçun önlenmesi anayasal değerlerinin amacı ile diğer yandan 1789 tarihli [İnsan ve Yurttaş Hakları] Bildirgesi'nin 2 ve 4. maddeleri ile korunan kişisel özgürlükler de dahil olmak üzere anayasal olarak güvence altına alınan özgürlüklerin kullanılmasını uzlaştırmak yasa koyucunun görevidir.

(...)

11. Bir yandan, hazırlık çalışmalarından, kanun koyucunun, itiraz edilen hükümlerde cinsel hizmet satın alanları cezalandırmayı seçerek, fuhuşa aracılık etmeyi kazanç kaynaklarından mahrum bırakarak, bu faaliyetle ve cinsel sömürü amacıyla insan ticareti, zorlamaya dayalı suç faaliyetleri ve insanların köleleştirilmesiyle mücadele etmeyi amaçladığı açıktır. Böylece, bu köleleştirme biçimlerine karşı insan onurunun korunması ve kamu düzenini koruma ve suçun önlenmesi anayasal değerlerinin amacı gözetilmiştir.

12. Öte yandan, Anayasa'nın 61-1 maddesi Anayasa Konseyine Parlamento ile aynı nitelikte genel bir değerlendirme ve karar yetkisi vermemekte, sadece incelemesi için kendisine yönlendirilen kanunların Anayasa'ya uygunluğu konusunda karar verme yetkisi vermektedir. Kanun koyucu, cinsel eylemlerin özel bir alanda rıza gösteren yetişkinler arasında serbestçe gerçekleştirildiği durumlar da dahil olmak üzere, her türlü fuhuş eylemini cezalandırmış olsa da, fuhuş yapan kişilerin büyük çoğunluğunun fuhuşa aracılık etme ve insan ticareti mağduru olduğunu ve bu suçların ücretli cinsel ilişki talebiyle mümkün olduğunu değerlendirmiştir. İtiraz edilen cezalandırma yoluyla bu tür bir talebi yasaklayarak, kanun koyucu, izlenen kamu politikası hedefine açıkça uygunsuz olmayan bir araç seçmiştir.

13. Yukarıda belirtilenlerden, kanun koyucunun bir yandan kamu düzenini koruma, suçun önlenmesi ve insan onurunun korunması gibi anayasal değerlerinin amacı ile diğer yandan kişisel özgürlük arasında açıkça dengesiz olmayan bir uzlaşma sağladığı sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle, bu özgürlüğün ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikâyetin reddedilmesi gerekmektedir.

Diğer şikâyetler hakkında:

(...)

16. İkinci olarak, 1946 Anayasasının Giriş bölümünün on birinci paragrafı uyarınca, Ulus “herkesin, özellikle çocukların, annelerin ve yaşlı işçilerin sağlığının korunmasını güvence altına alır ...”. Anayasa Konseyinin, mevcut bilgiler ışığında açıkça yetersiz olmadığı sürece, itiraz edilen hükümlerin fuhuş yapan kişiler üzerindeki sağlık sonuçlarına ilişkin değerlendirmesini kanun koyucunun değerlendirmesinin yerine koymak gibi bir görevi bulunmamaktadır. Bu nedenle, sağlığın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikâyetim reddedilmesi gerekmektedir.

17. Son olarak, kanun koyucunun, 1789 Bildirgesi’nin 4. maddesinden doğan girişim özgürlüğüne ve sözleşme özgürlüğüne, anayasal gerekliliklere bağlı veya kamu yararı ile gerekçelendirilmiş sınırlamalar getirmesi, izlenen amaca göre orantısız bir zarara yol açmaması koşuluyla mümkündür.

18. 11 ve 12. paragraflarda belirtilenlerle aynı nedenlerle, girişim özgürlüğü ve sözleşme özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikâyetler reddedilmelidir.

19. Yukarıda belirtilenlerden, özel hayata saygı hakkını veya Anayasa ile güvence altına alınan başka bir hak veya özgürlüğü ihlal etmeyen Ceza Kanunu’nun 225-12-1. maddesinin birinci fıkrası ile 611-1. maddesinin Anayasa’ya uygun olduğuna karar verilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır. (...)”

B. 7 Haziran 2019 Tarihli Danıştay Kararı

12. Danıştay, 7 Haziran 2019 tarihinde verdiği bir kararla başvuruyu reddetmiştir. Danıştay, Anayasa Konseyinin 1 Şubat 2019 tarihli kararına atıfta bulunarak, Ceza Kanunu’nun 22512-1 ve 611-1 maddelerinin anayasaya aykırı olduğu iddiasını reddetmiştir. Danıştay ayrıca, Sözleşme’nin 8. maddesi uyarınca yapılan başvuruyu aşağıdaki gerekçelerle reddetmiştir:

“(...) 5. 13 Nisan 2016 tarihli Kanun’un kabul edilmesinden önceki parlamento çalışmalarından anlaşıldığı üzere kanun koyucu, fuhuş yapan kişilerin büyük çoğunluğunun ücretli cinsel ilişki talebinin varlığıyla mümkün olan fuhuşa aracılık etme ve insan ticareti mağduru olduğunu tespit ettikten sonra, ücret, ücret vaadi, aynı bir menfaat sağlanması veya böyle bir menfaat vaadi karşılığında fuhuş yapan bir kişiden cinsel ilişki talep etmeyi, kabul etmeyi veya elde etmeyi suç haline getirerek, fuhuşa aracılık etmeyi kar kaynaklarından mahrum bırakmayı, bu faaliyetle ve cinsel sömürü amacıyla insan ticaretiyle mücadele etmeyi ve insan onurunu ve kamu düzenini korumayı amaçlamıştır.

6. Fuhuşun zorla yaptırıldığı durumlarda, insan hakları ve onuru ile bağdaşmaz. Ücretli cinsel ilişki talebinin 13 Nisan 2016 tarihli Kanun’un itiraz edilen hükümleriyle getirilen suç kapsamında yasaklanması kararı, 5. paragrafta belirtildiği

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)
üzere, fuhuş yapan kişilerin büyük çoğunluğunun, böyle bir talebin varlığıyla mümkün hale gelen fuhuşa aracılık etme ve insan ticareti mağdurları olduğu tespitine dayanmaktadır. Bu koşullar altında, özel bir alanda rıza gösteren yetişkinler arasında serbestçe gerçekleştirildiği iddia edilen cinsel eylemleri kapsayacak olsalar da ihtilaf konusu hükümler, izledikleri kamu yararı amaçları göz önünde bulundurulduğunda, Sözleşme'nin 8. maddesi ile korunan özel hayata saygı hakkının kullanılmasına aşırı bir müdahale teşkil ettiği şeklinde değerlendirilemez (...). Sonuç olarak, 12 Aralık 2016 tarihli Kararnamenin bu hükümlerle bağdaşmayan yasal hükümleri uygulamak amacıyla kabul edildiği iddiası reddedilmelidir (...)".

İLGİLİ HUKUKİ ÇERÇEVE VE UYGULAMASI

I.İÇ HUKUK

A. İlgili Mevzuat Metinleri

1. *Kadın ve erkekler arasında gerçek eşitliğe ilişkin 4 Ağustos 2014 tarihli ve 2014-873 sayılı Kanun*

13. Söz konusu Kanun'un 1. maddesi aşağıdaki gibidir:

"Devlet ve yerel yönetimler ile bunların kamu kuruluşları, bütüncül bir yaklaşımla kadın-erkek eşitliğine yönelik bir politika uygular. Tüm eylemlerinin değerlendirmesini sağlarlar. Kadın-erkek eşitliği politikası özellikle aşağıdakileri içerir:

1° Kadınlara yönelik şiddet ve onurlarına yönelik saldırılarla mücadele için önleyici ve koruyucu tedbirler;

2° Fuhuşla mücadeleyi hızlandıracak tedbirler;

3° Cinsiyetçi stereotipleri önlemeye ve bunlarla mücadele etmeye yönelik tedbirler;

4° Kadınların cinsellikleri üzerinde kontrol sahibi olmalarını sağlayacak tedbirler, özellikle doğum kontrol yöntemlerine erişim ve gebeliğin gönüllü olarak sonlandırılması;

5° Kadınların sosyal güvencesizliği ile mücadele için eylemler; (...)".

2. *Fuhuşla mücadelenin artırılması ve fuhuş yapan kişilerin desteklenmesini amaçlayan 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun*

14. 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun, ana unsurları aşağıdaki şekilde özetlenebilecek bir dizi tedbir öngörmektedir:

a) **Cinsel sömürü amacıyla fuhuşa aracılık yapma ve insan ticaretiyle mücadeleyi güçlendirmeye yönelik tedbirler**

15. II. bölümün 2. kısmına göre, 2011/36/AB sayılı Direktif'in 8. maddesinin iç hukuka yansıtılması amacıyla bu Kanun, (Ceza Kanunu'nun eski 225-10-1. maddesi kapsamında cezalandırılan) fuhuşa teşvik suçunu yürürlükten kaldırmıştır.

16. Ayrıca Ceza Kanunu'na aşağıdaki maddeler eklenmiştir:

Madde 611-1

“Arada sırada da olsa, ücret, ücret vaadi, aynı bir menfaat sağlanması veya böyle bir menfaat vaadi karşılığında fuhuş yapan bir kişiden cinsel ilişki talep etme, kabul etme veya elde etme eylemi, 5. sınıf suçlar için para cezası ile cezalandırılır [maksimum 1.500 avro].

Bu maddede atıfta bulunulan suçu işleyen gerçek kişiler ayrıca 131-16. maddede ve 131-17. maddenin ikinci bendinde atıfta bulunulan ek cezalardan bir veya daha fazlasına çarptırılır.”

Madde 225-12-1

132-11. maddenin ikinci bendinde belirtilen koşullar altında tekrarlanan bir suç olarak işlendiğinde, arada sırada da olsa, ücret, ücret vaadi, aynı bir menfaat sağlanması veya böyle bir menfaat vaadi karşılığında fuhuş yapan bir kişiden cinsel ilişki talep etme, kabul etme veya elde etme eylemi, 3.750 avro para cezasıyla cezalandırılır.

Arada sırada da olsa, ücret, ücret vaadi, aynı bir menfaat sağlanması ya da böyle bir menfaat vaadinde bulunulması karşılığında fuhuş yapan bir kişiden cinsel ilişki talep etme, kabul etme veya elde etme, söz konusu kişi reşit değilse ya da fail tarafından bilinse de bilinmese de hastalık, sakatlık, engellilik ya da hamilelik nedeniyle özellikle savunmasız durumdaysa, üç yıl hapis ve 45.000 avro para cezası ile cezalandırılır”. (Bu hüküm, küçükleri cinsel suçlardan ve ensestten korumayı amaçlayan 21 Nisan 2021 tarihli ve 2021-478 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. Ceza artık beş yıl hapis ve 75.000 avro para cezasıdır).

17. Kanun ayrıca, cinsel hizmetlerin satın alınmasıyla mücadele etmek için, kovuşturmayla alternatif olarak, bir ceza bileşiminin parçası olarak veya suçun tekrarlanmasını daha iyi önlemek için ek bir ceza olarak emredilebilecek bir farkındalık yaratma kursu oluşturmuştur.

18. Dahası Kanun, ifade veren ve hayatları ya da fiziksel bütünlükleri ciddi tehlike altında olan insan ticareti ve fuhuşa aracılık etme mağdurlarına koruma tedbirinden yararlanma ve sahte kimlik kullanma hakkı tanımıştır.

b) Fuhuş yapanların bakımını iyileştirmeye yönelik tedbirler

19. Söz konusu Kanun, cinsel sömürü amacıyla fuhuş, fuhuşa aracılık edenlerin ve insan ticareti mağduru olan herkese sunulması gereken fuhuştan kurtulma ve sosyal ve mesleki entegrasyon yolu yaratmıştır. Bu yardım, ilgili kişinin sağlık, mesleki ve sosyal ihtiyaçlarının değerlendirilmesi temelinde tanımlanmalı ve desteklenen kişi ile anlaşma içinde uzman bir dernek tarafından hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu yardım, Devlet tarafından karşılanan bir fondan ve özellikle insan ticareti ve fuhuşa aracılık etme gibi belirli suçlar için hükmedilen el koyma gelirlerinden finanse edilmektedir.

20. Ayrıca, sosyal konutlar için öncelik verilmesi gerekenler arasında fuhuştan kurtulma yolunda olan ya da insan ticareti veya fuhuşa aracılık edenlerin mağduru olan kişiler de yer almaktadır.

21. Bu Kanun, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve hastalıkların yanı sıra diğer sağlık riskleri ve fuhuşa bağlı sosyal ve psikolojik risklerin önlenmesini içeren fuhuş yapanlara yönelik risk azaltma politikasına yeni bir başlık ekleyerek Halk Sağlığı Kanunu'nu tamamlamıştır. Bu politika, fuhuş yapanlara doğrudan müdahaleler, bu nüfusa “ulaşmak” için gönüllü bir yaklaşım, bu müdahalelerin uygulanmasını kolaylaştırmak için çok disiplinli bir mobil sağlık ve sosyal ekibin kurulması vb. yoluyla fuhuş yapan herkesi hedeflemektedir.

22. Kanun'da yer alan tedbirler daha sonra Hükümet tarafından, fuhuştan kurtulma ve sosyal ve mesleki entegrasyon yolu hakkında 28 Ekim 2016 tarihli ve 2016-1467 sayılı Kararname ve bunun geliştirilmesi ve uygulanmasına katılan derneklerin tanınması, fuhuş yapanlar için riskleri azaltmaya yönelik ulusal kılavuz ilkeleri onaylayan ve Halk Sağlığı Kanunu'nu tamamlayan 2 Mart 2017 tarihli ve 2017-281 sayılı Kararname, fuhuştan kurtulma ve sosyal ve mesleki entegrasyon yolunun uygulanmasına ilişkin 31 Ocak 2017 tarihli ve DGCS/B2/2017/18 sayılı Genelge, fuhuştan kurtulma ve sosyal ve mesleki entegrasyon yolunun bir parçası olarak hakların tanınmasına ilişkin 13 Nisan 2022 tarihli ve DGCS/SDFE/DGEF/DIMM/ 2022/7 2022 sayılı Talimat gibi bir dizi uygulama metninde somut hale getirilmiştir.

23. Bu Kanun ayrıca, fuhuş yapan bir kişiye karşı işlenen belirli suç ve eylemlerin, bu faaliyet sırasında işlenmesi halinde verilecek cezaları da artırmıştır. Kanun son olarak, fuhuşa aracılık edenlerden dolayı mağdur olanların Suç Mağdurları Tazminat Komisyonuna başvurabilmelerine imkân sağlamıştır.

c) Fuhuş yapan göçmenlere yönelik tedbirler

24. Kanun, insan ticareti ve/veya fuhuşa aracılık ile suçlanan bir kişi hakkında şikâyetle bulunan veya böyle bir kişi aleyhindeki ceza davasında tanıklık eden kişilere kendiliğinden geçici ikamet izni verilmesini öngörmektedir (daha önce böyle bir iznin verilmesi yetkili makamların takdirine bağlıydı). Kanun ayrıca, adli makamlarla işbirliği yapıp yapmadıklarına bakılmaksızın, fuhuştan kurtulma sürecinde yer alan insan ticareti mağdurlarına ve fuhuşa aracılık edenler tarafından mağdur olanlara en az altı ay süreyle geçici ikamet izni verilebileceğini öngören bir

hükmü, Yabancıların Girişi, İkameti ve Sığınma Hakkı Kanunu'na ("CESEDA") eklemiştir.

d) Yeni kişilerin fuhuş yapmasını önlemeye yönelik tedbirler

25. Öte yandan söz konusu Kanun, ortaokullarda fuhuşun gerçekleri ve bedeninin metalaştırılmasının tehlikeleri hakkında bilgi verilmesini şart koşarak Eğitim Kanunu'nu tamamlamıştır.

B. 6 Aralık 2011 Tarihinde Kabul Edilen Parlamento Kararı

26. Ulusal Meclis, 6 Aralık 2011 tarihinde oybirliğiyle Fransa'nın fuhuşa karşı tutumunu yeniden onaylayan bir kararı kabul etmiştir (kabul edilen metin no. 782, 2011-2012 olağan oturumu, tek madde). Karar, aşağıdaki gibidir:

"Ulusa Meclis,

Anayasa'nın 34-1 maddesini göz önünde bulundurarak,

İç Tüzük'ün 136. maddesini göz önünde bulundurarak,

"Kanunların kadınların her alanda erkeklerle eşit haklara sahip olmalarını güvence altına aldığını" öngören 1946 Anayasasının giriş bölümünün üçüncü paragrafını göz önünde bulundurarak;

"Fuhuş ve ona eşlik eden kötülüğün, yani fuhuş amacıyla insan ticaretinin, insan kişiliğinin onuru ve değeriyle bağdaşmadığını" belirten 2 Aralık 1949 tarihli İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme'yi göz önünde bulundurarak,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 18 Aralık 1979 tarihinde kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 5. maddesinde yer alan "Taraf Devletler aşağıdaki bütün uygun önlemleri alacaklardır: Her İki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı ön yargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek," ifadesini göz önünde bulundurarak,

İnsan ticaretiyle mücadele alanında iki uluslararası referans belge olan, 15 Kasım 2000 tarihinde imzalanan Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Palermo Protokolü ile 16 Mayıs 2005 tarihli Varşova Sözleşmesi veya Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'ni göz önünde bulundurarak,

Üye Devletlere insan ticaretiyle mücadele için ortak bir çerçeve sağlayan ve 8. maddesinde "yetkili ulusal makamların insan ticareti mağdurlarını kovuşturamama yetkisine sahip olduğunu" öngören 2002/629/JHA sayılı Konsey Çerçeve Kararının yerini alan, insan ticaretinin önlenmesi ve insan ticaretiyle mücadele ve mağdurlarının

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)
korunmasına ilişkin 5 Nisan 2011 tarihli ve 2011/36/AB sayılı Avrupa Parlamentosu
ve Konsey Direktifi’ni göz önünde bulundurarak;

Medeni Kanun’un “anun kişinin önceliğini güvence altına alır ve kişi onurunun her
t türlü ihlal edilmesini yasaklar” şeklindeki 16. maddesini göz önünde bulundurarak;

Aynı Kanun’un, “insan vücuduna, unsurlarına veya ürünlerine mülkiyet değeri
kazandıran anlaşmalar hükümsüzdür” şeklindeki 16-5 maddesini göz önünde
bulundurarak;

Fuhuşu kadına yönelik şiddetin bir türü olarak kabul eden 2011-2013 kadına yönelik
şiddetle mücadele bakanlıklararası planını göz önünde bulundurarak;

İnsan bedeninin mülkiyete konu olmamasının hukukumuzun temel ilkelerinden biri
olduğunu ve insan bedeninin bir kazanç kaynağı olarak görülmesini engellediğini
değerlendirerek,

Çoğu zaman fuhuşa eşlik eden cinsel, fiziksel ve psikolojik saldırıların fuhuş yapan
kişilerin vücut bütünlüğüne özellikle ciddi zararlar verdiğini değerlendirerek,

Fuhuşun esas olarak kadınlar tarafından yapıldığını ve müşterilerin neredeyse
tamamının erkek olduğunu, dolayısıyla cinsiyetler arası eşitlik ilkesine aykırı
olduğunu değerlendirerek,

1. Asıl amacı fuhuştan arınmış bir toplum olan Fransa’nın fuhşun ortadan
kaldırılmasına yönelik tutumunu yeniden doğrular;
2. Bastırılmaz cinsel ihtiyaçlar kavramının, tecavüz kadar fuhuşu da
meşrulaştıramayan çağdışı bir cinsellik anlayışına atıfta bulunduğunu ilan eder;
3. Çoğu zaman fuhuşa girme nedeni olan zorlama, bu faaliyetin doğasında var olan
şiddet ve bundan kaynaklanan fiziksel ve psikolojik zarar göz önüne alındığında,
fuhuşun hiçbir şekilde profesyonel bir faaliyet şeklinde değerlendirilemeyeceği
kanaatine varır;
4. Kamu politikalarının fuhuşa karşı inandırıcı alternatifler sunmasını ve fuhuş yapan
kişilerin temel haklarını güvence altına almasını gerekli görür;
5. Fuhuş yapan kişilerin büyük çoğunluğunun cinsel sömürü mağduru olması
nedeniyle, insan ticareti ve fuhuşa aracılıkla mücadelenin gerçek bir öncelik olmasını
ümit eder;
6. Fuhuşun ancak zihniyetlerdeki kademeli bir değişimle ve müşterilerin ve bir bütün
olarak toplumun önleme, eğitim ve sorumluluklarının bilincinde olma konusunda
sabırlı bir çalışmayla azaltılabileceğine inanır.”

C. Yasanın ve Parlamento Çalışmalarının Başlangıcı

27. Fuhuşla ilgili konuların ele alınması, özellikle kadınlara yönelik şiddet,
çiftler arasındaki şiddet ve bu tür şiddetlerin çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin 9
Temmuz 2010 tarihli ve 2010-769 sayılı Kanun’un kabul edilmesi sonrasında
başlatılmıştır. Bu girişim, Fransa’da ve yurt dışında özellikle bu alandaki kamu

politikalarının bir değerlendirmesini içeren Fransa’da fuhuşla ilgili bir bilgilendirme raporunun (Ulusal Meclis, Rapor no. 3334, 13 Nisan 2011 tarihinde kaydedilmiştir) ardından 2011 yılının Aralık ayında Ulusal Meclis tarafından kabul edilen kararla (aşağıda 26. paragraf) güçlendirilmiştir. Daha sonra Ulusal Meclis bünyesinde bir çalışma grubu oluşturulmuş olup bu grup, çok sayıda oturum, Paris ve taşraya yapılan birkaç gezi ve Stockholm’e yapılan bir seyahatin ardından fuhuş sistemiyle mücadelenin güçlendirilmesi ile ilgili bir bilgilendirme raporu hazırlamıştır (Ulusal Meclis, Rapor no. 1360, 17 Eylül 2013 tarihinde kaydedilmiştir). Bu rapor sonrasında, 10 Ekim 2013 tarihinde ilk yasa tasarısı sunulmuş olup bu, Ulusal Meclis bünyesinde bu amaçla kurulan özel komisyon tarafından incelenmiştir. Senato bünyesinde bir başka özel komisyon kurulmuştur.

28. Yukarıda anılan yasa tasarısının incelenmesi kapsamında, iki komite, Fransa’daki fuhuş gerçeğini ve bu olguyla mücadele ve fuhuş yapan kişilere destek için en uygun araçları aydınlatmak amacıyla çok sayıda oturum düzenlemiştir. Komisyon üyeleri, kurum ve dernek temsilcilerini, çalışan ve çalışmayan fuhuş yapan kişileri, konu üzerinde çalışan tanınmış kişileri, doktorları ve araştırmacıları, Fransa’daki ve yurt dışındaki özel kolluk kuvvetlerinin temsilcilerini dinlemiş ve tüm bu şahıslar kendi ülkelerinin fuhuşla mücadele konusundaki deneyimlerini aktarmışlardır. Komisyonların bazı üyeleri, fuhuş yapan kişilerden doğrudan bilgi almak ve benimsenen model ne olursa olsun diğer ülkelerin deneyimlerini yakından gözlemlemek için hem Fransa’da hem de yurt dışında seyahatler gerçekleştirmişlerdir (bk. daha fazla ayrıntı için, 19 Kasım 2013 tarihinde sunulan 1558 sayılı Ulusal Meclis Raporu ve 8 Temmuz 2014 tarihinde sunulan 697 sayılı Senato Raporu).

29. Görüşülen kişiler konuyla ilgili farklı bazen de birbirine zıt görüşlerini ifade edebilmişlerdir; bazıları fuhşun “kendiliğinden şiddet” teşkil ettiğini düşünürken, diğerleri özgürce seçilebilecek “geleneksel” fuhşun varlığını göstermişlerdir.

Diğer katılımcılar, ister “İsveç” modeli ister “düzenleyici” model olsun, diğer Devletlerde benimsenen çeşitli modellerin uygulanmasına ilişkin karşıt görüşler sunabilmişlerdir (bk. özellikle yukarıda anılan 697 sayılı rapor, s. 27-31).

30. Parlamento üyeleri bu çalışmalarının sonunda, öncelikle Fransa'daki fuhuş olgusu ile fuhuş yapan kişilerin karşılaştığı, özellikle tecrit edilme ve para karşılığı ilişki talep etme suçunun kabul edilmesinden bu yana daha da artan ve kötüleşen şiddet gibi risklerin yanı sıra bu olgunun toplumun geri kalanı, özellikle de gençler üzerindeki etkisi hakkında genel bir değerlendirme sunabilmişlerdir. Daha sonrasında Fransa'da ve yurt dışında uygulamaya konulan tüm kamu politikalarını gözden geçirmişlerdir.

31. Fuhuş olgusunun gelişimi ve bu bağlamda fuhşa aracılık etmeye ilişkin ağları ve insan ticaretinin oynadığı rolle ilgili olarak, bu çalışmaların sonunda aşağıdaki sonuca varılmıştır ve bunların özeti 697 sayılı Senato Raporunda yer almaktadır (dipnotlar ve vurgulamalar olmadan, s. 19-20):

“Fuhuş yapan kişilerin sayısını kesin bir şekilde değerlendirmek çok zordur. Polis istatistikleri ile fuhuş yapan kişilerle çalışan derneklerin faaliyet raporlarında topladıkları istatistikler durum hakkında genel bir fikir verse de, internet ya da masaj salonları gibi kapalı yerlerde gerçekleştiğinde, fuhşun en gizli biçimlerini anlamamanın zorluğu nedeniyle hatalıdır.

İnsan Ticaretini Önleme Merkez Ofisi (OCRTEH), özel komisyonunuza gönderdiği yazılı cevaplarda, Fransa'da fuhuş yapan kişi sayısını yaklaşık 30.000 olarak değerlendirmektedir. 2013 yılında, toplam 1.129 kişi arasında fuhşa teşvik etmekle suçlanan Fransız vatandaşlarının oranı %5.4 idi.

Cinsel sömürü amacıyla fuhşa aracılık etmek veya insan ticareti amacıyla yürütülen prosedürler kapsamında mağdur olarak kabul edilen Fransız vatandaşlarının oranı %22,6'dır - yani toplam 912 kişiden 206'sıdır-. Gerek para karşılığı ilişki talep etme gerekse fuhşa aracılık etme ve insan ticareti kapsamında en çok temsil edilen üç ülke Romanya, Nijerya ve Çin'dir.

Bu istatistikler karşısında, OCRTEH, Fransa'da fuhuş yapan kişilerin %83'ünün yabancı uyruklu olduğu kanaatindedir. Bu noktada, OCRTEH tarafından verilen rakamlar Grisélidis gibi dernekler tarafından elde edilen rakamlarla uyumludur: 2013 yılı faaliyet raporunda, Toulouse'da göçmen kadınların %88'inin sokak fahişesi olarak çalıştığını tahmin etmektedir. Bu kişiler çoğunlukla Sahra altı Afrika ve Doğu Avrupa'dan gelmektedir. Bu veriler son yirmi yılda fuhuşta yaşanan derin değişimi yansıtmaktadır: 1990'ların başında fuhuş yapan kişilerin %80'i Fransız iken, bu oran bugün tersine dönmüş durumdadır. Bu tersine dönüş, Fransa'da “geleneksel” olarak adlandırılan fuhuştaki keskin düşüşle ilintilidir.

Konuyla ilgili herkes, insan ticareti ya da fuhşa aracılık etmeye ilişkin ağlarının etkisindekilerin fuhuş yapan kişilerin çok büyük bir çoğunluğunu oluşturduğu konusunda hemfikir olsa da, bu oranın tam olarak ne olduğu tartışma konusudur. Fikir

birliği olmaması, uygulama biçimleri ne olursa olsun Fransa'daki fuhuş yapan kişilerin kesin bir profilini çıkarmayı sağlayacak sağlam verilerin bulunmamasıyla açıklanabilir. Analizi temel olarak sokak fahişeliğine dayanan OCRTEH'e göre, Fransa'da çalışan yabancı fuhuş yapan kişiler neredeyse tamamen kendilerini sömüren bir ağa bağımlıdır. Bu değerlendirmenin Aides gibi dernekler tarafından abartıldığı düşünülmektedir.”

32. Komisyonlar, Sosyal İşler Komisyonu adına hazırlanan Senatonun 46 sayılı Bilgilendirme Raporu (“Fuhuş Yapan Kişilerin Sağlık ve Sosyal Durumu: Bakışı Tersine Çevirmek”, 8 Ekim 2013 tarihli) ile Sosyal İşler Genel Müfettişliğinin 2012 yılının Aralık ayında hazırladığı rapor (“Fuhuş: Sağlık Sorunları”) gibi, özellikle fuhuş yapan kişilerin sağlık durumunu daha spesifik olarak ele alan diğer raporları incelemiştir. Bu raporlardan birinde, müşteriler tarafından talep edilen korunmasız ilişkideki artış ortaya konulmuştur (Grisélidis Derneğine göre bu oran beşte birdir); ki bu, fuhuş arzındaki artıştan kaynaklanacak olan ve bunun sonucu olarak, fuhuş yapan kişileri, müşterilerin taleplerini kabul etmeye zorlayacak bir artan rekabete yol açacak bir eğilimdir.

33. Parlamento çalışmaları, Kadın Hakları ve Kadın-Erkek Fırsat Eşitliği Delegasyonu adına hazırlanan bilgilendirme raporunun sağladığı katkıdan da faydalanmıştır (Senato, Rapor no. 590, 5 Haziran 2014 tarihinde kaydedilmiştir). Delegasyon ayrıca, sonuçları raporunda sunulan ve alıcıların sorumlu tutulmasına yönelik ilkenin kabul edilmesi de dâhil olmak üzere on bir tavsiyede bulunmasına olanak sağlayan oturumlar düzenlemiş ve ziyaretler gerçekleştirmiştir. Bu ilkeyi desteklemek amacıyla, fuhuş yapan kişilere yönelik şiddetin öncelikle fuhuş aracılık eden kişilerden, ağlardan ve bizzat müşterilerden kaynaklandığını, bunların, para karşılığı ilişki talep etme suçu nedeniyle suçlu olarak kabul edilen fuhuş yapan bir kişi karşısında güçlü konumda olduklarını ve yasa tasarısının, alıcıyı sorumluluk almaya zorlayarak bu mantığı tersine çevirmeyi mümkün kıldığını kaydetmiştir. Ayrıca, baskıcı niteliği haricinde, bu tedbirin öncelikle caydırıcı bir etkiye ve önemli bir pedagojik yarara sahip olacağını hatırlatmıştır. Son olarak, yeniden nükseden ve genellikle müşterinin fuhuş yapan kişinin reşit olmadığını farkında olduğunu kanıtlamanın zorluğu nedeniyle engellenen bir olgu olan reşit olmayanların fuhuşuna karşı mücadelede bu tedbirin önemini vurgulamıştır.

34. Ulusal Meclis'teki yasa tasarısının raportörü Maud Olivier, tasarının hedeflerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“[...] Fransa’da fuhuş sistemiyle mücadeleyi amaçlayan her türlü sistemin etkinliği, meseleyi tüm boyutlarıyla ele almayı amaçlayan entegre bir dizi tedbirin uygulamaya konulmasını gerektirir. [...] Örneğin, fuhşa aracılık edenlerle mücadele etmek, fuhşa son vermek için yeterli değildir; aynı zamanda, talepten vazgeçirerek ve dolayısıyla müşterileri sorumlu tutarak bölgemizi yaşanmaz kılmazsak; benzer şekilde, bu ağların mağdurlarına finansal, sosyal veya yasal fuhuştan kurtulma araçları sunmazsak, bu ağlarla mücadele etmeye çalışmak yeterli olmayacaktır.

Bu nedenle kamu makamları, Fransa’nın uzun süredir açığa vurduğu kölelik karşıtlığı tutkusuyla temel teşkil eden bütüncül bir yasal düzenleme kapsamında, hem çok yönlü hem de eş zamanlı eylemler başlatmalıdır.

İncelememize sunulan yasa tasarısının amacı bu olup [...] dört hedefe ulaşmak için entegre bir tedbirler düzenlemesi ortaya koymaktadır: Cinsel sömürü ağlarına karşı mücadeleyi güçlendirmek; fuhuştan ayrılmak isteyen fuhuş yapan kişilere daha iyi destek sağlamak; cinsel eylemleri satın almaya başvurma gibi fuhuş uygulamalarının önlenmesinde gelişme kaydetmek ve fuhuş müşterilerini sorumlu kılmak.”

35. Kanun Tasarısı’nın Senato’daki Raportörü Michelle Meunier aşağıdaki gibi tespit etmiştir (697 sayılı Senato’nun raporu, s. 27)

“Öte yandan damgalanma duygusu fuhuş yapanlar arasında da tekrarlanmakta ve ilgililerin kurumlara olan güvensizliklerini artırmaktadır. İlgililerin birçoğu, kendilerini insan ticareti ağlarının potansiyel mağdurlarından ziyade potansiyel suçluları olarak gören bazı emniyet güçlerinin ara sıra uyguladıkları aşağılayıcı muameleye tanıklık etmektedir. Bu olgu, 2003 tarihli İç Güvenlik Yasası uyarınca, meydana gelen göz altılarının artışıyla daha da vurgulanmaktadır. Başkanınız Jean-Pierre Godefroy ve Chantal Jouanno’nun raporunda, fuhuş yapanlara "görüşümüzün tersine çevrilmesi" çağrısında bulunulması, bu yinelenen damgalanma hissine karşı koymak içindir.

Raportörünüz, uzun süredir ihmal edilen fuhuş yapanlara yönelik sağlık ve sosyal desteğin, Fransa’nın kölelik karşıtı taahhüdüne verilmesi gereken yeni yaşam sözleşmesinin temel konularından birini oluşturduğu kanaatine varmaktadır. Bu çabalara, toplumun bu insanlara yönelik hâlâ çoğu zaman damgalayıcı olan bakış açısının değişmesi de eşlik etmelidir. Bu değerlendirme, incelenmek üzere sunulan metnin sosyal yönünü memnuniyetle karşılayan özel komisyonunuzun üyeleri arasında varılan uzlaşmaya bağlıdır.”

36. Ardından, yukarıda belirtilen çalışmaların sonucunda değiştirilen Kanun Tasarısı, Ulusal Meclis ile Senato arasında, özellikle fuhuş yapanların müşterilerinin cezalandırılmasına ilişkin hüküm konusunda çıkan anlaşmazlığın

ardından oluşturulan karma bir eşit üyeli bir komisyonda incelemeye tabi olmuştur. Oy birliği olmaması nedeniyle, Ulusal Meclis son okumada metni oylamıştır. Hükümet tarafından desteklenen Kanun Tasarısı'nın Raportörü metni sunarak, aşağıdaki gibi hatırlatmıştır (6 Nisan 2016 tarihli oturumlara ilişkin tam rapor):

“(…) Toplumun fuhuş konusundaki vizyonunu değiştiren çapraz, küresel ve somut bir Kanun’dur. Ve henüz çok fazla tartışmaya neden olan bir tedbir olan cinsel ilişkilerin satın alınması yasağından bahsetmedim! Bana göre bu, sistemin yalnızca bir yönüdür; şüphesiz önemli bir yönüdür, ancak yalnızca bir yönüdür.

(...) Bu Kanun’un amacı fuhuş yapanların güvenliğini ve yararlanabilecekleri desteği güçlendirmektir.

Bu, bahsettiğim her şeyi içermekte: tehlikede olduğunuzda korunabilmek; şikâyetle bulunabilmek; kişinin durumu ne olursa olsun alternatiflerinin olması; yeniden topluma kazandırmanın tüm yönleriyle desteklenmesi; Durum böyle olduğunda, saldırgan veya ilgiliyi istismar eden mafya ağına karşı adaleti sağlamak; İhtiyaç olduğunda yardım ve desteğin nerede bulacağının bilinmesi.

Fuhuş yapan insanların hayatlarını değiştirmek aynı zamanda güç dengesini de değiştirmek anlamına gelmektedir. Bu, fuhuş yapanların faaliyetlerinin suç olmaktan çıkarılmasını ve cinsel ilişkilerin satın alınmasının yasaklanmasını içermektedir. Fuhuş yapanlar bundan böyle yargılanamayacaklar: Bundan sonra endişelenecek olan müşteri olacak ve bu da durumu değiştirecektir.

Nitekim, ödeme yapan kişinin yetkisinin olduğu bu eşitsizlik bağlamında, müşteriler açısından cezasızlığın sonunu getirmekteyiz. Fuhuş yapmaya devam eden insanlar, kendi kurallarına uymayan, örneğin prezervatif olmadan cinsel ilişkiye giren, ilgililere saldıran, hırsızlık yapan herkesi ihbar etme yetkisine sahip olacaktır.

Fuhuşta her şeyin yolunda olacağını söylememekteyim: Fuhuş her daim bir şiddettir. Ancak cinsel ilişkilerin satın alınmasını yasaklayarak müşterilerin fuhuş yapanların üzerindeki bu mutlak gücünü azaltmaktayız.

Cinsel ilişkilerin satın alınmasına getirilen yasak, aynı zamanda fuhuşa aracılık edenlerin ve insan kaçakçılığı ağlarının iyi yağlanmış çarklarına da ek bir yük getirmektedir. İlgilileri her gün rahatsız ederek, talebi durdurarak işlerini daha az verimli hale getirmekteyiz. Amaç, şüphesiz mağdur sayısının azaltılmasıdır.”

37. Bu oylamadan önce, müşterileri cezalandırma tedbirinin iptalini amaçlayan değişikliklerin reddedilmesi gerçekleşmiştir. Bazı milletvekilleri, “Kadın Otobüsünün Dostları”, “Dünya Doktorları” veya “Yardım” gibi belirli derneklerin ve 22 Mayıs 2014 tarihli İnsan Hakları Ulusal Danışma Komisyonu’nun (“İHDK”) görüşlerinde ileri sürdükleri iddiaları yeniden ele alarak, ara sıra şiddet uygulayan müşterilerin eline geçen çevre bölgelerdeki fuhuş

yapan kişileri hassaslaştırdığı, dışladığı ve reddettiği, etkin sağlık desteğine imkân vermediği ve son olarak haklara, destek ve önlemeye ilişkin derneklere erişimi zorlaştırdığı gerekçesiyle, bu tedbir metninin geri iptaline yönelik değişiklikler yapmıştır. Ayrıca, benzer bir İsveç Kanunu'nun uygulanmasının karşıt sonuçları da hatırlatılmıştır (6 Nisan 2016 tarihli oturumların tam raporu).

D. Ulusal İnsan Hakları Danışma Komisyonu ve Haklar Savunucusu'nun fuhuş sistemiyle mücadeleyi güçlendiren kanun teklifine ilişkin görüşleri

38. UİHDK, 22 Mayıs 2014 tarihinde, aşağıdaki gibi görüşünü sunmuştur:

“(...) 19. Kanun tasarısının 16 ve 17. maddeleri, cinsel ilişkinin satın alınmasını yasaklamayı ve cezalandırmayı amaçlamaktadır. UİHDK bu maddelerin birden fazla açıdan sorun teşkil ettiği kanaatindedir. Fuhşa ilişkin müşterilerin sorumluluk gerekliliği ve Ceza Kanunu'nun ifade ve eğitim işlevleri, cinsel bir ilişkinin satın alınmasının yasaklanması ve fuhuş yapanların müşterilerinin cezalandırılması lehine ileri sürülebilecek iddialardır. Bununla birlikte, yasaklanan ilişki, bir partnerin fuhuş yapmasını gerektirmesi nedeniyle, müşteriye cezalandırmanın ister istemez fuhuş yapanın üzerinde sonuçları olacaktır. Böylelikle, cezalandırılan taraf fuhuş yapan kişi değil de müşteri olsa dahi, bu hükümler dolaylı olarak fuhuşu yasa dışı bir faaliyet olarak değerlendirmeye yönelmektedir.

20. UİHDK öte yandan, yasa koyucunun, özellikle düzenlediği duruşmaların konunun ne kadar bölücü olduğunu göstermesi nedeniyle, fuhuşla mücadelesini onur ilkesine yönelik bir saldırıya dayandırmasının ve okumasının gerektireceği önlemleri almaksızın seçimini de sorgulamaktadır. UİHDK bu bağlamda, Anayasa Konseyinin, Danıştayın veya 2009 yılında 1958 tarihli Anayasa'nın başlangıç kısmının yeniden yazılması konusunu değerlendirmekle sorumlu olan Komitenin farklı çalışmalarının, bu ilkenin seçkin niteliğinin ötesinde, kendisinin kararsızlığını vurguladığını hatırlatmaktadır (...).

21. Kanun tasarısı ayrıca, fuhuş konusunu da kadın-erkek eşitliği perspektifinden ele almakta: zira para ve mali gerekliliklerinin dayattığı bir cinsel ilişki söz konusudur, fuhşun kendisi kadına yönelik şiddet ve eşitliğin önünde bir engel olacaktır. UİHDK öncelikle, fuhuş durumlarının çeşitliliğinin (kadın, erkek ve trans) eşitlik ilkesinin uygulanmasını zorlaştırdığını tespit etmektedir. UİHDK ardından, insan ticareti ve sömürüye ilişkin mevzuatın, küçük olanların veya özellikle savunmasız kişilerin fuhuş yapmasının engellenmesi, tecavüze ilişkin mevzuatın vs. hâlihazırda fuhuş şekillerini ve hâlihazırda uygulanan şiddeti cezalandırmayı mümkün kılan yasal araçlar olduğunu gözlemlemektedir.

M.A.VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

22. Ayrıca müşteriye cezalandırmayı amaçlayan hükmün geçerliliği de ters etki yapma riski nedeniyle şüpheli görünmektedir. Esasen, müşterilerin cezalandırılması fuhuş yapanları daha uzak ve dolayısıyla daha tehlikeli bölgelere gönderecektir. Müşterilerle “pazarlığın” gücü ve müşteri seçimi azalacaktır: Tıbbi-sosyal aktörler insanlara erişimde daha fazla zorluk yaşatacaktır. Ayrıca, emniyet güçlerine karşı daha büyük bir güvensizlik ve dolayısıyla şiddete maruz kalındığında emniyet güçlerine başvurma refleksinin daha az olduğunu gözlemlene riskiyle karşı karşıyayız ki bu esasen hukukta bir geri adım anlamına gelecektir. Dolayısıyla, bu paradoksal yardımseverlik, fuhuş yapanların sağlığı ve hakları üzerinde ciddi etkiler yaratmayan önleme stratejilerine yol açacaktır.

23. Esasen, yeni bir baskıcı araç oluşturmak yerine, bir küçüğün fuhuşa başvurusu durumunda yargılamaların ve mahkûmiyetlerin nadirliğini sorgulamak daha iyi olacaktır. (...) ÜİHDK, ceza politikasının, küçüklerin müvekkillerinin yargılanmasını önceliklerinin merkezine yerleştirmesi gerektiği kanaatine varmaktadır.

24. Uygulaması zor olan müşterileri cezalandırmak, fuhşun diğer istismar biçimleri üzerinde değil, yalnızca görünür fuhuş ve sokak fuhşu üzerinde etki yaratma riskini taşımaktadır. Bu durum şüphesiz "indoor" fuhuş olarak bilinen diğer fuhuş şekillerinin gelişiminin artmasına katkıda bulunacaktır. Hâlbuki bu "görünmez" fuhuş daha akıcı ve dahası anlaşılması zordur. Dolayısıyla, bu tür istismarın mağdurları dernekler ve kamu yetkilileri tarafından daha az erişilebilir olması nedeniyle, ilgililerin sorumluluğu ve desteği sorunu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, mevzuatın heterojen olduğu bir Avrupa’da, müşterileri cezalandırmak ilgilileri sınırlara geri itme riski taşımaktadır (cf. Fransa-İspanya sınırında, La Junquera bölgesinde olup bitenler veya İsveç ile Danimarka arasındaki Danimarka karasularında olup bitenler).

25. Ayrıca, öngörülen sistemin tutarlılığını da daha geniş anlamda sorgulayabiliriz. Eğer amaç fuhuş şiddet ve kişi onuruna saldırı alanına dâhil etmekse, neden yeni fuhuşa başvurma suçu yalnızca basit bir kamu düzenini bozma suçu olarak değerlendirilmekte ve 5’inci sınıf para cezasıyla cezalandırılmaktadır? Ayrıca, uygulamanın etkinliği üzerindeki belirsizliğin ötesinde, yasağın, beraberinde gelen para cezasının zayıflığı nedeniyle, itibarsızlaştırılması durumunda ceza hukukunun sembolizmi ne olacak? Son olarak, baskının etkinliği, gerekli genelleştirmenin açıkça özgür bir toplumun gereklilikleriyle çelişecek olan gözetim sistemlerinin kurulmasını gerektirecektir.

(...) 8 sayılı Tavsiye Kararı: ÜİHDK cinsel bir ilişkinin satın alınmasının yasaklanmasının ve fuhuşa ilişkin müşterilerin cezalandırılmasının insan ve fuhuş ticaretine karşı mücadele için uygun bir tedbir olmadığı kanaatindedir.”

39. Haklar savunucusu, 16 Aralık 2015 tarihinde, aşağıdaki gibi (15-28 nolu) görüşünü sunmuştur:

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

“(…) Savunucu, İsveç modeline dayanan cinsel bir ilişkinin satın alınması yasağının, "fuhşu azaltmak, insan ticareti ve fuhşa aracılık etmeye ilişkin ağlarını bölgelerde bulunmasını caydırmak" için en etkin bir tedbir olmadığını ve dahası kanun tasarısında belirtildiği gibi “fuhuşta kalacak olan kişiler için "en koruyucu çözüm" olmadığını dikkate sunmaktadır.

Ayrıca, İsveç’te olduğu gibi Fransa’da da güvenilir rakamlara sahip olunmaması ve dolayısıyla kanunun fuhuş sistemi üzerindeki etkilerini sayısallaştırmanın zor olması nedeniyle, referans olarak belirtilen İsveç modeli bugün oldukça tartışmalıdır.

Böylelikle, Bu türden bir hükmün Fransa’daki fuhuş olgusu üzerindeki etkisi sınırlı, dahası hükümsüz görünmektedir. Buna karşın, insanların sağlığı, güvenliği ve temel haklara erişimleri üzerindeki etkileri uluslararası (OMS, ONUSIDA, PNUD) ve Fransız (CNS, IGAS, INVS) kurumları tarafından iyi bir şekilde desteklenmektedir. Fransa’da tacizin suç sayılmasının yarattığı etkiler gibi, müşterilerin cezalandırılması da fuhuş yapanları daha da yeraltına iterek ilgililerin güvencesizliğini artıracaktır. Nitekim, böyle bir tedbir, sokakta fuhuş uygulamasını daha da uzak ve/veya izole alanlara taşıyacak ve halihazırda zor olan çalışma koşullarını daha da kötüleştirecektir.

Bu bağlamda, bu daha büyük gizlilik, polis teşkilatının insan ticareti ve fuhşa aracılık etmekle mücadelede harekete geçmesini zorlaştıracaktır. Mağdurlar bundan böyle görünür ve erişilebilir olmadığında ağlara karşı ne şekilde mücadele edebilir?

Ayrıca bu hüküm fuhuş yapanların belirli müşterilerden gelen şiddete ve HIV kontaminasyonuna ve/veya viral hepatitlere daha fazla maruz kalmalarına neden olacaktır. OMS, ONUSIDA ve CNS, oy birliğiyle şu şekilde karar vermişlerdir: Fuhşun suç sayılması fuhşu yapan kişilerin sağlığına zarar vermektedir. Fuhuş yapmaya zorlansınlar ya da zorlanmasınlar, ücretli cinsel hizmet sunan kişiler müzakere kapasitelerinin azaldığını görecektir, bu durumda da ilgilileri belirli uygulamaları veya korunmasız cinsel ilişkiyi kabul etmeye zorlayacaktır.

Öte yandan, ilgililerin mevcut derneksel ve tıbbi yapıların destek ağlarından uzaklaştırılması ve önleme aktörlerinin eylemlerini daha karmaşık hale getirmesi nedeniyle, önleme ve bakım hizmetlerine erişimleri daha da sorunlu hale gelecektir. İnsanlar kötü bilinen veya derneklerin erişemediği bölgelerde fuhuş yaparken, kanunlarda yer almasına rağmen gerçek bir risk azaltma politikası nasıl uygulanabilir? Son olarak, seks işçiliği ile suç arasındaki bağlantı sürdürülerek, fuhşun suç sayılması, ara sıra polis tacizinin, usule uygun olmayan gözaltının ve aşağılamanın mağduru olan fuhuş yapanların yasal savunmasızlığını artırmaktadır. Bu nedenle, dernekler emniyet güçlerine karşı daha fazla güvensizlik ve maruz kalınan şiddet durumlarında daha az başvuru gözlemlemektedirler. Müşterilere fuhşa başvurmaları nedeniyle bir ceza uygulanması, bir koruma kaynağı olmak yerine, fuhuş yapanların haklarına erişimini engellemektedir (…)

E. Fuhuş sistemiyle mücadelenin güçlendirilmesi ve fuhuş yapan kişilerin desteklenmesini amaçlayan 13 Nisan 2016 Tarihli Kanun'un değerlendirilmesi

40. Başbakanlık Kabine Müdürü, 1 Nisan 2019 tarihli bir yazıyla, Sosyal İşler, İdare ve Adalet Genel Müfettişliklerine 2016-444 sayılı Kanun'u değerlendirme görevinde bulunmuştur. Bu hizmetler, Aralık ayının 2019 yılında, özellikle aşağıda tespitlerinin bir özetinin yer aldığı yukarıda belirtilen Kanun'un değerlendirilmesine ilişkin raporlarını sunmuşlardır.

“Kanun'un kabul edilmesinden üç buçuk yıl sonra, Fransa'da fuhuş esas bakımından birçok gelişmeye uğramıştır. Müşteriler ile fuhuş yapan kişiler arasındaki ilişki, bundan böyle çoğunlukla internet üzerinden yapılmaktadır. Sokakta fuhuş azalmış ve ara sıra çevre bölgelere kayarken, kapalı alanda fuhuş artmıştır. Bununla birlikte, Kanun'un kabul edilmesinden önce güvenilir istatistiki verilerin bulunmaması ve Kanun'un kabul edilmesinden sonra olgunun değerlendirilmesine yönelik araçların uygulamaya konulmamış olması nedeniyle, bu gelişmelerin ne kadarının mevzuat değişikliğinden, ne kadarının yapısal eğilimlerden kaynaklandığını değerlendirmek imkânsızdır. Öte yandan, olayın giderek görünmez hale gelmesi, her türlü niceliksel değerlendirme çalışmasını da karmaşık hale getirmektedir. Bununla birlikte, görev, eğilimleri tespit edilebilmiş ve Kanun'un uygulanmasına ilişkin bir değerlendirme yürütebilmiştir.

Kanun'un uygulanması, kamu yetkililerinin siyasi desteğinin ve proaktif kararlılığı olmaması nedeniyle önemli ölçüde sekteye uğramıştır. Pek çok bakanlığa bağlı olan bu uygulamada ulusal liderlik eksikliği yaşanmaktadır. Bu durum, belirli tedbirlerin zayıf uygulanmasıyla (örneğin, öğrencilerin bedenlerin metalaştırılmasına ilişkin bilgileri) ve bölgedeki uygulamaların heterojenliği (örneğin fuhuştan kurtulma yollarına kabul konusunda) sonuçlanmaktadır. Aynı şekilde, fuhuş sektöründe çalışan kişilerin sosyal ve mesleki desteğine ayrılan mali kaynaklar Kanun'un kabul edilmesinin ardından artmış ise, bu kişiler öngörü eksikliği yaşamakta, parçalanmış durumda ve merkezi olmayan krediler dalgalanmaktadır. 2016 yılından bu yana kamuoyunda farkındalığı artırmaya yönelik çok az tedbir uygulanmış ve Kanun'un uygulanmasından sorumlu tüm aktörlere fuhuş olgusu ve onun gelişimi hakkında çok az eğitim verilmiştir (emniyet güçleri, yargı, sosyal hizmet uzmanları, milli eğitim personeli vb.). Böylelikle Kanun, Fransa'nın kölelik karşıtı kararlılığını yeniden belirtse de, bu hedefe ulaşmak için yeterli araçları kullanmamıştır. Kanun'un izlenmesinden sorumlu bakanlıklar arası komitenin yeniden toplanması ve Kanun'un uygulanmasına açıklık getirecek bakanlık genelgelerinin paylaşılması gerekmektedir.

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

Fuhşa aracılık etmek ve cinsel istismar amaçlı insan ticaretine karşı mücadelede giderek artan sonuçlar kaydedilmektedir. Fransa’da bu konularda yürütülen ceza soruşturmalarının sayısı dört yılda yüzde % 54 artmıştır. Bununla birlikte, uzmanlaşmış soruşturma hizmetlerinin teknik, mali ve insan kaynakları, özellikle fuhşa aracılık etme organizasyonunun giderek daha hareketli, ulus ötesi hale geldiği ve internet, sosyal ağlar ve şifreli iletişim araçlarının kullanımıyla gizlendiği bir bağlamda, bu olguyu ele alma görevine uygun değildir. İnternetin fuhuş olgusunda giderek artan önemi, siber fuhşa aracılık etme konusunda soruşturma hizmetlerine tahsis edilen araçların güçlendirilmesini başlı başına haklı kılmaktadır.

Cezai konuda bazı kanun hükümleri, yeterince uygulanmamaktadır. Heyet, ceza mahkemelerinin içtihatlarının fuhşa aracılık etmek ve cinsel istismar amaçlı insan ticaretine karşı mücadele konusunda daha sert bir yaklaşıma doğru yöneldiği gözlemlemiştir. Bununla birlikte, Kanun’un yarattığı cinsel ilişkilerin satın alınmasına başvurma suçu nadiren tespit edilmiş ve yalnızca 2018 yılında az sayıda bölgede yoğunlaşan 1.939 kişi suçlanmıştır. Cinsel hizmet satın alınmasına karşı mücadele konusunda farkındalık eğitim kursları yeterince gelişmemiştir. Son olarak, Fransa topraklarında tehlike altında olan insan ticareti mağdurları veya fuhşa aracılık edenler tarafından mağdur edilenler için kanunla oluşturulan özel koruma sistemi hiçbir şekilde kullanılmamıştır.

Fuhuş mağduru ve fuhşa aracılık edenler tarafından mağdur olan kişilerin bakımına ilişkin yasal tedbirler, bölgede kademeli olarak ancak heterojen bir şekilde uygulamaya konmuştur. Dairelerin %25’inde fuhuşla mücadele komisyonlarının eksik olması nedeniyle, bu komisyonların kurulması henüz tamamlanmamıştır. Valiler ve dernekler bu sisteme oldukça olumlu bakıyorsa, komisyonlar stratejik yönelimleri geliştirme rolünü farklı şekillerde oynamakta ve bu komisyonlar çıkış yollarını incelemeye başlamamışlardır. Bakanlığın kadın hakları heyeti, diğer görevlerini yerine getirirken bu sistemi etkin bir şekilde uygulayacak araçlardan yoksundur. Fuhuştan kurtulma yolları, potansiyel kamuoyu bakımından halen yalnızca sınırlı sayıda insanı ilgilendirmektedir: Haziran ayının 2019 yılının sonunda yaklaşık 230 kişi bu durumdan yararlanmıştır. Bu düşük sayı kısmen, özellikle yararlanacakların oturum hakkı bakımından, fuhuştan kurtulma yoluna giriş kriterleri açısından bölümler arasındaki önemli heterojenlik ile açıklanmaktadır (bu yol neredeyse yalnızca yabancı kökenli ve oturum hakkı olmayan kişileri ilgilendirmektedir). Heyet, bu kriterlerin ulusal düzeyde belirlenmesi ve uyumlu hale getirilmesinin bir öncelik olduğunu değerlendirmektedir.

Eğer Kanun, fuhuşu bırakan kişilerin haklarına erişimi iyileştiriyor ise, bu durum, gerek konuta erişim gerekse oturma izni almak, mesleki entegrasyon veya tedaviye erişim bakımından iyileştirmeye tabi olmaya devam edecektir (barınma genellikle talebi karşılamada yetersizdir). Bu erişimin iyileştirilmesi ancak fuhuş yapan insanlarla

M.A.VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)
temas halinde olan birincil aktörler olan derneklerin araçlarının güçlendirilmesiyle mümkün olabilmektedir. Nitekim, bu derneklerin kaynakları kursların uygulanmasında veya Kanun'un öngördüğü risk azaltma eylemlerinin yürütülmesinde sağlanan çalışmalara uyacak şekilde iyileştirilmemiştir.”

F. İnsan ticaretine karşı ulusal eylem planının değerlendirilmesi

41. UİHDK, 12 Ocak 2023 tarihinde, aşağıdaki gibi tespit ettiği (“İnsan Ticaretine Karşı Ulusal Eylem Planının Değerlendirilmesi (2019-2022)”) görüşünü sunmuştur:

"61. Ceseda'nın L.425-1 ve L.425-3 maddeleri gereğince, her ne şekilde olursa olsun insan ticareti veya fuhşa aracılık etme suçlarından şikâyetle bulunan veya bu suçlara yönelik ceza yargılamasında ifade veren kişi, ceza yargılaması süresince otomatik olarak yenilenen bir yıllık geçici oturma izni almak zorundadır. İlgilinin kesin olarak mahkûm edilmesi durumunda mağdura ikamet kartı düzenlenmektedir. Hâlbuki bu konudaki metinler, çok az uygulanmış durumdadır ve bu metinlerin uygulanması bir ilden bir ile büyük ölçüde heterojendir. UİHDK, bu dayanak üzerinden oturma izni verilmesi konusunda gerçek bir isteksizlik tespit etmektedir. Bu durum bir yandan, teslimat koşullarının mağdurların durumuna uygun olmamasıyla ve diğer yandan göçmenlere yönelik genel bir şüphe ikliminin yasa dışı göçle mücadeleli mağdurların korunmasından daha önde tutmasıyla açıklanmaktadır.

65. Ardından, mağdurun şikâyetinin niteliğinin insan ticaretiyle ilgili olmadığına ancak belirli olayların benzer durumları tanımladığı suçlar yani uygunsuz çalışma koşulları, adam kaçırma veya şiddet ve denetim eylemleri söz konusu olduğunda, mağdurlar insan ticareti mağduru veya fuhşa aracılık edenler tarafından mağdur olan ya da fuhuştan kurtulan yabancılara ilişkin hükümler bağlamında düzenleme haklarını ileri süremezler.

Nitekim, valilikler cezai niteliğe bağlı kalma eğilimindedirler. Bu bağlamda, valilikler tarafından düzenleme yetkisine dayanılarak istisnai gerekçelerle oturma izni verilmesi yetersiz olmuş zira bütün valilikler insan ticareti konularında sorumlu bir temsilci atamamış ve uygulamalar insan ticareti mağdurlarını koruma hedeflerinin altında kalmıştır.”

G. İlgili diğer belgeler

42. STK olan Dünya Doktorları, 2016 ile 2018 yılları arasında, Kanun'un fuhuş yapanların yaşam ve çalışma koşulları üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla siyaset bilimi ve sosyoloji alanında iki araştırmacının gözetiminde derneklerle işbirliği içinde bir ceza soruşturması yürütmüştür. Fuhuş yapanlarla yetmiş bireysel görüşme yapılmıştır (fokus grupları ve çalıştaylar aracılığıyla diğer

otuz sekiz kişiye danışılmıştır); fuhuş dernekleriyle yirmi dört görüşme ve fokus grubu düzenlenmiştir. Beş yüz seksen üç fuhuş yapan kişinin yanıt verdiği niceliksel bir soruşturma yürütülmüştür.

43. “Seks işçileri Fuhuş Kanunu hakkında ne düşünmekte – 13 Nisan 2016 Tarihli Kanun’un fuhuş sistemine etkisine ilişkin soruşturma” başlıklı rapor özellikle, aşağıdaki gibi altını çizmektedir (özetten alıntı):

“(…) Kanun’un insanları koruma niyetine rağmen, sorgulanan seks işçilerinin çoğunluğunun müşterileri cezalandırmanın, kamuya açık tacizi cezalandırma şeklindeki eski tedbirden daha zararlı olduğunu değerlendirmektedirler. İnsanların büyük çoğunluğunun, Kanun’un kabul edilmesinden bu yana, dahası medyanın yoğun ilgisi nedeniyle tartışmaların yaşandığı bir tarihte müşteri sayısının azaldığı bir dönemde, çalışma koşullarına daha az hâkim olduklarını değerlendirmektedirler. Seks işçilerinin geliri önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu koşullar altında, soruşturmaya katılanların neredeyse tamamı müşterilere ceza verilmesine karşı çıkmaktadırlar.

(…) Müşterilerin cezalandırılmasından bu yana seks işçileri her şeye rağmen çalışmaya devam ediyor ise, çalışma koşulları ciddi anlamda kötüleşmiş demektir. Kanun’un özellikle talebe (müşterilere) ceza vererek arzın da azalacağını belirtmesine rağmen, derneklerle yapılan görüşmeler seks işçisi sayısında herhangi bir düşüşün olmadığını göstermektedir. Kanun’un olumsuz etkileri ilgililerin güvenlikleri, sağlıkları ve genel olarak yaşam koşulları üzerinde hissedilmektedir. Kanun’un, ilgililerin işteki özerklikleri, almaları gereken riskler, damgalanmaları ve ekonomik durumları üzerinde olumsuz etkisi olmuştur. Seks işçilerinin neredeyse tamamı ve sorgulanan derneklerin tamamı, müşteriyle olan ilişkilerde bir güç kaybı yaşandığını belirtmektedirler: İlgililer daha çok kendi koşullarını dayatmakta (korunmasız ilişkiler, düşük fiyatlar, ödememe girişimleri vb.) zira risk alan bizzat kendileridir. Bu durum insanların, özellikle de hâlihazırda güvencesiz durumda olanların, bilhassa da sokakta çalışan göçmen kadınların yoksullaşmasına yol açmaktadır.

Niceliksel araştırmaya katılanların %62,9’u Nisan ayının 2016 yılından bu yana yaşam koşullarında kötüleşme olduğunu, %78,2’si ise gelirlerinde düşüş olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum ilgililerin iş yerinde daha fazla risk almaya itmekte ve sağlık üzerindeki etkileri endişe vermektedir. Nitekim, niteliksel görüşmeler, HIV pozitif kişilerin tedavisinin kesilmesinin yanı sıra prezervatif kullanımında da endişe verici bir düşüş olduğunu göstermektedir. İş güvencesizliğinin neden olduğu stres çeşitli psikosomatik sorunlara yol açmakta, bazı kişilerde alkol, tütün veya diğer maddelerin tüketimiyle ilgili sorunlar yaşanmakta ve dahası intihar düşüncelerine yol açmaktadır. Niteliksel araştırmanın sonuçları çok yönlü şiddette bir artışa dikkat çekmektedir: sokakta hakaretler, fiziksel şiddet, cinsel şiddet, hırsızlık, apartman soygunları.

Güvencesizlik, cinsel uygulamalarda risk alma ve şiddete maruz kalma gibi bir kısır döngü oluşturmaktadır.

(...) Kanun'un yürürlüğe girmesinden iki yıl sonra, güvencesizlik, şiddet, damgalanma ve sağlık risklerine maruz kalma durumlarını vurgulayarak seks işçilerini en çok ilgilendiren konu baskıcı yön olmuştur (...)"

44. Metnin ilerleyen kısımlarında raporda şu şekilde belirtilmektedir:

"Bununla birlikte, birçok sosyal hizmet çalışanı, Kanun'un uygulanması ile şiddetin artması arasında kurulacak bağlantı konusunda dikkatli davranmaktadır zira aynı zamanda ilgililerin birçoğu, tanık ifadelerinin bildirilmesi ve şiddet mağdurlarına destek verilmesi lehine konuşma veya eylem alanları geliştirmiştir. Bu konuda özel olarak eyleme geçmeyen diğer dernekler ise son dönemde güvenin arttığını ve tanık ifadelerini gerekçelendirmiş olabileceğini belirtmektedirler.

II.İLGİLİ ULUSLARARASI HUKUK VE UYGULAMASI

A. Birleşmiş Milletler Araçları

45. İlgili uluslararası araçlar, *S.M./Hırvatistan* [BD], no. 60561/14, §§ 109-122, 25 Haziran 2020 ve son olarak *Krachunova/Bulgaristan*, no. 18269/18, §§ 67-75, 28 Kasım 2023 gibi Mahkemenin daha önceki kararlarında belirtilmektedir. Aşağıda yalnızca mevcut davayla doğrudan ilgili olan kısımlar belirtilmektedir.

1. İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına İlişkin 1949 Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

46. Bu Sözleşme'nin önsözünde, "fuhuş ve fuhşa eşlik eden kötülüğün, yani fuhuş amacıyla insan ticaretinin insan onuru ve insan değeri ile bağdaşmadığının" altı çizilerek, fuhuş ve insan ticareti arasında doğrudan bir bağlantı kurulduğu belirtilmektedir. Bu Sözleşme, 1960 yılında Fransa tarafından onaylanmıştır.

2. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine ilişkin 18 Aralık 1979 tarihli Sözleşme ("CEDAW")

47. Bu Sözleşme, 6. maddesinde Taraf Devletleri kadın ticaretinin ve kadınların fuhuş yoluyla sömürülmesinin her şekliyle ortadan kaldırılması için yasama hükümleri de dâhil olmak üzere tüm uygun önlemleri" almaya davet etmektedir. Bu Sözleşme, 1979 yılında Fransa tarafından onaylanmıştır.

48. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Komite, Uluslararası Göç Bağlamında Kadın ve Kız Çocuklarının Ticaretine ilişkin 38 sayılı Genel Tavsiye Kararı'nda (2020) aşağıdaki unsurları ifade etmiştir:

"...30. Taraf Devletlerin sömürüyü körükleyen ve insan ticaretine yol açan talebi etkin bir şekilde caydıramaması nedeniyle cinsel sömürü devam etmektedir. Erkek

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)
egemenliğine ilişkin normların ve basmakalıpların devam etmesi, erkek kontrolü veya gücünü ifade etme gerekliliği ataerkil cinsiyet rollerini ve erkeklerin cinsel haklarını uygulama, baskı ve kontrol, kadınların ve kız çocuklarının cinsel sömürüsüne yönelik talebi artırmaktadır. Cezasızlık nedeniyle çok az riskle birlikte büyük mali kazanç elde etme imkânı hâlâ yaygındır. İnsan Ticareti'ne ilişkin Protokol'ün 9. maddesi (5. fıkrası) gereğince, Devletler insan ticaretine yol açan, özellikle kadınlar ve çocuklar olmak üzere insanların her türlü sömürsünü teşvik eden talebi caydırmak için yasal veya diğer tedbirleri benimsemeli veya güçlendirmelidir. Cinsel istismara yol açan talebin ele alınması gerekliliği, potansiyel mağdurları insan ticaretine maruz kalma riskinin artmasıyla karşı karşıya bırakan dijital teknoloji bağlamında özellikle zorlayıcıdır.”

3. *Nedenleri ve sonuçları dâhil olmak üzere köleliğin çağdaş şekilleri hakkında Birleşmiş Milletler Özel Raportörü*

49. Özel Raportör Tomoya Obokata, Kanada ziyareti vesilesiyle 6 Eylül 2023 tarihinde yaptığı basın açıklamasında, insan ticaretine karşı mevzuatın seks işçilerini hedef alacak şekilde kötüye kullanılması ve bu durumun ilgililerin temel haklarını ciddi bir şekilde ihlal etmesi konusundaki endişelerini dile getirmektedir. Özel Raportör, daha fazla istismarın önlenmesi için seks işçiliğinin tamamen suç olmaktan çıkarılmasının gerekli olduğunu eklemiştir.

4. *Kadına ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddete İlişkin Birleşmiş Milletler Özel Raportörü*

50. 2016-444 sayılı Fransız Kanunu'na ilişkin 27 Ekim 2023 tarihli açıklamasında, Özel Raportör Reem Alsalem Fransa'nın fuhuş konusunda benimsediği, fuhuş yapanları koruyan ve ilgililere alternatifler sunan, aynı zamanda ilgililerin hassasiyetlerini istismar eden tacirlerle, fuhşa aracılık edenlere ve seks alıcılarına karşı mücadele eden bütünsel yaklaşımını övmüştür. Özel Raportör, CEDAW, 38 sayılı Tavsiye Kararı, Palermo Protokolü ve 15 Aralık 2022 tarihli Kadın ve Kız Çocuklarının Ticaretine ilişkin 77/194 sayılı Birleşmiş Milletler Önergesine atıfta bulunarak şu şekilde kanaatine varmıştır:

“Cinsel ilişkilerin satın alınmasının suç sayılması, uluslararası insan hakları hukukunda güçlü bir hukuki temele sahiptir; zira bu durum, Devletlerin kadınlar ve kız çocukları dâhil olmak üzere, tüm insanları sömürü ve şiddete karşı korumak için kullanabileceği meşru bir araç olarak kabul edilmektedir”.

51. Özel Raportör ardından, aşağıdaki gibi belirterek, Fransız Kanunu'nun olumlu sonuçlarını dile getirmiştir (dipnotsuz):

M.A.VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

“Kanun henüz nispeten yeni olmasına rağmen, teşvik edici etkileri şimdiden gözlemlenmiştir.

Fransa ile cinsel ilişkilerin satın alınmasını suç olmaktan çıkaran diğer Avrupa ülkeleri arasındaki fuhuş yapanların sayısına ilişkin karşılaştırmalı tahminler, bu suç olmaktan çıkarmanın sınırlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Neredeyse tamamı en fazla ayrımcılığa maruz kalan gruplardan kadın ve kız çocuklarından oluşan 1.247 fuhuş yapan kişinin, Devlet destekli bir kurtulma programına erişimi bulunmuştur. Bu programlar ilgililerin hayatlarını kökten değiştirmiştir zira program sonunda ilgililerin %95’i fuhuşu kalıcı olarak bırakmıştır. Bu, dünyada teşvik edilmesi gereken eşsiz bir girişimdir.

Cinsel istismar amaçlı insan ticaretine karşı mücadeleyle ilgili olarak, Fransız hukukunda benimsenen yaklaşımın, fuhuş yapan kişilerin adalete, tazminata ve desteğe erişimini de güçlendirdiği görülmektedir.

Bu ilk sonuçlar, cinsel ilişkilerin satın alınmasını daha uzun süre boyunca suç sayan ülkelerden elde edilen sonuçlarla tutarlıdır.

Son olarak, Kanun’nun ve ilgili tedbirlerin yararlarının Fransız nüfusunun çoğunluğu tarafından anlaşıldığı ve desteklendiği görülmektedir. 2019 yılında yapılan bağımsız bir ulusal araştırmaya göre, nüfusun % 65’i kadın-erkek eşitliğini teşvik eden bir toplumda cinsel ilişki satın almanın mümkün olmaması gerektiğini değerlendirmekte ve %73’ü bu durumun kişinin kendi cinsel tatmini için fuhuş yapan kadınların sıkıntılarından yararlanmak anlamına geldiği kanaatine varmaktadır. %71’i başkalarının bedenine ve cinselliğine erişimin satın alınmasının mümkün olmaması gerektiğini değerlendirmekte ve %74’ü fuhuşun bir şiddet şekli olduğunu belirtmektedir. Bu iddiaların her biri kadın ve erkeklerin çoğunluğu tarafından desteklenmiştir ve bu durum da Yüksek Eşitlik Konseyinin, kadınlar ve erkekler arasında resmi ve gerçek eşitliğin sağlanmasında kanunun görevine ilişkin iddiasını doğruluyor gibi görünmektedir.”

52. Yüksek Eşitlik Konseyi ardından, bu mevzuatın olası bir yürürlükten kaldırılmasının tehlikeleri konusunda uyarıda bulunarak şu şekilde belirtmiştir:

“...AİHS’in 2, 3 ve 8. maddelerinde güvence altına alınan haklara erişimi güçlendirmekten uzak, seks eylemlerinin satın alınmasının suç sayılmasının potansiyel olarak yürürlükten kaldırılması, seks ticaretinde ezici çoğunluğu oluşturan en fazla ayrımcılığa maruz kalan kadın ve kız çocukları, insan tacirleri ve seks alıcılarından oluşan denetim, şiddet, insanlık dışı muamele ve aşağılayıcı ağlara daha da maruz bırakmaktadır.

(...) Bu yürürlükten kaldırmanın olumsuz etkisi Fransa ile sınırlı değildir, Avrupa Konseyinin diğer üye ülkelerine ve dahası hâlihazırda Fransa’nınkiyle aynı veya benzer mevzuata sahip olan diğer ülkelere de yayılmaktadır, zira bu durum, uluslararası insan hakları hukuku ve uluslararası normlar önemsenmeksizin, cinsel

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)
sömürü amacıyla insan ticaretini destekleyen talebe karşı mücadele etmek için uluslararası düzeyde tanınmış bir araçtır.”

53. Yüksek Eşitlik Konseyi ardından, cinsel ilişki satın alma talebinin suç olmaktan çıkarılmasının, fuhuş yapan kadınların güvenliğini, onurunu ve yaşam koşullarını iyileştireceğine dair iddianın olgusal verilerle desteklenmediğini gözlemleyerek ve aşağıdaki unsurları tespit ederek bu iddiayı eleştirmiştir.

“Fuhuş, kadınlar ve kız çocukları açısından ciddi insan hakları ihlallerine yol açmakta ve ilgililerin fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlıkları üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

Ayrıca ilgililer, damgalanma, saldırı, tecavüz, cinayet veya cinayete teşebbüs dâhil olmak üzere, sistematik şiddete, işkenceye kadar varabilecek insanlık dışı ve aşağılayıcı muamelelere maruz kalmaktadırlar.

Öte yandan, cinsel ilişkilerin satın alınmasının yasal olduğu ülkelerde, amacı cinsel ilişkilerin satın alınmasına yönelik artan talebi karşılamak için gerekli "arzı" sağlamak olan insan ticareti ve fuhşa aracılık etmeye ilişkin ağlarında bir artış bulunmaktadır.

Bu tür eylemleri suç olmaktan çıkaran ve/veya yasallaştıran ülkelerde cinsel ilişkilerin satın alınmasına yönelik artan talebi karşılamak için gerekli "arzı" sağlamak amacıyla büyük ve oldukça organize insan ticareti ağlarının geliştiği gözlemlenmiştir.”

54. Yüksek Eşitlik Konseyi, tespitlerinde Fransız Hükümeti'ne cinsel ilişkilerin satın alınması talebine karşı mücadelesini yoğunlaştırmaya devam etme çağrısında bulunmuş ve aşağıda temsil ettiğini belirttiği Fransız Kanunu memnuniyetle karşılamıştır:

“...Palermo Protokolü'nün 9(5) maddesinin yasal yükümlülüklerini ileri sürmek için, yani insan ticaretine yol açan cinsel sömürüyü teşvik eden talebi caydırmak ve aynı zamanda cinsel sömürü amacıyla insan ticareti mağduru olan veya edilme riskiyle karşı karşıya olan kişilere önemli destek sağlamak için ciddi bir adımdır. Dolayısıyla, Kanun'un mevcut haliyle korunması ve ülke genelinde tam olarak uygulanmasının sağlanması için her türlü çaba gösterilmelidir.”

5. *Kadına ve Kız Çocuklarına Yönelik Ayrımcılığa İlişkin Birleşmiş Milletler Çalışma Grubu*

55. Çalışma Grubu, 7 Aralık 2023 tarihinde, kadın ve Kız Çocuklarına Karşı Ayrımcılık Çalışma Grubu, "Seks işçilerine yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve insan haklarının desteklenmesi" başlıklı bir kılavuz bir belge yayımlamıştır ([A/HRC/WG.11/39/1](#)). Bu belge, sırasıyla 8 Ekim 2010 ve 8 Temmuz 2022 tarihlerinde, İnsan Hakları Konseyi tarafından kabul edilen Kadın Ve Kız Çocukları Hakkında Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin

50/18 sayılı Karar ve Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 15/23 Sayılı Karar uyarınca, seks işçilerinin İnsan haklarına saygı gösterilmesi ve ilgililer hakkında ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik araçlarla ilgilidir. Bu belgede, Çalışma Grubu özellikle seks işçilerinin bakış açılarından yola çıkarak, farklı politikaların neden olduğu insan hakları ihlallerini öne çıkarmaya, insan haklarına ilişkin uluslararası normları açıklığa kavuşturmaya, yeniden belirtmeye ve Devletlere ve diğer paydaşlara tavsiyelerde bulunmaya çalışmıştır.

56. Talep elemeye dayanan model ile ilgili olarak, Çalışma Grubu aşağıdaki gibi tespit etmiştir (dipnotsuz):

"13. Müşterilere cezai yaptırım uygulama modeli aynı zamanda olumsuz insan hakları sonuçlarına da sahiptir; bu durum, Çalışma Grubu tarafından yapılan istişareler de dâhil olmak üzere seks işçileri tarafından geniş çapta eleştirilmiştir. Seks işçiliğine bağlı tüm üçüncü taraf faaliyetlerinin kapsamlı bir şekilde suç sayılması, ilgililerin özel hayatına saygı, barınma ve ayrımcılığa uğramama haklarının ihlal edilmesine yol açmaktadır (bu işi yapan kişiye daire kiralamak dâhil olmak üzere): Bu modelin, polis gözetimini ve seks işçilerine yönelik tacizi yoğunlaştırdığı, yakalamaların ve tutuklamaların artmasına ve dahası göçmenlerin sınır dışı edilmesine yol açtığı ve aynı zamanda ilgililerin adalete erişimini tehlikeye attığı görülmüştür. Bu model, seks işçiliğini kaçınılmaz olarak yeraltına iterek, barınma ve finansman kuruluşlarına erişimde zorluk yaşadıklarını ve hizmetlerden yoksun bırakıldıklarını belirten seks işçilerinin karşılaştığı damgalanmayı ve ayrımcılığı daha da arttırmaktadır. Bu modelin ayrıca, seks işçilerinin sağlık ve güvenliği açısından da olumsuz sonuçları bulunmaktadır: Birleşmiş Milletler HIV/AIDS Ortak Programı (UNAIDS), seks satın alan kişilerin cezalandırılmasının, özellikle prezervatife erişimi ve prezervatif kullanımını azaltmak ve şiddet oranlarını artırarak seks işçilerinin sağlığına ve güvenliğine zarar verdiğini tespit etmiştir. Çalışma Grubunun istişareleri sırasında katılımcılar, müşterilerin polisten korktukları için daha az güvenli bölgelerde çalışmak zorunda kaldıklarını ve özellikle müşterilerin seçilmesiyle ilgili olarak çalışma koşulları üzerinde daha az denetime sahip olduklarını belirtmiştir. Katılımcılar ayrıca, koronavirüs hastalığı (COVID-19) salgını esnasında yaptıkları işin yasa dışı olduğunu ve kendilerini sosyal korumadan yoksun bıraktığını belirtmişlerdir.

B. Avrupa Konseyi

1. İnsan Ticaretiyle Mücadele Hakkında 16 Mayıs 2005 tarihli Sözleşme (“İnsan Ticaretiyle Mücadele Sözleşmesi”)

57. Bu Sözleşme’nin “talebi caydırmak için tedbirler” başlıklı 6. maddesi aşağıdaki gibidir:

“İnsan ticaretiyle sonuçlanan, özellikle kadınlar ve çocuklar olmak üzere kişilerin her türlü sömürsünü teşvik eden talebi engellemek için, tarafların her biri aşağıdaki unsurlar dâhil olmak üzere yasal, idari, eğitimsel, sosyal, kültürel veya diğer tedbirleri kabul edecek veya güçlendirecektir:

a en iyi uygulamalar, yöntemler ve stratejiler üzerine bir araştırma;

b talebin insan ticaretinin temel nedenlerinden biri olduğunu belirlemede medyanın ve sivil toplumun sorumluluğu ve önemli rolü konusunda farkındalığı artırmaya yönelik tedbirler;

c uygun olduğu hallerde, diğerlerinin yanı sıra kamu otoritelerini ve siyasi karar vericileri de içeren hedefli bilgilendirme kampanyaları;

d cinsiyete dayalı ayrımcılığın kabul edilemez niteliğini ve bu ayrımcılığın zararlı sonuçlarını, kadın ve erkek erkekler arasındaki eşitliğin yanı sıra her insanın onur ve bütünlüğünün önemini vurgulayan, kız ve erkek çocuklarına yönelik eğitim programlarını önleyici tedbirler.”

58. Bölüm VII, bu Sözleşme’nin Üye Devletler tarafından uygulanmasını denetlemeyi amaçlayan bir izleme mekanizmasının kurulmasını sağlamaktadır. Bu mekanizma iki temele dayanmaktadır: 1) İnsan Ticaretine Karşı Mücadele hakkında bilirkişi heyeti (GRETA) – bağımsız bilirkişilerden oluşan bir heyet ve 2) Taraflar Komitesi – Sözleşme’ye taraf tüm Üye Devletlerin temsilcilerinden oluşan siyasi bir organ.

59. GRETA, Fransa’ya ilişkin üç değerlendirme döngüsünü başarıyla yapmıştır. GRETA, 18 Şubat 2022 tarihinde, yayımlanan üçüncü bir değerlendirme raporunda, 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanuna ilişkin belirli gelişmeleri ayırmıştır.

"7. Soruşturma, yargılama, ceza ve tedbirler (madde 22, 23 ve 27)

“(…)

105. Fransız makamlarının sağladığı istatistiklere göre, sağlık krizi nedeniyle bu yılın tekilliğine bağlı olarak 2020 yılı için düşüş olmasına rağmen, 2016-2020 yılları arasında insan ticaretine ilişkin davalarda yürütülen soruşturma ve yargılama sayısında bir artış yaşanmıştır. İnsan ticareti suçundan başlatılan soruşturma sayısı 2016 yılında 112, 2017 yılında 129, 2018 yılında 113, 2019 yılında 171 ve 2020 yılında ise 98 olmuştur. İnsan ticareti suçundan açılan dava sayısı 2016

yılında 57, 2017 yılında 75, 2018 yılında 95, 2019 yılında 150 ve 2020 yılında ise 126 olmuştur. Bununla birlikte, bu rakamlarla karşılaştırıldığında, insan ticareti suçundan çok az mahkûmiyet kararı verilmiştir: 2016 yılında 26, 2017 yılında 19 ve 2018 yılında 20. Bu, fuhşa aracılık etme, standartların altındaki çalışma ve barınma koşulları gibi ilgili suçlardan farklı olarak, insan ticareti suçunun ceza yargılaması esnasında sıklıkla başka bir suç olarak yeniden sınıflandırıldığını göstermektedir...

3. İnsan ticareti konusunda farkındalığı artırmaya ve talebi caydırmaya yönelik tedbirler

198. ALC Derneği ve "Siluetler" adı verilen Fransa Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından 2019 yılında başlatılanlar gibi, farkındalık yaratma eylemleri belirli dernekler tarafından kendi imkânları dâhilinde düzenlenmişse de, Fransız makamları ulusal düzeyde herhangi bir bilinçlendirme kampanyası yürütmüştür. Tüm sivil toplum aktörleri, insan ticareti durumlarının bildirilmesini teşvik etmek ve mağdurların sağladığı hizmetlere yönelik talepleri caydırmak amacıyla, bu konuda büyük bir ulusal kampanyaya acil ihtiyaç olduğu konusunda hemfikirdir. Şayet ikinci eylem planı Hükümete yönelik bir bilinçlendirme kampanyası öngörüyorsa (tedbir 1), görsel-işitsel sektördeki ve farklı ortamlarda tüm ortaklarla yürütülen bir kampanya çağrısında bulunan sivil topluma kuruluşlarına göre bu durum, internet üzerinden yürütülen bir kampanya söz konusudur ve yeterli olmayacaktır.

199. Fuhuş sistemiyle mücadeleyi güçlendirmeyi ve fuhuş yapan kişileri desteklemeyi amaçlayan 13 Nisan 2016 tarih ve 2016-444 sayılı Kanun, cinsel hizmet satın alma konusunu ceza gerektiren bir suç haline getirmektedir ve bu durum da Fransız makamlarına göre, cinsel istismar amaçlı insan ticareti mağdurları tarafından sağlanan hizmetlere olan talebin caydırılmasına katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte, bazı muhataplar, bu Kanun'da insan ticareti mağdurları tarafından sağlanan cinsel hizmetlere olan talebin azaltılması ve daha genel olarak Fransa'daki insan ticareti olgusu üzerindeki etkilerine ilişkin tahminler sağlayacak yeterince geçerli ve güvenilir çalışmaların bulunmadığının altını çizmişlerdir. Bazı derneklere göre, müşterileri cezalandırmak ters etki yaratacaktır zira bu, müşterilerin istismar durumlarını bildirme konusunda daha isteksiz olmasına ve fuhuş yapan kişilerin internet aracılığıyla müşteri bulmak için aracılar daha bağımlı hale gelmesine ve bu da ilgililerin istismar edilmesine yol açabilmektedir. Bazı sivil toplum aktörleri, bu Kanun'un sokak fuhuşundan otellerde ve apartmanlarda fuhuşa geçişi desteklediğini, bunun da insan ticareti mağdurlarının güvenlik güçleri tarafından ve aynı zamanda sömürüden genellikle ilk çıkış kapısı olan dernekler tarafından tespit edilmesini engelleyeceğini belirtmiştir (bk. ayrıca 208. paragraf).

200. GRETA'nın ikinci raporunda da belirttiği gibi, 13 Nisan 2016 tarihli Kanun aynı zamanda cinsel istismar amacıyla fuhşa acacılık etme ve insan ticareti mağdurları için fuhuştan ve sosyal ve mesleki entegrasyon yolundan kurtulmanın bir yolunu da öngörmektedir. Bununla birlikte, Sosyal İşler Genel Müfettişliği, İdare Genel Müfettişliği ve Adalet Genel Müfettişliği tarafından Aralık 2019 yılında sunulan bir raporda, bu entegrasyona sınırlı sayıda kişinin katıldığı belirtilmiştir. Rapora göre, göz ardı edilemez ret oranı %20 idi ve talepler için uygunluk kriterlerini belirleyen bir genelgenin bulunmaması nedeniyle, bölge genelinde entegrasyon yoluna kabul konusunda

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

uygulamalarda önemli bir heterojenlik bulunmuştur. Bu rapora göre, bazı valiler, "Dublin" prosedürü altındaki, Fransız topraklarından ayrılma yükümlülük etkisi altındaki (OQTF) veya sığınma talebinde bulunan kişilerin, topluma kazandırılmasına yönelik ilk adımları henüz atmamış olanların ve fuhşu tamamen durdurmamış kişilerin bu yoldan yararlanmasını reddetmekte (örneğin yabancı dil olarak Fransızca eğitimi) ancak diğer iller ise bir topluma kazandırma projesinden memnun kalmaktadırlar. Dernekler, 13 Nisan 2016 tarihli Kanun'un uygulanmasını hızlandırmak için Devlettten net yönergeler ve sağlam teşvikler gelmemesinin yanı sıra ortaya çıkan eşitsizlikler ve farklı yorumlarla ilgili endişelerini belirtmişlerdir ve yetkililere, Kanun'un daha uygun hale getirilmesi için ek tedbirler alma çağrısında bulunmuş, entegrasyon yolunu daha cazip hale getirmek ve bu konuda yetkili bakanlık makamlarına entegrasyon yoluna erişimin tek koşulunun fuhşu bırakma isteği olduğunu hatırlatmaktadırlar. Fransız makamları, özellikle fuhş faaliyetlerinin durdurulmasının yanı sıra sığınma bakımından fuhş yapan kişilerin durumu hakkında erişim koşullarını hatırlatarak, sistemi genelleştirmek ve uygulamaları uyumlaştırmak amacıyla PSP sistemi konusunda bir genelgenin hazırlanmakta olduğunu GRETA'ya bildirmişlerdir.

(...)

208. GRETA, ziyareti sırasında birçok muhatap tarafından vurgulanan mağdurların tespit edilmesinin önündeki bir engelin, cinsel sömürü mağdurlarının müşterilerle temasa geçmesinin giderek artan şekilde ortadan kaldırıldığını belirtmektedir. GRETA'nın görüştüğü güvenlik güçleri üyeleri, cinsel ilişkilerin satın alınmasının suç olarak kabul edilmesinin, kamusal alanda fuhş yapan kişilerin sayısını büyük ölçüde azalttığını, bu durumun da potansiyel mağdurların soruşturmacılar tarafından tespit edilmesini son derece zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Ayrıca, mağdurlar çok daha sık daire/otel değiştirmekte ve bu durumda da kimlik tespitlerini daha da karmaşık hale getirmektedir. Dolayısıyla, polisin çabaları mağdurlardan ziyade failleri tespit etmeye odaklanmaktadır. Böylelikle, Eylül ayının 2020 yılında, polis, Kolombiya'daki bir fuhş aracılık etmeye ilişkin ağır ve insan ticareti ağını çökerttiği esnada, operasyondan önce tespit ettiği yaklaşık yirmi mağdurdan hiçbirisiyle temas kuramamış ve ilgililerin tümü tacirler tarafından yerinden edilmiştir. Polis bu değişimlere uyum sağlayabilmek için, konut platformları ve fuhş yapan kişilerin müşteri bulmak için kullanabileceği web siteleri (sexemodel gibi) ile ortaklıklar kurmaya çalışmaktadır. OCRTEH kısa bir süre önce, Fransa'daki Airbnb temsilcisiyle bir ortaklık başlatmış, bu sayede Airbnb tüm ev sahiplerine OCRTEH'in iletişim bilgilerini paylaşmış ve böylece kendilerine bildirilen ipuçlarına dayanarak dairelerinde fuhş faaliyetleri olduğundan şüphelenirlerse, OCRTEH ile iletişime geçebilmektedirler. Bununla birlikte, OCRTEH Airbnb'nin, tespit edilen fuhş aracılık edenler veya tacirler tarafından Airbnb'de kiralanan yerler hakkında polis müfettişlerine bilgi verilmesi yönündeki taleplere yanıt vermeyi reddettiğini belirtmiştir. Çeşitli muhatapların vurguladığı kimlik tespitinin önündeki bir diğer engel ise, organize suçla mücadelede uzmanlaşmış polis ve jandarma tugaylarının insan kaynağının yetersiz olmasıdır."

60. GRETA, Fransız makamlarına aşağıdaki tavsiyelerde bulunmuştur:

"201. GRETA, ikinci raporundaki tavsiyeleri dikkate alarak, Fransız makamlarının, emek sömürüsü amaçlı insan ticareti de dâhil olmak üzere, insan ticaretinin her şekli konusunda

kamuoyunda farkındalık yaratma ve insan ticaretine maruz kalan kişiler tarafından sağlanan hizmetlere olan talebi caydırmaya yönelik çabalarını yoğunlaştırması gerektiğini değerlendirmektedir.

202. GRETA öte yandan, Fransız makamlarının, cinsel hizmet satın alınmasının suç sayılmasının, insan ticareti mağdurlarının tespiti, ilgililere sunulan koruma, yardım ve insan tacirlerine yönelik soruşturmalar üzerindeki etkisini değerlendirmeye devam etmesi gerektiğini değerlendirmektedir. Ayrıca, cinsel hizmetlerin satın alınmasının suç sayılmasının insan ticareti mağdurları tarafından sağlanan hizmetlere olan talebin azaltılması ve daha genel olarak cinsel istismar amaçlı insan ticareti olgusu üzerindeki etkilerinin araştırılması ve sürekli olarak değerlendirilmesi de uygun olacaktır.”

2. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri

61. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, 15 Şubat 2024 tarihinde, aşağıdaki gibi belirtilen “Seks işçilerinin insan haklarının korunması” başlıklı İnsan Hakları Komiserinin karnesini yayımlamıştır (dipnotsuz):

“Seks işçiliğinin suç sayılması

Pek çok ülke, seks işçiliğini veya üçüncü tarafların seks işçiliğine dâhil olmasını suç saymakta veya suç saymayı öngörmektedir. Bu gereklilik, cinsel hizmet satın almak, fuhşa aracılık etmek, genelev işletmek, seks işçilerine daire kiralamak, cinsel hizmetlerin reklamını yapmak gibi farklı şekillerde olabilmektedir. Hâlbuki, uluslararası insan haklarını savunma örgütleri, yetkili BM organlarının tespitleri ve seks işçilerinin ifadeleri, seks işçiliğinin suç sayılması yoluyla seks işçilerinin ve haklarının korunmasının sağlanamayacağını açıkça göstermektedir.

(...)

İşçi, seks işçisi örgütlerine ve bu kişilerin hak savunucularına göre, üçüncü şahısların cezalandırılması- seks işçiliğinin suç sayılmadığı durumlarda bile - seks işçilerini otomatik olarak ve doğrudan etkilemekte zira bu durumda faaliyetlerin gerçekleştirildiği bölge genellikle Ceza Kanunu’na tabidir, mevcut durum da ilgililerin faaliyetlerine ilişkin imajı daha da zedelemekte ve ilgilileri artan şiddet riskleriyle karşı karşıya bırakmaktadır.

(...)

[BM Çalışma Grubu](#), 2023 yılında, müşterileri hedef alan cezai hükümler ve üçüncü şahıslar tarafından yürütülen faaliyetler de dâhil olmak üzere, seks işçiliğinin her türlü suç sayılmasının yol açtığı zarara ilişkin yeterli delilin hâlihazırda mevcut olduğu sonucuna varmıştır.

Cinsel sömürü ve insan ticaretiyle bağlantılı seks işçiliği

Böylelikle, BM Çalışma Grubunun daha önce vurguladığı gibi, seks işçiliği, feminizm ve insan hakları arasındaki bağlantılara ilişkin belirtilen keskin görüş ayrılıkları nedeniyle, seks işçilerinin insan haklarının korunması alanında gerçek bir ilerleme sağlanamamıştır.

Seks işçiliğinin (veya belirli yönlerinin) suç sayılması ve ortadan kaldırılması lehinde sıklıkla ileri sürülen bir argümanın, rıza gösteren yetişkinlerin dâhil olduğu seks işçiliğinin kadına yönelik şiddet teşkil ettiği değerlendirilmektedir. Halbuki bu argüman, gerek seks işçiliği ile seks işçiliğinde

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

şiddet arasındaki ayrımı gerekse toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin halihazırda ciddi bir insan hakları ihlali olarak suç sayıldığı gerçeğini dikkate almaktadır. Üye Devletler, insan hakları konusunda yükümlülükleri bağlamında, mağdurları seks işçiliği yapsa da yapmasa da, bu tür şiddeti önleme ve bu şiddetle mücadele etme sorumluluğuna sahiptirler. Ayrıca ileri sürülen argüman, bu alanda çalışan insanların çeşitliliğini, durumlarının çeşitliliğini ve yaşadıkları gerçeklikleri de dikkate almamaktadır. Son olarak, bu argüman gerek ilgililerin özerkliğine gerekse bedenleri ve yaşamları hakkında seçim yapma kapasitelerine saygı duymamaktadır.

[GREVIO](#) İstanbul Sözleşmesi'nin seks işçiliğini (fuhuş) başlı başına kadına yönelik bir şiddet şekli olarak tanımlamadığını, ancak fuhuş yapan kadınlara ve kız çocuklarına, fuhuş durumunda ve cinsiyete dayalı olarak şiddete maruz kalabilecekleri tüm durumlarda sağlanacak koruma ve desteğin vurgulandığını kaydetmiştir. GREVIO, bu bakış açısı çerçevesinde, Devletleri kadına yönelik şiddet hakkında politika ve tedbirlerinde, seks işçilerinin maruz kaldığı çoklu veya kesişimsel ayrımcılık riskinin yanı sıra, barınma hizmetleri dâhil olmak üzere, seks işçilerinin genel veya uzmanlaşmış hizmetlere erişimlerini engelleyen zorlukları dikkate almaları yönünde davet etmektedir. Aynı bakış açısı çerçevesinde, Amnesty International et Human Rights Watch, insan ticareti ile seks işçiliğinin birleştirilmesinin, bu kişileri ve insan ticareti mağdurlarını daha fazla şiddete ve zarara maruz bırakabilecek büyük ölçekli, önemli projelere yol açabileceğinin altını çizmiştir. Ayrıca, bu tür bir yaklaşımın insan ticaretine karşı mücadeleyi gerçekten mümkün kıldığına (yani bir yandan mağdurların önlenmesini, tespit edilmesini, korunmasını ve diğer yandan sorumluların yargılanmasını teşvik ettiğine) dair hiçbir kanıt bulunmamaktadır.

Üçüncü kişilerin suçlanmasından yana olanlar, bu suçlamanın talebini azalttığını, genel seks işçiliği hacmini azaltmaya katkı sağladığını ve cinsiyete dayalı şiddetle ve cinsel istismar amaçlı yapılan insan ticaretiyle mücadele edilmesine imkân verdiğini ileri sürmektedirler. Hâlbuki birbiriyle bağlantısı bulunan raporlar, bazı ülkelerde yalnızca ticari cinsel hizmetlerin azalmadığını, aynı zamanda suçlamayı izleyen dönemde bu hizmetlerin artmış bile olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, Kadın Ticaretine Karşı Küresel İttifak ([Global Alliance Against Traffic in Women](#)) ve [La Strada International](#) da dâhil olmak üzere birçok insan ticaretiyle mücadele kuruluşu, cinsel hizmetlerin satın alınmasının suç sayılmasının, insan ticaretinin önlenmesi ve bununla mücadele üzerinde doğrulanmış bir etkisi olmadığı ve hatta seks işçileri arasında insan ticareti mağdurlarının tespit edilmesi ve korunmasına zarar verebileceği kanaatine varmaktadır.

Bu çelişkili tartışmalar ve yanlış bilgiler, aynı zamanda ana paydaşlarla istişare yapılmamasına dayanıyor olabilir. Görüştüğüm seks işçileri ve onların temsilcileri, iş ve yaşamlarına ilişkin kararlar alınmadan önce kendilerine hiçbir şekilde danışılmadığını ve danışıldıklarında ise görüşlerinin dikkate alınmadığını ifade etmişlerdir..."

3. *Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi*

62. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisinin 1983 (2014) sayılı “Avrupa’da Fuhuş, İnsan Ticareti ve Modern Kölelik” başlıklı Çözüm Önerisinde özellikle şu hususlara yer verilmektedir:

“3. Farklı olgular söz konusu olsa bile, insan ticareti ve fuhuş birbiriyle yakından bağlantılıdır. Avrupa’da insan ticareti mağdurlarının %84’ünün zorla fuhuş yaptırılması amaçlandığı tahmin edilmektedir; aynı şekilde, insan ticareti mağdurları seks işçilerinin önemli bir bölümünü temsil etmektedir (...) İki olgunun birbirine bağlı olması nedeniyle Meclis, fuhuşla ilgili kanun ve politikaların insan ticaretiyle mücadele etmede gerekli araçları oluşturduğu kanaatine varmaktadır.

(...)

5. Avrupa’da fuhuşla ilgili mevzuat ve politikalar, ülkeden ülkeye ve fuhuşla ilgili faaliyetlerin yasallaştırılmasından cezai yaptırımlara kadar değişiklik göstermektedir (...)

6. Zorla fuhuş ve cinsel sömürü, insanlık onurunun ihlali olarak kabul edilmesi gerekmekte ve kadınların, mağdurların orantısız bir kısmını temsil etmeleri nedeniyle, cinsiyet eşitliğinin önünde bir engel olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

(...)

8. Meclis, hukuki yaklaşımlar ve kültürel hassasiyetlerdeki farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda, fuhuş düzenlemesiyle ilgili tüm Üye Devletlere uygun olabilecek tek bir model önermenin zor olduğunu kabul etmektedir. Bununla birlikte, Meclis, fuhuş ve insan ticareti konusunda politikaların tasarlanması ve uygulanmasında insan haklarının temel kriter olması gerektiğine ikna olmaktadır.

9. Seçilen modelden bağımsız olarak, yasa koyucular ve güvenlik güçleri, fuhuşun yasallaştırıldığı veya tolere edildiği yerlerde, seks işçilerinin onurlu bir şekilde, baskı veya sömürü olmaksızın faaliyetlerini yürütebilmelerini sağlama ve insan ticareti mağdurlarının korunma ihtiyaçlarının usulüne uygun olarak belirlenmesini ve uygun yanıtların verilmesini güvence altına alma sorumluluklarının bilincinde olmalıdır.

(...)

11. Ayrıca ve her hâlükârda, yetkili makamlar, insan ticaretiyle mücadele için sağlam ve etkin bir şekilde uygulanan hukuki ve siyasi çerçeveye dayanan kapsamlı ve özel bir sistemin kurulmasını engellemek için fuhuşun düzenlenmesini öngörmekten kaçınmalıdır (...)

12. Meclis, yukarıda belirtilen hususları değerlendirerek, Avrupa Konseyinin (...) üye Devletlerine (...) çağrıda bulunmaktadır:

12.1.1. İsveç modeline dayalı olarak, cinsel hizmetlerin satın alınmasının suç sayılmasının, insan ticaretinin önlenmesi ve insan ticaretiyle mücadele edilmesi için en etkili araç olarak öngörülmesi;...”

III. AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Parlamentosu

63. Avrupa Parlamentosu, 26 Şubat 2014 tarihinde, Cinsel Sömürü ve Fuhuş ve Bunların Kadın-Erkek Eşitliği Açısından Sonuçlarına İlişkin (2013/2103(INI)) bir karar kabul etmiş ve bu kararda özellikle, Üye Devletleri “*yaptırımlar, farkındalığı arttırma kampanyaları ve eğitim yoluyla hem cinsel hizmet satın*

alanlara hem de kadınlara ve çocuklara yönelik” bir mevzuatı kabul etmeye davet etmektedir.

64. Avrupa Parlamentosu, 21 Ocak 2021 tarihinde, fuhuş piyasasının ve özellikle seks endüstrisinin yasallaştığı ülkelerde insan ticaretini sağladığını ve mağdurlara yönelik şiddeti arttırdığını belirterek, Avrupa Birliğinin kadın-erkek eşitliği konusundaki stratejiye ilişkin bir karar kabul etmiştir (paragraf K).

65. Avrupa Parlamentosu, 10 Şubat 2021 tarihinde, insan ticaretinin önlenmesi, bu olguyla mücadele edilmesi ve mağdurların korunmasına ilişkin 2011/36/EU sayılı Direktifin uygulanması hakkında, fuhuşun yasal olduğu Üye Devletlerin bulunduğunu belirten bir başka kararı kabul etmiş ve bu da, insan ticareti faillerine, mağdurlarını sömürmek için yasal çerçeveyi çok daha kolay kullanma imkânı vermekte ve her türlü sömürü şekline yönelik talebi caydırma ve azaltma konusundaki yasal yükümlülüklerini hatırlatmaktadır.

66. Aynı konu daha sonra Avrupa Birliğinde fuhuşun düzenlenmesine ilişkin 14 Eylül 2023 tarihli kararında da ele alınmıştır: sınır ötesi sonuçlar ile kadın-erkek eşitliği ve kadın hakları üzerindeki etki (2022/2139(INI)). Söz konusu kararda özellikle şu unsurlar vurgulanmaktaydı (dipnotsuz):

“AF. Satın alanın suç sayılıp, fuhuş yapan kişinin cezalandırılmamasına yol açan İskandinav modeli/eşitlik modelinin, talebi, cinsel ticareti, şiddeti veya sömürüyü azaltmak için evrensel bir çözüm olmadığını; bununla birlikte, İsveç ve diğer ülkelerden gelen kanıtlayıcı verilerin, İskandinav modeli/eşitlik modeli uygulandığında sokak fuhuşunun yarı yarıya azaldığını gösterdiğini; İskandinav modeli/eşitlik modelinin uygulanmasının bir sonucu olarak, İsveç’te fuhuş talebinin 1995 ile 2008 yılları arasında %13,6’dan %7,9’a düştüğünü; Fransa’dan gelen verilerin de, İskandinav modeli/eşitlik modelinin, ülkede fuhuş yapan 800’den fazla kişinin 2016 yılından itibaren kurtulma programından yararlanması nedeniyle olumlu sonuçlara neden olduğunu ve Fransa’daki kuruluşlar tarafından desteklenen kişilerin %87,5’inin kurtulma programının sonunda sabit bir iş bulduğunu gösterdiğini; fuhuşa aracılık etme ve insan ticareti davalarına ilişkin ceza soruşturmalarının sayısının 2016 yılından bu yana %54 oranında arttığını; fuhuşa aracılık edenlerden el konulan yaklaşık 2,35 milyon avronun, fuhuş ve insan ticareti mağdurlarının korunması ve rehabilitasyonu bağlamında yeniden kullanıldığını; bununla birlikte, kurtulma programlarına ayrılan bütçelerin yetersizliğinin kalıcı bir sorun olduğunu ve bu nedenle, fuhuşsuz bir yaşama imkân veren finansmanın artırılması gerektiğini değerlendirerek;

(...)

4. birçok Avrupa ülkesinin, fuhuşun farklı yönlerine özgü hukuki çerçeveler oluşturarak fuhuş yapan kişileri ve haklarını korumaya, geleneksel olarak ayrımcılığa uğrayan ve marjinalleştirilen fuhuş yapan kişileri politikaların geliştirilmesine dahil etmeye ve saha

M.A.VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

kuruluşlarının en marjinalleşmiş kişilerin ihtiyaçlarını daha iyi karşılamasına yardımcı olmak için hibe sağlamaya çalıştığını kaydetmektedir; Avusturya, Almanya ve Hollanda gibi ülkelerde yetkili makamlar, fuhuşun tüm yönlerini yasallaştıran bir hukuki çerçeve oluşturmanın fuhuş yapan kişilerin hakları açısından daha avantajlı olacağı sonucuna varırken, İsveç, Fransa, İspanya ve İrlanda gibi diğer ülkelerin, İskandinav modeli/eşitlik modeli yaklaşımını uygulayarak satın alanları ceza soruşturmasına tabi tutarak, fuhuş yapan kişileri cezalandırmamayı tercih ederek, fuhuş yapan kadınların haklarının korunmasına karar verdiğini tespit etmektedir;

7. Avrupa Parlamentosunun Cinsel Sömürü ve Fuhuş ve Bunların Kadın-Erkek Eşitliği Açısından Sonuçlarına İlişkin 26 Şubat 2014 tarihli kararında, fuhuş ve cinsel sömürünün insan onurunun ihlali olduğunu, kadın-erkek eşitliği de dâhil olmak üzere insan haklarına ilişkin ilkelere aykırı davrandığını ve bu nedenle, Şart'ın ilkelerine aykırı olduğunu kabul ettiğini vurgulamaktadır; Avrupa'da kadınların yoksulluğuna ilişkin 5 Temmuz 2022 tarihli kararında fuhuşu ciddi bir şiddet ve sömürü biçimi olarak tanımladığını hatırlatmaktadır;

11. Hareket özgürlüğünde var olan bir unsurun, rıza gösterme ve rızayı reddetme kapasitesi olduğunu vurgulamaktadır; rızanın yalnızca ilgili kişiler arasında güç dengesizliği bulunmadığı ve tehdit, şiddet, aldatma veya baskıya başvurulmadığı durumlarda özgürce verilebileceği kaydedilmektedir; ayrıca, ödemelerin veya avantajların teklif edilmesi veya kabul edilmesiyle elde edilen rızanın dayanaktan yoksun olduğunu belirtmektedir; aynı zamanda, kişilerin özellikle haklarının farkında olmadıklarında mağdur olduklarını fark etmelerinin son derece zor olabileceğini kaydetmekte ve kötü bir ilişkideki dinamikleri hatırlatmaktadır; ayrıca, fuhuş yapan kadınların düşüncelerinin her zaman dikkate alınması gerektiğini vurgulamakta ve onlara hakları ve yükümlülükleri konusunda farkındalık yaratmayı, hareket özgürlüğü tanımayı ve özel ile cinsel hayatlarıyla ilgili açık ve özgür kararlar almalarına imkân vermeyi sağlamak amacıyla, yararlı ve anlayışa dayalı eğitim ile farkındalık programlarının uygulanması gerektiğini hatırlatmaktadır;

Talep

14. fuhuş ve cinsel sömürü amaçlı insan ticaretine yönelik bir talebin bulunması nedeniyle, bunların var olduğunu tespit etmektedir; diğer hususların yanı sıra, potansiyel mağdurların savunmasızlığını önlemenin ve insan kaçakçıları ile bu kaçakçılığı kolaylaştıran kişilerin yargılanmasının yanı sıra, talebin azaltılmasının da insan ticaretinin önlenmesi ve azaltılması için temel bir araç olduğunu, zira bunun mali teşvikleri hedef aldığını vurgulamaktadır; bu nedenle, Avrupa Birliğinin İnsan Ticaretiyle Mücadele Direktifinin gözden geçirilmesi çerçevesinde bu hususun kapsamlı olması gerektiği kanaatine varmaktadır; fuhuş yapan kişilere zarar vermeyecek ve bu kişiler üzerinde olumsuz etkiler yaratmayacak şekilde talebin caydırılmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır; taleple mücadele edebilmek için stratejilerin, insan haklarına ve özellikle kadınlar ile göçmenlere yönelik ayrımcı tutum ve inançlarla mücadeleye odaklanması gerektiğini kaydetmektedir;

15. İnsan ticareti mağdurlarının hizmetlerine ilişkin "bilerek kullanıma" yönelik yaklaşımın, alıcının bilgisi dâhilinde olduğunu kanıtlamanın mümkün olmaması nedeniyle, cinsel sömürünün azaltılmasında etkili olmadığını tespit etmektedir; bu bağlamda gönüllü olarak fuhuş yapan kişilerin

M.A. VE DİĞERLERİ/FRANSA (ESAS)

sayısının, talebi tek başına karşılayamayacak kadar az olduğunu vurgulamaktadır; bu nedenle, fuhuş yapmaya zorlanan veya fuhuşa sürüklenen kişilerin sayısının yüksek olması nedeniyle, “cinsel hizmet” satın almak isteyen kişilerin fiili olarak (de facto) sömürü satın alma riskinin yüksek olduğunun farkındalık yaratma gerekliliğini vurgulamaktadır;

16. Fuhuşa aracılık etmenin ve cinsel hizmet satın almanın cezalandırılmamasının talebi artırdığını, cinsel hizmet talep edenleri güçlü bir konuma getirdiğini ve cinsel hizmet satın almayı önemsizleştirdiğini kaydetmektedir; bu sistemde, fuhuş yapan kişilerin damgalanmasının, her şeye rağmen devam ettiğini vurgulamaktadır; kadın bedeninin satın alınmasının önemsizleştirilmesinin, kadınlara yönelik şiddetin artışıyla ve fuhuş yapan kadınlar ile genel olarak kadınlar üzerinde hak sahibi olma duygusunun güçlenmesiyle bir arada olduğunu gösteren çalışmalara atıfta bulunmaktadır; ancak talebin azaltılmasıyla fuhuş piyasasının ve dolayısıyla bu piyasada sömürülen kişi sayısının azaltılabileceğini kaydetmektedir;

17. Bir dizi ülkenin İskandinav modelini/eşitlik modelini farklı şekillerde benimsediğini ve uyguladığını tespit etmektedir; talebi azaltmaya çalışan bu modelin, cinsiyete özgü genel amacının yanı sıra, bir paradigma değişikliği de dâhil olmak üzere kadın-erkek eşitliğine ulaşma hedefini taşıdığını ileri sürmektedir; model, fuhuş yapan kişilerin ve özellikle de kadınların haklarının yanı sıra, toplumdaki normatif etkisi ve insan ticaretiyle mücadele üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamaktadır; bununla birlikte, modelin amaçlarına somut olarak ulaşılması için çalışma ve araştırma yapılmasının gerekli olduğunu vurgulamaktadır; İskandinav modelinin/eşitlik modelinin uygulanması sırasında Üye Devletlerin, diğer Üye Devletlerin iyi uygulamalarından yararlanması gerektiğini vurgulamaktadır;

18. fuhuş yapan kişilerin cezalandırılmamasının, bu kişilerin güvenlik güçleriyle ve diğer destek hizmetleriyle güven ilişkisi kurmalarını sağlamak için en etkili yol olduğunu vurgulamaktadır; alınan tüm tedbirlerin fuhuş yapan kişilere zarar vermemesi ve olumsuz sonuçlar doğurmaması gerektiğini, cinsiyet kimlikleri, cinsel yönelimleri, sosyal ve ekonomik durumları, yasal statüleri veya kökenleri nedeniyle daha hassas olan kişilere yönelik ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına ilişkin yeterli güvenceler içermesi gerektiğini, bu olgunun özellikle yoksulluk ve göç bağlamında hayatlarının tüm yönlerine nüfuz ettiğini vurgulamaktadır;

19. Üye Devletleri, öğrencilerin, özellikle de genç kadınların fuhuşu ve reşit olmayan kişilerin “*sugar daddies*” adı altında da bilinen daha zengin ve itibarlı erkekler tarafından cinsel sömürü de dâhil olmak üzere, başkalarının çevrim içi ortamda fuhuş yoluyla sömürülmesini önlemek için, fuhuşu doğrudan veya dolaylı olarak teşvik eden ya da alıcıları çekmeye çalışan çevrim içi reklamlarla ve bağlantıların kolaylaştırılmasıyla mücadele etmek üzere acil tedbirler almaya davet etmektedir.

67. Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin insan ticaretinin önlenmesi ve bu olguyla mücadele edilmesinin yanı sıra mağdurların korunmasına ilişkin 2011/36/AB sayılı Direktifi değiştiren direktif önerisi hakkında 10 Ekim 2023

tarihli raporunda da aynı yaklaşım izlenmiştir. Yasama kararı taslağı, yeni 18a maddesinde aşağıdaki değişikliği içermektedir:

4Fuhuş yapan bir kişiden ücret, ücret vaadi, aynı yardım sağlanması veya bu tür bir yardım vaadi karşılığında cinsel hizmet talep eden, kabul eden veya elden eden kişiler

1ter. Üye Devletler, 2. maddede belirtilen diğer sömürü biçimleriyle ilgili olarak, bu tür hizmetlere başvurma, söz konusu kişinin bu tür bir sömürünün mağduru olduğunu bilerek veya makul bir şekilde bilmesi gerektiği durumun, ceza gerektiren bir suç olarak ihdas edilmesi için gerekli tedbirleri almaktadır.”

IV. KARŞILAŞTIRMALI HUKUK

68. Mahkeme, Fransa dışında Sözleşme’ye taraf olan kırk bir Devleti (Arnavutluk, Almanya, Ermenistan, Avusturya, Belçika, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Danimarka, İspanya, Estonya, Finlandiya, Gürcistan, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İtalya, Letonya, Liechtenstein, Litvanya, Lüksemburg, Kuzey Makedonya, Malta, Karadağ, Norveç, Hollanda, Polonya, Portekiz, Moldova Cumhuriyeti, Slovak Cumhuriyeti, Çek Cumhuriyeti, Romanya, Birleşik Krallık, San Marino, Sırbistan, Slovenya, İsveç, İsviçre, Türkiye ve Ukrayna) kapsayan karşılaştırmalı hukuk araştırması yürütmüştür.

69. Özel bir alanda rıza gösteren yetişkinler arasında ücret karşılığında sunulan cinsel hizmetlerle ilgili olarak, 27 Üye Devlette (Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Kıbrıs, Danimarka, İspanya, Estonya, Finlandiya, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Letonya, Liechtenstein, Lüksemburg, Malta, Karadağ, Hollanda, Polonya, Portekiz, Çekya, Romanya, San Marino, Slovakya, Slovenya, İsviçre ve Türkiye), bu faaliyet yasal olarak kınanacak bir faaliyet olarak değerlendirilmemekte ve fuhuş yapan kişi ile müşteri, sorumlu tutulma riski taşımamaktadır. Ayrıca Birleşik Krallık’ın iki yargılama bölgesi – İngiltere, Galler ve İskoçya – bu kategoriye de aittir.

70. Diğer beş Devlette (Ermenistan, Hırvatistan, Gürcistan, Kuzey Makedonya ve Ukrayna) ve Bosna-Hersek’in Brčko bölgesinde, fuhuş yapan bir kişi hafif (idari) bir suçtan yaptırım alma riski taşırken, müşteri sorumluluk taşımamaktadır. Diğer üç Devletin (Litvanya, Moldova Cumhuriyeti ve Sırbistan) yanı sıra Bosna-Hersek Federasyonu ve Bosna-Hersek’in Sırp Cumhuriyeti’nde, hem fuhuş yapan kişiye hem de müşteriye idari yaptırımlar uygulanmaktadır. Arnavutluk’da, fuhuş yapan kişi ve müşteri her ikisi de cezai yönden sorumludur.

Bazı ülkelerde idari yaptırımlar, kısa süreli hapis cezalarını veya yüksek para cezalarını içerebilmekte ve bu durum, söz konusu ülkeleri “cezaî” yaptırımlara yaklaştırmaktadır.

71. Fransa’da benimsenen sisteme benzer bir sistem, İzlanda, Norveç ve İsveç’te uygulanmaktadır. Ayrıca, Birleşik Krallık’ın üç yargılama bölgesinden biri olan Kuzey İrlanda da bu gruba aittir.

72. Fuhuşla bağlantılı faaliyetlerin düzenlenmesine ilişkin tek bir yaklaşım bulunmamaktadır. Durumun ceza hukuku kapsamına girmesi için gereken baskının kesin tanımı ve özellikle türü ülkeden ülkeye değişiklik göstermesine rağmen, insan ticareti gibi fuhuşun en kötü sömürü biçimleri tüm Avrupa devletlerinde yasaklanmıştır. Böylelikle, örneğin incelenen sekiz Üye Devlette, fuhuş yapan kişilerin sömürülmemesi veya kötü muamele görmemesi koşuluyla, genelevler ve benzeri kuruluşlar yasal olarak faaliyet göstermekte ya da en azından hoşgörülle karşılanmaktadır (Almanya, Avusturya, Belçika, Çekya, Yunanistan, Hollanda, Slovakya ve Türkiye).

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

SÖZLEŞME’NİN 8. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

73. Başvuranlar, özel alanda hareket edip rıza gösteren yetişkinler arasında bile cinsel hizmetlerin satın alınmasını suç sayan Fransız Kanunu’nun, kendileri gibi fuhuş faaliyeti yürüten kişilerin fiziksel ve zihinsel bütünlüklerini ile sağlıklarını ciddi şekilde tehlikeye soktuğunu ve kişisel özerklik ile cinsel özgürlük hakkını içeren özel hayatlarına saygı hakkını radikal bir biçimde ihlal ettiğini ileri sürmektedirler. Başvuranlar, Sözleşme’nin 2, 3 ve 8. maddelerine atıfta bulunmaktadır.

74. Mahkeme, Sözleşme ve Protokolleri bağlamında başvuran tarafça ileri sürülen hukuki gerekçelere bağlı kalmadığını ve bir şikâyeti, başvuran tarafça ileri sürülenler dışındaki Sözleşme maddeleri ya da hükümleri kapsamında inceleyerek, bu şikâyete konu edilen olaylara ilişkin yapılacak hukuki nitelendirme hususunda karar verebileceğini hatırlatmaktadır (*Radomilja ve diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10 ve 22768/12, § 126, 20 Mart 2018).

75. Mevcut davada, Mahkeme, yukarıda belirtilen şikâyetlerle, başvuruların esasen, davalı Devletin kendi topraklarında fuhuşun hukuki düzenlemesi konusunda yaptığı yasal seçimler sonrasında maruz kaldıklarını belirttikleri olumsuz sonuçlardan şikâyet ettiklerini ve bu düzenlemenin, söz konusu tedbirin yol açabileceği birçok kısıtlama ve sınırlama, özellikle de çalışma koşullarındaki bozulma ve artan sağlık riskleri nedeniyle yaşam tercihlerini, yani fuhuş faaliyetinin yürütülmesini etkisiz hale getirebileceğini kaydetmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, ilgililerin şikâyetlerinin sunulma şeklini ve bu şikâyetlerle sonuçlarına itiraz edilen tedbirin niteliğini göz önünde bulundurarak, şikâyet edilen olayların Sözleşme'nin 8. maddesi açısından incelenmesinin uygun olduğu kanaatine varmaktadır. Mahkeme, bu yaklaşımın, söz konusu karmaşık olguyu bir bütün olarak anlamak için, Sözleşme'nin 2 ve 3. maddeleri kapsamında sorunların gündeme gelmesi muhtemel olanlar da dâhil olmak üzere, ihtilaf konusu yasal tedbirin tüm olası sonuçlarını genel bağlamında ele almasına imkân verdiği kanaatine varmaktadır (benzer bir yaklaşım için bk. yukarıda anılan *S.M./Hrvatistan*, §§ 242-243).

76. Sözleşme'nin 8. maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki şekildedir:

“1. Herkes özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir (...)

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

A. Tarafların İddiaları

1. Başvuranlar

77. Başvuranlar, söz konusu tedbirin, bir yandan zorla fuhuş ve çocukların fuhuşu ile diğer yandan seks işçilerinin serbest ve rızaya dayalı faaliyetleri arasında kasıtlı bir karışıklığa dayandığını ileri sürerek, ihtilaf konusu kanuna itiraz etmektedirler. Başvuranlar, zorla fuhuşla mücadele etmenin zorlayıcı bir gereklilik olduğunu reddetmediklerini kesin bir şekilde yeniden ifade etmektedirler; ancak bu tür amaçların, itiraz edilen kanun dışında halihazırda var olan tüm cezai suçlar sayesinde izlenebileceği kanaatine varmaktadır. Başvuranlar bu bağlamda, Ceza Kanunu'nun insan ticaretini cezalandıran 225-4-1 ila 225-4-9. maddelerine, aynı Kanun'un fuhuşa aracılık etme suçunu cezalandıran 225-5 ila 225-12. maddelerine,

reşit olmayanların veya özellikle hassas kişilerin fuhuşa başvurmasına ilişkin 225-12-1. maddenin ikinci fıkrasının yanı sıra Ceza Kanunu'nun kişiler hakkındaki tüm suçları açıklayan II. kitabında öngörülen tüm suçlara atıfta bulunmaktadır. Başvuranlar, Devletin insan ticaretiyle mücadele etmek için daha önce gerekli cephaneliğe sahip olduğu ve dolayısıyla cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasının buna eklenmesine gerek olmadığı sonucuna varmaktadırlar.

78. Başvuranlar ayrıca, özellikle Strada International, Uluslararası Af Örgütü ve diğer örgütler tarafından insan ticaretine ilişkin gerçekleştirilen uluslararası çalışmalara dayanarak, müşterilerin cezalandırılmasının bu olguyla etkili bir şekilde mücadele edilmesine imkân vermediğini iddia etmektedirler. Öte yandan başvuranlar, Hükümetin, fuhuş yapan kişilerin büyük çoğunluğunun insan ticareti ağlarına maruz kaldıkları veya kendilerini büyük bir savunmasız durumda buldukları yönündeki iddiasına itiraz etmektedirler. Başvuranlar bu bağlamda, Londra Metropolitan Üniversitesinde sosyoloji ve göç çalışmaları profesörü N. Mai tarafından 2015 yılında gerçekleştirilen bir ankete atıfta bulunmakta ve Fransa'da seks işçilerinin %7'sinin insan ticareti mağduru olduğunu (yalnızca yabancılar söz konusu olduğunda %11) ve bu oranın, Birleşik Krallık, Danimarka ve Hollanda gibi diğer komşu ülkelerle karşılaştırılabilir olduğunu ileri sürmektedirler.

79. Ardından başvuranlar, ihtilaf konusu tedbirin sadece etkili olmadığını değil, aynı zamanda belirtilen amaç, yani zorla fuhuşla mücadele bakımından da ters etki yarattığı kanaatine varmaktadırlar. Nitekim başvuranlar, fuhuş yapan kişileri ve daha genel olarak kamu düzenini, hijyeni ve sağlığı korumaktan öte, cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasının, suçu, şiddeti ve bulaşma risklerini arttırarak, önleme, bakım ve topluma yeniden kazandırma hizmetlerine erişimi kısıtlayarak seks işçilerinin yalnızlığını ve gizliliğini teşvik ettiği kanaatine varmaktadırlar. Başvuranlar bu bağlamda, 2018 yılının Nisan ayında yayımlanan ve kanunun fuhuş yapan kişilerin çalışma özerkliği, almaları gereken riskler, damgalanmaları ve ekonomik durumları üzerindeki olumsuz etkisini gösteren bir ankete atıfta bulunmaktadır (yukarıda 42-43. paragraflar). Başvuranlara göre, üç denetim tarafından hazırlanan rapordan, Fransa'nın üçüncü değerlendirme döngüsü sırasında düzenlediği GRETA raporundan (yukarıda 40 ve 59. paragraflar) ve birçok uluslararası aktörler tarafından alınan görüşlerden (yukarıda 49 ve 55.

paragraflar) de aynı tespitler ortaya çıkmaktadır. Başvuranlar, bu farklı raporların ve daha fazlasının, ihtilaf konusu kanunun fuhuş yapan kişilerin durumu üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla sahada gerçekleştirilen diğer çalışmaların, mevcut yargılama bağlamında sunulan delillerle desteklenen, ihtilaf konusu kanunun kabul edilmesi ile fuhuş yapan kişilerin çalışma ve yaşam koşullarındaki kötüleşme arasında bir nedensellik bağının varlığını açıkça gösterdiği kanaatine varmaktadırlar.

80. Başvuranlar, her hâlükarda, bu koruyucu tedbirlerin, etkili olduğu varsayılarak, cinsel hizmet satın alımının suç sayılmasından bağımsız olarak var olabileceği kanaatine varmaktadırlar. Hâlbuki başvuranlara göre durum böyle değildir, zira öncelikle, insan ticareti mağdurlarının çok büyük bir kısmı, ulusal makamların oturma izni verme konusundaki kısıtlayıcı politikası nedeniyle sınır dışı edilme korkusu taşımaktadır. Başvuranlar bu bağlamda, CNCDH'nin tespitlerine atıfta bulunmaktadırlar (yukarıda 41. paragraf). Ardından başvuranlar, yukarıda belirtilen denetimler arası rapora dayanarak, kısıtlayıcı çerçeveden, idari sistemlerin karmaşıklığından ve fuhuştan kurtulma sürecine ilişkin sisteme ayrılan kaynakların eksikliğinden şikâyetçi olmaktadır (yukarıda 40. paragraf).

81. Öte yandan, başvuranlar, itiraz edilen sistemin, rıza gösteren yetişkinler arasında cinsel ilişkilerin özgürce uygulanması ve hatta yalnızca özel bir alanda gerçekleşmesi durumunda bile, her türlü cinsel ilişkinin satın alınmasını cezalandırma imkânı tanıdığını hatırlatmaktadırlar. Başvuranlar, genel ve mutlak önemi ile kapsamı göz önünde bulundurulduğunda, bu cezayı gerektiren bir suç sayılmasının, tek başına, fuhuşa her türlü başvurma biçimini etkilediği ve fuhuşun tamamen ve basit bir şekilde yasaklanması anlamına geldiği sonucuna varmaktadırlar. Başvuranlar, rıza gösteren yetişkinler arasında özgürce gerçekleştirilen zorla olmayan fuhuşun düzenlenmesinin, şüphesiz “*hassas ahlaki veya etik sorunları gündeme getirdiğini*” ve bu konuda Avrupa’da açıkça bir “*ortak karar*” bulunmadığını kabul etmektedirler (*Parrillo/İtalya* [BD], no. 46470/11, § 169, AİHM 2015). Ancak başvuranlara göre, cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasının tamamen Devletlerin takdir yetkisinin kapsamına girdiğine karar verilmesi, bir seks işçisinin özgürce ve tamamen özerk bir şekilde faaliyette bulunma olanağını geçersiz kılması anlamına gelmektedir. Başvuranlar, herkesin

özgürce ve rıza gösteren yetişkinler arasında fuhuş yapma ihtimalinin özel hayatın özünde yer alan unsurları ve dahası, cinsel ilişkilerin mahrem alanını etkilediğini ve bu bağlamda ek bir koruma derecesini gerektirdiğini vurgulamaktadırlar (*K.A. ve A.D./Belçika*, no. 42758/98 ve 45558/99, § 85, 17 Şubat 2005 ve *Pretty/Birleşik Krallık*, no. 2346/02, § 71, AİHM 2002-III). Dolayısıyla başvuranlar, özel hayata saygı hakkına ilişkin güvencelerin yorumlanmasının temelini oluşturan önemli bir ilke olan kişisel özerklik hakkı söz konusu olduğunda, Devletin takdir yetkisinin azaltılması gerektiği kanaatine varmaktadırlar ([yukarıda anılan Pretty](#), §§ 62 ve 66 ve *Lambert ve diğerleri/Fransa* [BD], no. 46043/14, §§ 142 ve 148, AİHM 2015 (alıntılar)).

82. Son olarak ve tüm yararlı amaçlar doğrultusunda, başvuranlar, – tek başına bir şiddet ve kişinin onurunun ihlali olarak tanımlanan – fuhuş ilkesini mahkûm eden tutum ile Fransız hukuk düzeninin kural ve uygulamalarının gerçekliği arasındaki tutarsızlık nedeniyle Hükümetin tutarsız olduğu kanaatine vardıkları tutumu eleştirmektedirler. Başvuranlar bu bağlamda, serbest meslek sahibi kişiler olarak yürüttükleri faaliyetin, Fransız hukuku bakımından tanınan bir ekonomik ve ticari faaliyet teşkil ettiğini ve bu kapsamda, vergi ile farklı sosyal güvenlik yardımlarına tabi olduğunu hatırlatmaktadırlar. Başvuranlar, bu faaliyetin Fransız hukuk düzeniyle idari, mali ve sosyal olarak tanınması nedeniyle, itiraz edilen cezanın Hükümetin sunduğu kadar baskıcı ve zorlayıcı olmadığı sonucuna varmaktadırlar.

2. Hükümet

83. Hükümet, Fransa'nın uluslararası taahhütlerine uygun olarak fuhuş olgusu açısından kölelik karşıtı yaklaşımını kabul ettiğini ve ihtilaf konusu kanunun, genelevlerin yasaklanmasıyla ilgili olarak, Marthe Richard adıyla bilinen 13 Nisan 1946 tarihli ve 46-685 sayılı Kanun'un kabul edilmesiyle başlatılan fuhuşla mücadele politikasında yer aldığını belirtmektedir. Ardından Hükümet, söz konusu Kanun'un, özellikle de varlığı fuhuş yapan kişilerin uzaklaştırılmalarını ve yalnız kalmalarını zorunlu kılan ve bu kişileri suçlu gösteren fuhuşa teşvik suçunu ortadan kaldırarak ve bunun yerine cinsel ilişkinin satın alınması yasağını getirerek, Fransa'daki fuhuş anlayışı - fuhuş yapan kişilerin şiddet mağduru oldukları yönündeki anlayış - ile hukuk arasında tutarlılığın sağlanmasına imkân verdiğini

ifade etmektedir. Hükümet, söz konusu Kanun'un kabul edilmesinin iki önemli değerlendirmeye dayandığını hatırlatmaktadır: Bir yandan, fuhuş tek başına bir şiddet teşkil etmekte ve beden, anayasal değere sahip bir ilke olan ve Medeni Kanun'da hatırlatılan 'insan onuruna' aykırı olarak satılan ticari bir mal değildir; öte yandan, fuhuş yapan kişilerin büyük çoğunluğu, talep ile desteklenen insan kaçakçılığının mağduru olmaktadır ve bu nedenle bu olguyla mücadele ancak bu talebi sona erdirerek mümkün olabilmektedir.

84. Hükümet, fuhuş ile insan ticareti arasındaki bağlantının birçok uluslararası ve Avrupa düzeyindeki belge ve organ (yukarıda 46 ve 62. paragraflar) tarafından ortaya konulduğunu ve sonuç olarak, kanıtlanmış İsveç modeli gibi talebi caydırmayı amaçlayan mevzuatın kabul edilmesini tavsiye ettiğini vurgulamaktadır (47, 57, 48, 64, 65 ve 50 ve 66. paragraflar). Hükümet ayrıca, fuhuşa başvurma suç sayılmasının Sözleşme'nin 2, 3 ve 4. maddeleri uyarınca Devlete düşen pozitif yükümlülüklerle dayatıldığı kanaatine varmaktadır. Hükümet, bu bağlamda, Devlete insan ticaretini yasaklayan ve cezalandıran bir yasal ve idari sistem kurma yükümlülüğünü, belirli durumlarda gerçek veya olası insan ticareti mağdurlarını korumak için işlevsel tedbirler alma yükümlülüğünü ve potansiyel insan ticareti durumlarının soruşturulmasına yönelik usuli yükümlülüğü getirerek, Mahkemenin fuhuşun zorla yaptırılması nedeniyle insan hakları ve onuruyla bağdaşmadığına karar verdiğini vurguladığı *V.T./Fransa* (no. 37194/02, § 25, 11 Eylül 2007) kararına ve zorla fuhuşun Sözleşme'nin 4. maddesi kapsamına girdiğine hükmettiği *S.M./Hrvatistan* (yukarıda anılan, §§ 296 ve 306) kararına atıfta bulunmaktadır.

85. Böylelikle Hükümet, cinsel hizmetlerin satın alınmasının suç sayılmasından kaynaklanan özel hayata saygı hakkına yönelik herhangi bir müdahalenin, kamu güvenliği, suçun ve fuhuşa aracılık etmenin önlenmesi, insan ticareti ve cinsel sömürüyle mücadele etmenin yanı sıra başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi zorunlu sosyal ihtiyaçlara yanıt vermek amacıyla demokratik bir toplumda gerekliliği karşıladığı kanaatine varmaktadır. Hükümet, 13 Nisan 2016 tarihli Kanun'un, Sözleşme'nin 8. maddesinin 2. fıkrası anlamında, düzenin korunması, cezai suçların önlenmesi ve sağlığın ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasıyla bağlantılı olarak, fuhuşa aracılık etmeyi, kâr kaynaklarından yoksun bırakmayı ve böylece bu faaliyetle ve cinsel sömürü

amacıyla insan ticaretiyle mücadele etmeyi ve son olarak, insan onurunu ve kamu düzenini korumayı amaçladığını hatırlatmaktadır.

86. Ardından Hükümet, bir önceki paragrafta sıralanan meşru amaçları izlemesi ve aynı zamanda fuhuş yapan kişilerin korunmasına imkân vermesi nedeniyle uygulamaya konulan yasama sisteminin dengeli olduğu kanaatine varmaktadır. Hükümet, kanunun insan bedeninin mülkiyete konu olmaması ilkesini yeniden belirterek görüş ve davranışların değiştirilmesini, kadınlara yönelik eşitsizlikler ve şiddetle mücadele edilmesini, fuhuş yapan kişilere, müşterileri tarafından dayatılan şiddet veya sağlık risklerini bildirme imkânı verilmesini ve başkalarının hassas durumlarının bir tür sömürüsüne katıldıkları bilincinin teşvik edilmesiyle müşterilerin sorumlu tutulmasını amaçladığını belirtmektedir. Hükümet, meclis görüşmeleri bağlamında incelenen raporlara atıfta bulunarak, Avrupa Birliğinde tüm mağdurların yaklaşık dörtte üçünün (%72) ve cinsel sömürü amacıyla insan ticareti mağdurlarının %92'sinin kadın ve kız çocukları olduğunu ve Fransa'da tespit edilen fuhuş yapan kişilerin %85 ila 90'ının fuhuşa aracılık etmeyi sağlayan ağların ve insan ticareti ağlarının mağduru olduğunu belirtmektedir.

87. Ayrıca Hükümet, “müşterinin” cezalandırılmasının fuhuş yapan kişilerin durumunu kötüleştirdiği yönündeki iddiaya karşı çıkmaktadır. Hükümet bu bağlamda, başvuranların faaliyetleri kapsamında fiilen şiddete maruz kaldıklarını veya bu şiddetin, müşterilerinin cezalandırılmalarının uygulamaya konmasıyla birlikte olası bir nedensellik bağının bulunabileceğini gösteren herhangi bir delil başlangıcı sunmadıklarını belirtmektedir. Hükümet, iç denetim görevinin (yukarıda 40. paragraf) veya emniyet ve adalet hizmetlerinin (15 Şubat 2021 tarihli Kanun'un İzleme Komitesi sırasında), doğrudan müşterilerin cezalandırılmasından doğabilecek, sağlık veya şiddet açısından belirli risklerde herhangi bir artış tespit etmediğini belirtmektedir. Öte yandan, Hükümet, Dünya Doktorları STK'sı tarafından gerçekleştirilen çalışmaya dayanan rapordan, sosyal hizmet görevlilerinin Kanun ile fuhuş yapan kişileri hedef alan şiddet artışı arasındaki bağlantıyla ilgili temkinli davrandıkları anlaşıldığını kaydetmektedir (yukarıda 44. paragraf).

88. Başvuranların aksine, Hükümet, bu kanunu fuhuş yapmaya devam eden kişiler için koruyucu bir tedbir olarak görmektedir; zira bu kanun, seks işçilerine kendilerine dayatılabilecek şiddet veya sağlık riski durumunda bu kişileri bildirme imkânı tanıyarak, müşteriyle olan güç ilişkisinin tersine çevrilmesine imkân vermektedir. Hükümet, kanunun yürürlüğe girmesinden bu yana yaklaşık 5.000 “müşteriye” tutanak düzenlendiği yönünde istatistiklere atıfta bulunmakta ve yakalama prosedürlerinin %50’si Paris’te toplanmaktadır. Ardından Hükümet, yakalanan kişilerin aynı zamanda önleyici etkisi olan bir farkındalık yaratma kursundan yararlandıklarını belirtmektedir. Hükümet, bu kanunun araştırmacılar için önemli bir dayanak teşkil ettiğini ve onlara fuhuşa aracılık etmeyi sağlayan ağların faillerini tespit etmek için destekleyici ifadeler toplamalarına ve araştırma unsurlarını tamamlamalarına imkân verdiğini eklemektedir. Bu bağlamda, Hükümet, İçişleri ve Adalet Bakanlıklarının istatistiklerine atıfta bulunmaktadır ve bu istatistiklere göre, Fransa’da fuhuşa aracılık etme konusunda yapılan çalışmaların sayısı son dört yılda %54 oranında artmış ve kanunun uygulanmasından bu yana kapatılan ağların sayısı neredeyse iki katına çıkmıştır. Hükümet ayrıca, güvenlik güçleri tarafından yapılan el koyma işlemlerinin arttığını ve 2015 yılından bu yana fuhuşa aracılık etme veya insan ticareti nedeniyle haklarında kovuşturma başlatılan kişi sayısının %66 oranında yükseldiğini belirtmektedir. Hükümet, söz konusu kanunun insan ticareti ve fuhuş ağlarıyla mücadelede önemli bir tedbir teşkil ettiği ve fuhuşta bu ağların payının %90 olarak tahmin edildiği sonucuna varmaktadır. Hükümet, internette fuhuş patlaması yaşandığının farkında olduğunu belirtmekte ve özellikle Raporların Uyumlaştırılması, Analizi, Çapraz Kontrolü ve Yönlendirilmesi Platformu (PHAROS) için ek araçların tahsis edilmesi de dâhil olmak üzere, bu alanda alınan ek tedbirleri açıklamaktadır. Bununla birlikte, Hükümet, siber suçların gelişiminin, fuhuş konusunda benimsenen politika ne olursa olsun, tüm ülkeleri etkileyen küresel bir olgu olduğunu gözlemleyerek, bu olgu ile ihtilaf konusu kanun arasında bir bağlantının varlığına itiraz etmektedir.

89. Hükümet, 13 Nisan 2016 tarihli kanunun, fuhuş yapan kişilerin mağdur statülerinin tam olarak tanınması nedeniyle yalnızca bu kişilerin durumunu iyileştirebileceği ve onlara daha iyi bir koruma ile genişletilmiş haklara erişim

imkânı sağladığı kanaatine varmaktadır. Bu kişiler için daha iyi bir bakım söz konusu olduğunda, Hükümet, Fransız Kanunu’nun fuhuş mağdurlarını, fuhuşa aracılık edenler tarafından mağdur edilenleri ve insan ticareti mağdurlarını barınma merkezlerinden yararlanabilecek kişiler listesine eklediğini ve geçici barınma yardımından yararlanmanın kapsamını genişlettiğini açıklamaktadır (aylık konaklama kişi başı 400 avro). Fuhuştan kurtulma yollarına ilişkin olarak, Hükümet, bu yolların valinin başkanlık ettiği fuhuşla mücadele il komisyonlarının yetki kapsamına girdiğini belirtmektedir Hükümet, 2017 yılından bu yana fuhuştan kurtulma yollarının ve sosyal ve mesleki entegrasyona yönelik mali yardımın sayısındaki artışın önemli bir ilerleme gösterdiğini belirtmektedir. Hükümet, fuhuş yapan kişilerin büyük çoğunluğunun, Sahra altı Afrika, Doğu Avrupa, Çin ve Latin Amerika’dan gelenlerin sayısının %80’in üzerinde olduğu tahmin edilen yabancı kökenli kadınlar olduğu ve fuhuştan kurtulma yolunun geçici ikamet iznin elde edilmesine imkân verdiği doğru olsa da, herkes bundan iki kümülatif koşul altında yararlanabilmektedir, yani (1) kişinin bir ağın etkisi altında olsun ya da olmasın fuhuş yapıyor olması ya da yapmış olması ve (2) fuhuş faaliyetine son vermeyi taahhüt etmesi gerekmektedir: Onur beyanı yeterlidir. Hükümet, özellikle fuhuş yapmayı henüz bırakmamış olmanın bir reddi haklı göstermediği yönündeki yakın tarihli bir içtihadı örnek göstererek, ulusal mahkemelerin bu iki koşula sıkı bir şekilde uyulmasını sağladığını belirtmektedir (Danıştay, 19 Kasım 2021, no. 440802).

90. Hükümet, bu açıklamayı, kanunun ayrıca faillerin iflas etmeleri durumunda fuhuşa aracılık edenler tarafından mağdur edilenler için kamu tazminatı olasılığını getirdiğini hatırlatarak tamamlamaktadır. Hükümet tarafından atıf yapılan verilere göre, bu tazminatların tutarı üç yılda yedi kat artmıştır. Hükümet, derneklerin fuhuş yapan kişileri desteklemesi, internette olduğu gibi sokakta da “destek” ve yağmalama eylemlerini geliştirmesi ve barınma yerleri açması için her yıl bu derneklere para yardımlarının sağlandığını eklemektedir. Hükümet, örnek olarak, yalnızca 2020 yılında yağmalama sırasında 9.000 kişiyle tanışabilen ve sanal yağmalama sırasında yaklaşık 500 gerçek temas kurabilen iki onaylı dernek olan Yuva Dostu ve Yuva Hareketinin deneyimlerine atıfta bulunmaktadır.

91. Son olarak, Hükümet, cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasının kamu düzeninin korunması veya insan ticaretiyle mücadele edilmesi amacıyla haklı gösterilemeyeceği yönündeki iddiaya itiraz etmektedir, zira bu suçlama, özel alanda hareket edip rıza gösteren yetişkinler arasındaki hizmetlere uygulanmaktadır. Hükümet, kişisel özerklik kavramının ayrılmaz bir parçası olan, kendi bedeninden yararlanma temel hakkından kaynaklanan cinsel ilişkileri sürdürme hakkını kapsayan özel ve mahrem yaşam alanının aksine (yukarıda anılan *K.A. ve A.D./Belçika*), fuhuşun, kamuya yönelik ücretli bir eyleme dayandığını ve farklı menfaatlere sahip iki kişi arasında sözleşmeye dayalı bir ilişkinin varlığını yansıttığını ileri sürmektedir. Hükümet, özellikle bununla ilgili olarak, daha önce Mahkeme tarafından tespit edilen fuhuşun Avrupa düzeyinde nasıl anlaşıldığı konusunda fikir birliğinin bulunmadığını hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *S.M./Hırvatistan*, § 298 ve yukarıda anılan *V.T./Fransa*, § 24). Hükümet, ihtilaf konusu kanunun kabul edilmesinin üye Devletlerin bu alanda yararlandığı takdir yetkisi kapsamına girdiği sonucuna varmaktadır.

92. Her hâlükârda Hükümet, – başvuranların üçüncü şahıslara teklif ettiği – cinsel ilişki hizmetinin satılması faaliyetinin tek başına kınanacak bir durum olmadığını, fuhuşa teşvik suçunun 13 Nisan 2016 tarihli kanun tarafından kesin olarak yürürlükten kaldırıldığını belirtmektedir. Hükümet, Fransız kölelik karşıtı sisteminin fuhuş uygulamasını yasaklamadan ortadan kaldırmaya çalıştığını açıklamaktadır. Hükümete göre, bu yaklaşım her şeyden önce fuhuşa girilmesinin önlenmesini ve topluma yeniden kazandırılmayı isteyen fuhuş yapan kişilere yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Fuhuş, Fransız kölelik karşıtı bağlamında yasal ve hoşgörülü olmaya devam etmektedir.

93. Hükümet, Anayasa Konseyi ile Danıştayın vardığı sonuçlara dayanarak (yukarıda 11 ve 12. paragraflar), herhangi bir cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasının “rıza dayalı” olarak sunulan durumlar üzerinde ayrıca etkileri olsa bile, bu müdahalenin Mahkeme tarafından yorumlandığı şekliyle, Sözleşme’nin 8. maddesinin 2. fıkrası anlamında izlenen meşru amaçlarla orantısız olarak kabul edilemeyeceği kanaatine varmaktadır (yukarıda anılan *K.A. ve A.D./Belçika* ve yukarıda anılan *Pretty*, § 74).

B. Müdahil Tarafların İddiaları

1. İsveç Hükümeti

94. İsveç Hükümeti, Fransa’da bu alandaki mevcut durumu değerlendirecek durumda olmadığını belirterek, benzer bir mevzuatı 1999 yılında kendi ülkesine getirdiğini ve İsveç’in cinsel hizmetlerin satılmasını değil, satın alınmasını cezalandıran ilk ülke olduğunu belirtmektedir. İsveç Hükümeti, ücret karşılığında arada sırada cinsel ilişkiye girmenin para cezası veya en fazla bir yıl hapis cezasıyla cezalandırıldığı Ceza Kanunu’nun 6. Bölümünün 11. maddesine atıfta bulunmaktadır. İsveç Hükümeti daha sonra, Kanun’un hassas kişileri koruyarak ve destek ile yardım hizmetlerine erişimi kolaylaştırarak ücret karşılığı cinsel ilişkiye girme talebinin azaltılmasını ve insan ticaretiyle mücadele edilmesini amaçladığını açıklamaktadır. İsveç Hükümeti, bu tedbirin yalnızca fuhuş yapan kişilere açık bir dizi destek ve yardım hizmetiyle cinsel amaçlı sömürüyle mücadele etmek üzere üstlenilen diğer tüm çabalara tamamlayıcı olabileceği kanaatine varmaktadır. İsveç Hükümeti, bu mevzuatın ilk amacının, piyasayı bozmaya ve cinsel hizmetlere olan talebi azaltmaya devam ederek, satın alanların gücünü zayıflatmak, güç ilişkisini dengelemek ve esasen kadınlar olmak üzere bireyin sömürsünü azaltmak olduğunu hatırlatmaktadır. İsveç Hükümeti, birçok durumda daha zayıf bir durumda bulunan ve sıklıkla çeşitli sömürü biçimlerine konu olan tarafın cezai olarak kovuşturulmasının makul olmadığı kanaatine varmaktadır. İsveç Hükümeti, bu mevzuatın amacının, fuhuşa satıcı olarak karışan bireylere cezai olarak kovuşturulmayacaklarına dair güvence vererek, fuhuştan ayrılmak için yardım aramaya teşvik etmek olduğunu vurgulamaktadır.

95. İsveç Hükümeti, İsveç mevzuatının, örneğin fuhuştan kurtulma stratejileri gibi hem cinsel hizmet satın alanları hemde fuhuş yapan kişilere yönelik sosyal hizmetlere ilişkin çeşitli destek tedbirleriyle güçlendirildiğini açıklamaktadır. Bu bağlamda, İsveç Hükümeti, bu kişilerin ihtiyaç duydukları destek veya yardımı almalarını sağlama sorumluluğunu belediyelere yüklemeyi öngören Sosyal Hizmetler Kanunu’na atıfta bulunmaktadır. İsveç Hükümeti, İsveç’in en büyük üç şehrinde faaliyet gösteren ve aynı zamanda bu kişilere hakları ve yararlanabilecekleri yardımlar konusunda bilgilendirme programlarından sorumlu olan uzmanlaşmış belediye merkezlerini belirtmektedir. İsveç Hükümeti,

cinsel hizmet satın alanlara ilişkin olarak, ücretli cinsel hizmetlere her türlü başvurunun durdurulması için yardım edilmek istenirse özel yardımdan yararlanabileceklerini belirtmektedir. Fuhuş ve insan kaçakçılığına karşı bölge koordinatörlerin, sosyal hizmetler ile bu alandaki ulusal yönlendirme mekanizmasıyla ilgili diğer profesyoneller arasındaki bağlantıyı sağladığını açıklamaktadır.

96. İsveç Hükümeti, söz konusu mevzuatın İsveç'te yirmi yılı aşkın bir süredir uygulandığını hatırlatmaktadır. İsveç Hükümeti daha sonra, 2010 yılında içeriği ve etkisi üzerine yürütülen resmi bir soruşturmaya atıfta bulunmaktadır ve tespitler şu şekilde özetlenebilmektedir: (1) Sokak fuhuşu azalmıştır, (2) Kanunun potansiyel alıcılar üzerinde caydırıcı bir etkisi olmuştur, (3) Kanun aynı zamanda İsveç'e yerleşmekte tereddüt eden insan kaçakçılığı ağırları üzerinde de caydırıcı bir etkisi olmuştur, (4) Fuhuş yapan yabancı kökenli kadınların sayısı artmış ancak komşu ülkelerdeki kadar olmamıştır, (5) Çevrimiçi fuhuş, 1999 yılından bu yana çevrimiçi hizmetlerdeki genel artış eğiliminin ardından artmış, ancak bu artış sokak fuhuşun basit bir göçün sonucu olduğu söylenebilecek oranlarda değildir. İsveç Hükümeti ayrıca, bu soruşturmadan, fuhuş yapan kişilerin çalışma koşullarının kötüleşmesine ilişkin korkuların ve özellikle artan yalnızlık sonucunda fiziksel ve psikolojik bütünlüklerine yönelik risklerin gerçekleşmediği anlaşıldığını vurgulamaktadır. Öte yandan İsveç Hükümeti, soruşturma sırasında fuhuşu bırakan kişilerin bu kanun hakkında olumlu görüşler bildirdiklerini belirtmektedir. Son olarak İsveç Hükümeti, bu kanunun toplum üzerinde önemli bir etkisi olduğu kanaatine varmakta ve bu bağlamda görüşülen kişilerin yüzde yetmiş ikisinin bu mevzuatın lehinde olduğu yönündeki "İsveç'te Fuhuş 2014" başlıklı rapora atıfta bulunmaktadır.

97. İsveç Hükümetine göre, İsveç ve Fransız Kanunları, kamu yararının korunması, ülkenin ekonomik refahı, ceza gerektiren suçların önlenmesi, sağlık ve ahlakın korunması ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi demokratik bir toplumda gereklilik kriterlerini karşılamaktadır. İsveç Hükümeti aynı zamanda, bu kanunların bir yandan kişisel özerklik ve cinsel özgürlük ile ilgili bireysel menfaatler ile diğer yandan, yukarıda anılan kamu yararı arasında adil bir denge kurduğu kanaatine varmaktadır.

98. Son olarak İsveç Hükümeti, bu sistemin çeşitli uluslararası belgeleri, özellikle de Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 6. maddesini ve Avrupa Konseyi İnsan Ticaretiyle Mücadele Sözleşmesi'nin aynı maddesini yansıttığını ve böylelikle hassas kişiler için temel insan haklarını güvence altına almanın önemli bir yolunu oluşturduğu kanaatine varmaktadır. Buna karşın İsveç Hükümeti, fuhuşun yasallaştırıldığı veya cezalandırılmadığı sistemlerin bu olgunun çoğalmasına, artmasına ve bu faaliyetin normalleşmesine katkıda bulunduğu kanaatine varmaktadır.

2. *Norveç Hükümeti*

99. Norveç Hükümeti öncelikle, ihtilaf konusu Fransız mevzuatını çevreleyen tüm koşulları veya Fransa'da cinsel hizmet sunan kişilerin durumunu değerlendirecek durumda olmadığını belirtmektedir. Norveç Hükümeti daha sonra, Norveç'in 2009 yılında "İsveç modelini" benimseyen ikinci ülke olduğunu belirtmektedir. Norveç Hükümeti, ücret karşılığı cinsel hizmet alan herkes para cezası veya altı aya kadar hapis cezası ile cezalandıran Ceza Kanunu'nun 316. maddesine atıfta bulunmaktadır. Bu ceza, ağırlaştırıcı koşulların bulunması durumunda, bir yıla kadar hapis cezasına veya daha fazlasına artırılabilir. Ardından Norveç Hükümeti, cinsel hizmetlerin satın alınmasının yasaklanmasının, insan kaçakçılığıyla mücadele etmeyi ve fuhuş yapan kişilere fuhuştan kurtulma stratejileri sunmayı amaçlayan tüm tedbirlerin daha geniş bir bağlamda yer aldığını belirten bu metnin hazırlık çalışmalarına atıfta bulunmaktadır. Norveç Hükümeti özellikle bu tedbirlere ayrılan finansmanın 2009 yılında 10 milyon Norveç kronundan 2021 yılında 33 milyon Norveç kronuna yükseldiğini belirtmektedir.

100. Norveç Hükümeti, kanunun kabul edilmesinden beş yıl sonra bir değerlendirmeye konu edildiğini ve kanunun kabul edilmesinden önce de benzer bir piyasa değerlendirmesi yapıldığını belirtmektedir. Norveç Hükümeti, fuhuş yapan bazı kişilerin güvenliğine ve piyasanın daralması nedeniyle müzakere etme güçlerinin zayıflamasına ilişkin dile getirdikleri endişelere rağmen, 2014 tarihli raporda yasaktan bu yana söz konusu kişilere yönelik şiddette bir artış olduğuna dair herhangi bir delil tespit edilmediğini ileri sürmektedir. Buna karşın, Norveç Hükümeti, raporun uygulanan yasağın zihniyetteki dönüşüm ve bölgedeki fuhuş

ağlarının azalması üzerindeki gerçek etkilerini tespit ettiğini ve bu kanunun insan ticaretiyle mücadelede önemli bir araç haline geldiğini vurgulamaktadır.

101. Norveç Hükümeti, İsveç modelinden esinlenen mevzuatın, ortaya çıkan müdahalenin kanunla öngörülmesi ve kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, suçun önlenmesi, sağlık ve ahlakın korunması ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi meşru amaçlar izlemesi nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesine aykırı olmadığı kanaatine varmaktadır. Norveç Hükümeti, bu mevzuatın zorla fuhuş ve insan ticaretiyle mücadele etmek için ticari cinsel hizmetlere olan talebi azaltmayı amaçladığını hatırlatmaktadır. Bu bağlamda, Norveç Hükümeti, ticari fuhuş ile insan ticareti arasında mevcut bir bağlantı kuran Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinin çalışmalarına atıfta bulunmaktadır. Norveç Hükümeti ayrıca, bu iddiaya dayanak olarak, Norveç'te bu kanunun kabul edilmesinden önce yapılan kamuya açık duruşmalara atıfta bulunmaktadır ve bu duruşmalardan cinsel hizmet müşterilerinin özgürce fuhuş yapan kişiler ile insan ticareti mağdurları arasında her zaman ayırım yapamadıkları anlaşılmaktadır. Norveç Hükümetine göre, "İsveç modelinden" esinlenen mevzuat, hassas insan ticareti mağdurlarının korunması gibi toplumun genel menfaatleri ile sundukları hizmetler piyasasının daralmasından etkilenen kişilerin bireysel menfaatleri ve kişisel özerklikleri arasında adil bir dengenin kurulmasına imkân vermektedir. Son olarak, Norveç Hükümeti, Sözleşme'nin 8. maddesinin belirli koşullar altında mesleki veya ticari faaliyetlere uygulanabilse bile, bu maddeden belirli bir mesleği seçme hakkı sonucu çıkarılamayacağını hatırlatmaktadır (*Satakunnan Markkinapörssi Oy ve Satamedia Oy/Finlandya* [BD], no. 931/13, § 130, 27 Haziran 2017).

102. Norveç Hükümeti, Üye Devletlerin fuhuş ve ticari seksin zorla fuhuş ve insan ticaretiyle mücadeledeki ortak çabadaki yeri konusunda farklı kaynaklardan çok çeşitli yaklaşımlara sahip olduğunu anlaşıldığını belirterek sonuca varmaktadır. Norveç Hükümeti, bu bağlamda, bazı ülkelerin fuhuşu yasallaştırmayı tercih ettiğini, diğerlerinin ise yalnızca cinsel hizmetlerin satın alınmasının cezalandırıldığı "İsveç modeli" olarak adlandırılan modeli izlemeyi tercih ettiğini ve bu cezalandırmaya, özellikle bu tür hizmetlerin hem satıcılarına hem de alıcılarına sunulan yardım hizmetleri de dâhil olmak üzere, diğer tedbirlerin eşlik ettiğini belirtmektedir. Bu çerçevede, Norveç Hükümeti, Üye Devletlerin

ulusal parlamentolarının, kendi ülkelerindeki mevcut durumu, değerleri, gelenekleri ve insan haklarını göz önünde bulundurarak, insan ticaretiyle mücadeledeki toplu çabaya hangi yaklaşımın daha uygun olabileceğini değerlendirme imkânına sahip olması gerektiği kanaatine varmaktadır. Norveç Hükümeti bu bağlamda, cinsel hizmetlerin satın alınmasının yasaklanmasının Norveç’te farklı bakış açılarını vurgulayarak hâlihazırda siyasi bir tartışmaya konu olduğunu belirtmektedir; bu da, hem üye Devletlerdeki yaklaşımların çeşitliliğini, hem de gündeme getirilen konunun tüm hukuki ve siyasi karmaşıklığını ve hassasiyetini yansıtmaktadır.

3. *Herkesin Ulaşılabilir En Yüksek Fiziksel ve Zihinsel Sağlık Standardından Yararlanma Hakkı Konusunda Birleşmiş Milletler Özel Raportörü*

103. Özel Raportör, seks ticaretinin hâlihazırda 74 ülkede önlendiğini ve bunlardan 7’sinin bu tür hizmetleri satın alanları cezalandıran modeli getirdiğini (Kanada, İsrail, İrlanda, Fransa, İzlanda, Norveç ve İsveç) hatırlatmaktadır. Özel Raportör, bu tür kanunların genellikle “belirli bir toplumsal ahlakı koruma gerekliliğiyle” gerekçelendirildiği veya seks işçiliğinin kendiliğinden mağdur edici olduğu ve bu işçiliği uygulayanlara karşı bir tür şiddet oluşturduğu inancına veya son olarak, fuhuş ile insan kaçakçılığı arasındaki bir karışıma dayandığı kanaatine varmaktadır. Hâlbuki Özel Raportöre göre, bu tür kanunlar yalnızca “seks işçilerini zayıf düşürmeye ve bu işçilerin, müşterileri ve yetkililer tarafından istismar edildiklerini bildirmek veya gerektiğinde tıbbi yardım talep etmek gibi kendi güvenliklerini sağlamak için makul tedbirler almalarını engellemeye” çalışmaktadır.

104. Özel Raportör, seks işçiliği ve ilgili faaliyetlerin cezalandırılmasının, özel hayat hakkı, kişinin güvenlik hakkı, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı ceza ya da muamelelere maruz kalmama hakkı, eşitlik ve ayrımcılık yapmama ilkeleri ve sağlık hakkı gibi çok çeşitli insan haklarının ihlal edilmesine yol açabileceğini ileri sürmektedir. Özel Raportör, özellikle özel hayata saygı hakkına ilişkin olarak, İnsan Hakları Komitesinin, *Toonen/Avustralya* (488/1992 (1994)) ve *Mellet/İrlanda* (2324/2013 (2016)) davalarında ifade edildiği gibi, rıza gösteren yetişkinler arasında özel alanda cinsel faaliyetin özel hayatın korunması kapsamına girdiği yönündeki görüşüne atıfta bulunmaktadır. Özel

Raportör ayrıca bu bağlamda, bireylerin karşılıklı rızaya dayalı bir ilişki içinde oldukları ölçüde, özel hayata saygı haklarının cinsel ve üreme konusundaki kararlarını Devletin incelemesine veya denetimine tabi tutulmaksızın verme hakkını kapsadığını belirterek, Hukukta ve Uygulamada Kadınlara Karşı Ayrımcılık Konusuna İlişkin Çalışma Grubunun 2012 tarihli zinaya ilişkin açıklamasına atıfta bulunmaktadır.

105. Özel raportör, seks işçilerinin korunmasında cezalandırma yolunun etkinliğine ilişkin delillerin az olduğu hatta mevcut olmadığı kanaatine varmaktadır. Özel Raportör, aksine, yapılan çalışmalara göre, yalnızca seks işçiliğinin cezalandırılmamasının “haklarını korumanın en etkin yolu” olduğunu belirtmektedir. Özel Raportör, kendi görüşüne göre, seks işçiliğini cezalandıran mevzuatların, özellikle AIDS tedavisi ile ilgili olarak, seks işçilerinin sağlık hizmetlerine etkin erişiminin önünde bir engel oluşturması ve kendilerine karşı her türlü ayrımcılık biçimini, müşteriler ve güvenlik güçleri tarafından yapılan her türlü istismarı körükleyerek ve mağdur olabilecekleri şiddet risklerini artırarak klişeleri yayması ve bu kişileri damgalaması nedeniyle, bu mevzuatların olumsuz etkilerini gösteren çalışmalara atıfta bulunmaktadır. Özel Raportör bu bağlamda, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesinin Fiji, Togo, Kazakistan, Moldova, Kamboçya, Litvanya ve Katar hakkındaki görüşleri, İnsan Hakları Komitesinin Honduras, Gana, Namibya, Paraguay, El Salvador, Güney Afrika veya Rusya ile ilgili görüşleri ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesinin görüşleri de dâhil olmak üzere çeşitli Birleşmiş Milletler organları ve çalışma grupları tarafından oluşturulan çok sayıda belgeye ve özellikle de cinsel sağlık ve üreme sağlığı hakkına ilişkin 22 No.lu (2016) Genel Görüşüne (Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 12. maddesi) ve bu görevdeki seleflerinin çalışmalarına atıfta bulunmaktadır. Özel Raportör, seks işçilerine yönelik damgalama ve şiddetin ortadan kaldırılmasının yanı sıra haklarının daha iyi korunmasına imkân vermek için cezai seçenekler dışında sosyal koruma politikaları, sosyo-ekonomik haklarının korunması, destek programları veya sömürü ile istismar durumlarında adalete daha iyi erişim sağlayan tedbirler gibi çeşitli seçeneklerin bulunduğu kanaatine varmaktadır.

1. *L“Feminizme Cesaret Edin” Adlı Sivil Toplum Kuruluşuyla Birlikte Diğer Sekiz Sivil Toplum Kuruluşu*

106. Müdahil taraflar, birçok ülkede (ve özellikle düzenleyici olarak belirtilen ülkelerde) gerçekleştirilen pek çok tıbbi, psikiyatrik ve sosyolojik çalışmaya ve farklı gazetecilik araştırmalarına ve “hayatta kalanlar” olarak adlandırdıkları, fuhuşu bırakan kişilerin ifadelerine atıfta bulunmaktadır. Müdahil taraflar, toplanan verilerin, fuhuş faaliyetinin bunu gerçekleştiren kişilerin ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerindeki olumsuz etkisine ilişkin olarak birçok tespitte bulunulmasına imkân verdiği kanaatine varmaktadır. Müdahil taraflar özellikle, istenmeyen cinsel ilişkilerin her zaman kendiliğinden travmatik olduğunun, mağdurların fiziksel benliklerini kaybetmelerine neden olduğunun ve böylelikle, mağdurları cinsel özerkliklerinden yoksun bıraktığının altını çizmektedirler. Ardından müdahil taraflar, düzenleyici derneklerin fuhuş faaliyetini gerçekleştiren kişilerin gereken psikolojik bakımını ve bu kişilerin ruhsal sağlığı ile bakıma erişim arasındaki doğrudan bağlantıyı tamamen gizlemeleri nedeniyle, bu derneklerin ön yargılı yaklaşımını eleştirmektedirler.

107. Müdahil taraflar, diğer felsefi ve sosyolojik yayınlara atıfta bulunarak, özellikle fuhuşun cezalandırılmaması ve buna ilişkin düzenleme yapılması yoluyla fuhuşun sıradanlaştırılması ile kadın-erkek eşitliğinin bozulmasına ve tecavüz kültürünün desteklenmesine dayalı ataerkil düzenin varlığını sürdürmesi arasında tehlikeli bir bağlantının bulunduğunu göstermektedirler. Müdahil taraflar bu bağlamda, mevcut başvurulara konu edilen kanuna benzer kanunların yalnızca müşterilerin ve fuhuşa aracılık edenlerin cezasız kalmalarını sağlamak amacıyla gizlilik ve yalnızlığın yanı sıra, kadınların köleleştirilmesine dayalı sistemin sürdürülmesine neden olduğunu iddia ederek, mağdurların menfaatinin sömürülmesinden şikâyet etmektedirler. Nitekim müdahil taraflar, seks işçiliği ideolojisinin bütün kadınların cinsel özerklik hakkına kökten karşı çıktığını ve kadınların cinselliğinin erkekler için muhakkak bir “hizmet” olduğu ve bu nedenle kadının bir ücret alması ve profesyonel olması gerektiği yönündeki görüşü keyfi olarak kabul ettiğini belirtmektedirler. Söz konusu taraflar, Almanya, Avustralya, İspanya sınırı yakınındaki Güney Fransa’da veya yine Nevada’da yapılan çalışmalara dayanarak, fuhuşun yasallaştırılması ile kadınlara yönelik şiddetin,

özellikle fuhuş yapan kişilerin fuhuş dışında partnerlerine sundukları hizmetlerden yararlanan erkeklerin gerçekleştirdikleri tecavüzlerin sayısının artması arasında bir bağlantı kurmaktadır. Müdahil taraflar aynı zamanda, fuhuşa ilişkin bu türden bir sıradanlaştırma veya normalleştirmenin bilhassa sosyal ağlar aracılığıyla, çocukların çalıştırılması için uygun bir ortam yarattığını vurgulamaktadırlar.

108. Son olarak müdahil taraflar, fuhuş yapan kişiler hakkında gerçekleştirilen birçok tıbbi araştırmaya atıfta bulunarak ve kişilerin çocukluklarında maruz kaldıkları cinsel şiddet ve özellikle ensest geçmişlerinin oranının çok yüksek olduğunu ortaya koyarak, “fuhuş yapma hakkının” veya “bedeniyle istediğini yapma özgürlüğünün” bulunabileceği yönündeki iddiadan şikâyet etmektedirler. Avustralya’da 2008 yılında yapılan bir çalışmaya göre, fuhuş yapan kişilerin % 75’i 16 yaşından önce cinsel şiddete maruz kalmıştır. Sonuç olarak müdahil taraflar, Mahkemeden, yukarıda anılan *K.A. ve A.D./Belçika* ve *V.T./Fransa* kararlarında belirtilen içtihadından vazgeçmek amacıyla rıza kavramına ilişkin hukuki incelemesine bu yeni bilimsel verileri dâhil etmesini ve böylelikle, bir kişinin yalnızca tutuklu olmasından dolayı Sözleşme’nin korumasından yararlanma imkânını kaybetmesi nedeniyle, Sözleşme anlamında “demokratik bir toplumda” özgürlük hakkının çok büyük bir önem taşıdığı yönündeki temel özgürlük anlayışına geri dönmesini talep etmektedirler (*De Wilde, Ooms ve Wersyp/Belçika*, no. 2832/66, 2835/66 ve 2899/66, § 65, 18 Haziran 1971).

2. *Sivil Toplum Kuruluşları Olan, Yuva Hareketi ve Yuva Dostu ile Birlikte Ulusal Kadın ve Aile Hakları Bilgi Merkezleri Federasyonu (“FNCIDFF”)*

109. Müdahil taraflar, 2016 tarihli Kanun’un Fransa tarafından uluslararası taahhütlerine uygun olarak benimsenen kölelik karşıtı mantıkla tutarlı olduğunu belirtmektedirler. Müdahil taraflar, söz konusu Kanun’un böylelikle, fuhuş olgusunun yanı sıra, fuhuşa aracılık etme ve insan ticaretiyle etkili bir şekilde mücadele etmek için cinsel ilişkinin satın alınması talebi üzerine hareket edilmesinin zorunlu olduğu yönündeki tespiti dayanarak, cinsel ilişkinin satın alınmasını suç haline getirerek, fuhuşa teşvik suçunu kaldırdığını hatırlatmaktadırlar.

110. Müdahil taraflar, cinsel ilişkinin satın alınmasının yasaklanması yönündeki ihtilaf konusu tedbirin, tutarlı bir bütünü oluşturan birbirinden ayrılmaz dört temele dayanan, 2016 tarihli Kanun tarafından düzenlenen genel sistemin dışında ayrı olarak incelenemeyeceği kanısına varmaktadırlar. Fuhuşun kendiliğinden bir şiddet olduğu yönündeki ilkeye dayanan söz konusu Kanun, fuhuşa aracılık edilmesiyle mücadelenin güçlendirilmesine, fuhuş yapan kişilerin bakımının iyileştirilmesine, fuhuşa ilişkin bakış açısında değişikliğin desteklenmesine ve fuhuşa aracılığın ve insan ticaretinin geliştiği basamaklı yargıların ortadan kaldırılmasına ve fuhuşa ilişkin “müşterilerin” sorumlu tutulmalarına katkıda bulunmaktadır.

111. Müdahil taraflar, söz konusu Kanun’un kişilerin cinsel yönelimine veya cinsel tercihlerine ilişkin herhangi bir talimat vermediğini ve yalnızca cinsel ilişkinin satın alınmasını, -yani kendiliğinden dengesiz olan ve amacı ticari olmayan bir “işlemi”- amaçlaması nedeniyle, cinsel özgürlüğü hiçbir şekilde etkilemediğini belirtmektedirler.

112. Müdahil taraflar, fuhuş yapan kişileri suçlu olarak değil (fuhuşa teşvik suçunun kaldırılması), ancak cinsiyetçi ve cinsel şiddet sisteminin mağdurları olarak kabul ederek, hâkim olan mantığın ortadan kaldırılması ve cinsel ilişkiyi satın alan kişiyi sorumlu tutmak ve “talebin” azalması yoluyla fuhuş sistemini zayıflatmak amacıyla söz konusu kişiye yönelik yasaklamanın ertelenmesi bağlamında ilgili Kanun’un sağladığı büyük katkıyı vurgulamaktadırlar.

113. Müdahil taraflar, ihtilaf konusu Kanun’un fuhuş yapan kişilerin durumunu, özellikle sağlık açısından kötüleştirdiği yönündeki iddiaya karşı çıkmaktadırlar. Bu bağlamda müdahil taraflar, fuhuşa teşvik suçunun varlığının daha önce fuhuş yapan kişileri gizliliğe ve yalnızlığa ittiğini vurgulayarak, 2011 tarihli Parlamento Bilgilendirme Raporu’na atıfta bulunmaktadır. Böylelikle müdahil taraflar, başvuruların 2016 tarihli Kanun’un fuhuş yapan kişilerin haklarına erişimi iyileştirerek, fuhuştan aşamalı olarak kurtulmayı sağlama yönündeki temel hedefini gizleyerek, bu Kanun’un kabul edilmesinden önce mevcut olan etkileri bu Kanun’a hatalı bir şekilde atfettiklerini belirtmektedirler. Müdahil taraflar, güvenilmezlik, güvensizlik ve bozulan sağlık durumunun her zaman fuhuş olgusuna bağlı faktörler olduğunu hatırlatmaktadırlar.

114. Bu bağlamda müdahil taraflar, Dünya Doktorları tarafından, ihtilaf konusu Kanun'un yürürlüğe girmesinin ardından iki yıl sonra gerçekleştirilen ve fuhuş yapan kişilerin çalışma ve yaşam koşullarının bozulmasını bu Kanun'a atfetmeyi amaçlayan bir araştırmanın sonuçlarına itiraz etmektedirler. Müdahil taraflar öncelikle, bu araştırmanın, ihtilaf konusu Kanun'un kabul edilmesinden itibaren fuhuş yapan kişilerin yoksulluğunun arttığının tespit edilmesini sağlayan herhangi bir güvenilir veri içermediğini, zira bu durumun yalnızca Yuva Dostu, Yuva Hareketi veya yine FNCIDFF gibi derneklerin yardımı sayesinde kişilerin aşırı güvencesizlikleriyle mücadele etmeyi amaçlayan ek sistemlerin düzenlenmesi dikkate alındığında iyileşebileceğini belirtmektedirler. Aynı şekilde, söz konusu araştırma, müdahil taraflara göre, fuhuş yapan kişileri daha fazla şiddete maruz bırakarak, gizliliğe ve yalnızlığa itebilecek kanunun kabul edilmesi ile arasında herhangi bir bağlantı kurmamaktadır. Aksine müdahil taraflara göre, aynı belgede, bu konulara ilişkin konuşmanın söz konusu zamandan beri daha serbest bir hale geldiği belirtilerek, bu bağlantının kurulmasında sosyal yardım uzmanlarının gösterdikleri ihtimam dile getirilmiştir. Ardından müdahil taraflar, bilhassa prezervatiflerin kullanılmasına ilişkin olarak, müşterilere daha önce daha fazla yetki veren fuhuşa teşvikin suç sayıldığını hatırlatarak, fuhuş yapan kişiler ile cezalandırılmaları nedeniyle bunların müşterileri arasındaki pazarlık gücünün tersine çevrildiği iddiasıyla ilgili olarak aynı tespitte bulunmaktadır. Müdahil taraflar, fuhuş sisteminin temelini oluşturan, fuhuş yapan kişilerin ataerkilliği ve ekonomik bağımlılığının, güçlü konumunda olanın fuhuş yapan kişi değil, her zaman "müşteri" olduğu anlamına geldiğini vurgulamaktadırlar. Müdahil taraflara göre, belirtilen bütün olguların söz konusu Kanun'dan önce mevcut olması ve fuhuşa bağlı sonuçlar olması nedeniyle, fuhuş yapan kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarının söz konusu Kanun'un kabul edilmesinden itibaren bozulabileceğini doğrulayan herhangi bir nicel veri bulunmamaktadır.

115. Buna karşın müdahil taraflar, bu kapsamda söz konusu Kanun'dan kaynaklanan belirgin gelişmeler gözlemlediklerini ifade etmektedirler. Müdahil taraflar, söz konusu gelişmeler arasında, fuhuşa teşvik nedeniyle yargılanan kişilere nazaran cinsel hizmet satın almakla suçlanan kişilerin sayısının arttığını belirtmektedirler. Müdahil taraflar özellikle, cezalandırmanın bir karşılığı ve

sonucu olan, cinsel ilişkinin satın alınmasıyla mücadele konusunda farkındalık oluşturma stajlarını (“SAAS”) vurgulamakta ve bu stajlara ilişkin gerçek bir etkinlik tespit etmektedirler. Müdahil taraflar, SAAS bağlamında, çok köklü basmakalıp yargılarla mücadeleye imkân vererek, cinsel ilişkiyi satın alan kişileri fuhuştan “hayatta kalanların” konuşmasıyla yüzleştirme fırsatının olduğunu görmektedirler. Ardından müdahil taraflar, fuhuştan kurtulma yollarına (“PSP”) ilişkin olarak, Yuva Dostu ve Yuva Hareketinin PSP hakkındaki incelemelerini ve rakamlarını bir araya getiren, FNCDIFF’in eylemine ve FACT-S Raporu’na atıfta bulunmaktadır. Son olarak müdahil taraflar, özellikle okul ortamında fuhuş olgusuna ilişkin farkındalık yaratma çalışmasının önemini vurgulamaktadırlar. Müdahil taraflar, genç toplumda farkındalık yaratmanın 2016 tarihli Kanun uyarınca derneklerin bu kapsamdaki eyleminin çok güçlü bir eksenini oluşturduğunu gözlemlemektedirler, zira gençlerin fuhuş yapması, “serbest” veya “iş” ya da yine “cinsel özgürlük” ifadesi olduğu iddia edilen fuhuşla ilgili her türlü mesajın yalnızca desteklemeye ve kötüleştirmeye katkıda bulunabileceği yönünde endişe verici ve tekrarlayan bir olguyu teşkil etmektedir. Dolayısıyla müdahil taraflar, cinsel ilişkinin satın alınmasına ilişkin yasaklamanın kaldırılmasının bu çabalara aykırı bir etki oluşturabileceği kanısına varmaktadırlar.

3. Fuhuşun Ortadan Kaldırılması Koalisyonu - Uluslararası CAP *Adli Sivil Toplum Kuruluşu*

116. Müdahil taraf, Fransa’nın her zaman kölelik karşıtı bir yaklaşım izlediğini ve kadınlara yönelik şiddet, kadın-erkek eşitliğine ilişkin bir engel ve insan onuruna yönelik zarar olarak kabul ettiği fuhuşla mücadele etmek için önlem cephaneliğini aşamalı olarak tamamlayarak, bundan böyle söz konusu yaklaşımı yeniden onayladığını hatırlatmaktadır. Böylelikle, müdahil tarafın kanaatine göre, ihtilaf konusu Kanun, Fransa’nın uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak, fuhuşa giren kişi akışının sona erdirilmesi ve somut tedbirler aracılığıyla fuhuş mağdurlarını etkin bir şekilde koruma yönündeki iki büyük hedefin karşılanmasını sağlayarak, bu süreklilik bağlamında yer almaktadır.

117. Ardından müdahil taraf, aralarında fuhuş yapan kişilerin cezalandırılmasını sona erdiren fuhuşa teşvik suçunun kaldırılması ve fuhuş yapan kişilere yönelik genel bir ek düzenlemenin hazırlanmasının da yer aldığı, söz

konusu Kanun'un olumlu etkilerini belirtmektedir. Müdahil taraf, söz konusu Kanun'un aynı zamanda, fuhuşa aracılığın mağdurlarının maruz kaldıkları zararların tazmin edilmesine imkân verdiğini ve bu Kanun'un kabul edilmesinden beri, fuhuşa aracılık edenlerden el konulan önemli meblağların, fuhuş ve insan ticareti mağdurlarının korunması ve rehabilitasyonu bağlamında yeniden kullanıldığını eklemektedir.

118. Cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasına ilişkin olarak, müdahil taraf, yakalamaların arttığını ve yakalanan kişilerin fuhuş ve fuhuşun teşkil ettiği şiddet gerçeklikleri konusunda bilinçlenmelerine yardımcı olan farkındalık oluşturma stajlarını belirtmektedir. Son olarak müdahil taraf, insan bedeninin metalaştırılmasının tehlikeleri ve kadın ve erkekler arasındaki eşitlikçi ilişkilerin desteklenmesi konusunda eğitim kurumlarında bilgilendirme politikasıyla ilgili diğer önemli yönü üzerinde durmaktadır.

119. Müdahil taraf, ihtilaf konusu Kanun bağlamında, fuhuş konusundaki kamu politikalarının tamamının gözden geçirildiği ve bu durumun derin bir zihniyet değişikliğine katkıda bulunduğu kanısındadır. Müdahil taraf bu bağlamda, Fransızların % 78'inin bu Kanun'un "iyi bir şey" olduğunu belirttiği ve % 71'inin bu Kanun'un kaldırılmasına karşı olduğunu ifade eden, Ipsos tarafından 2019 yılında gerçekleştirilen bir ankete atıfta bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, müdahil taraf, erkeklerin % 66'sının ve kadınların % 81'inin fuhuşun bir şiddet olduğunu belirttiklerini yeniden eklemektedir. Aynı zihniyet değişikliği, benzer bir mevzuatı 1999 yılında kabul eden birinci ülke olan İsveç'te gözlemlenmiştir ve bu ülkede, söz konusu mevzuatın kabul edildiği tarihte halkın % 75'inin buna karşı çıkmasına rağmen, halkın % 70'i bu mevzuatı desteklemektedir.

120. Daha sonra müdahil taraf, genellikle insan haklarına daha saygılı olarak sunulan düzenleyici modeli eleştirmektedir. Müdahil taraf, cinsel ilişkinin satın alınmasını sırasıyla 2000 ve 2002 yıllarında yasallaştıran, Almanya ve Hollanda örneklerini belirtmektedir. Müdahil taraf, bu ülkelerde yapılan ve fuhuşun yasallaştırılmasının insan ticareti ağları için uygun bir hava yarattığını gösteren farklı çalışmalara atıfta bulunarak, bu modelin yalnızca fuhuş yapan kişilerin durumunu kötüleştirdiği ve insan ticaretini teşvik ettiği sonucuna varmaktadır. Müdahil taraf, ihtilaf konusu Kanun'un kabul edilmesinden itibaren, fuhuşa aracılık

eden kişiler hakkındaki yargılamalarda % 54 oranında bir artışın tespit edildiği Fransa veya 1999 yılında benzer bir mevzuatın kabul edilmesinden beri fuhuş ve insan ticareti için “ölü bir pazar” haline gelen İsveç ile birlikte bunları karşılaştırmaktadır. Müdahil taraf, düzenleyici modelin kadınların hakları konusunda etkisiz ve zararlı olduğunun ortaya çıktığı, zira bu modelin fuhuş sistemine bağlı şiddet eylemlerinin önlenmesini veya fuhuş yapan kişilerin korunmasını sağlamadığı sonucuna varmaktadır. Dahası müdahil taraf, bu modelin tehlikeli sapmalar da sunduğunu, zira modelin böylelikle iş ortamında herhangi bir cinsel ilişki talebini bir yükselme, prim veya işe devam etme karşılığında sadece sözleşmeye dayanan bir teklife benzeterek, cinsel ilişkiye işlemsel bir değer verdiğini gözlemlemektedir.

121. Müdahil tarafın kanaatine göre, ihtilaf konusu Kanun, Sözleşme’nin 8. maddesi uyarınca korunan cinsel özgürlüğü sorgulamamaktadır, zira cezalandırılan husus, karşılıksız bir cinsel ilişkinin paylaşılması değil, bir cinsel ilişkinin satın alınmasıdır. Müdahil taraf, Fransız Kanunu’nun cinsel ilişkiyi satın alan kişilerin başkalarının bedeninden bir ücret karşılığında yararlanma yönünde kendi beyan ettikleri haklarını ortadan kaldırmayı amaçladığını ve böylelikle, cinselliği pazarın etkisinden kurtardığını ifade etmektedir. Aynı şekilde müdahil taraf, ihtilaf konusu Kanun’un Sözleşme’nin 2 ve 3. maddeleriyle çelişmediği kanaatine varmaktadır. Müdahil taraf bu bağlamda, söz konusu Kanun’un yürürlüğe girmesinden itibaren azalan, fuhuş yapan kişilere yönelik şiddet eylemlerine ilişkin istatistiklere atıfta bulunmaktadır. Müdahil taraf, fuhuş yapan herhangi bir kişinin benzer kanunun kabul edilmesinden beri İsveç’te öldürülmediğini vurgulamaktadır.

122. Sonuç olarak müdahil taraf, bütün bu boyutlarda fuhuş olgusuyla mücadeleye ilişkin bütüncül bir yaklaşımı kabul ederek, Fransız Kanunu’nun Fransa’nın hem kültürü ve değerleri hem de Avrupa ve uluslararası taahhütleri ile tutarlı olan bir toplum modelinin taşıyıcısı olduğunu ve bu alanda neler gerçekleştirileceğinin en başarılı olanları arasında bir örnek sunduğunu belirtmektedir.

4. Uluslararası Af Örgütü *Adli Sivil Toplum Kuruluşu*

123. Uluslararası Af Örgütü, birçok ülkede, özellikle Norveç, İrlanda, Dominik Cumhuriyeti, Arjantin, Hong Kong ve Papua Yeni Gine’de

gerçekleştirdiği farklı araştırmalara atıfta bulunmaktadır. Uluslararası Af Örgütüne göre, bu araştırmalardan, seks işçiliğini değil, ancak yalnızca buna bağlı faaliyetleri cezalandıran ülkelerde bile, söz konusu kanunların seks işçilerinin şiddete uğrama risklerine ve diğer ihlal ve suistimallere maruz kalmalarını artırması nedeniyle, bu işçiler üzerinde olumsuz bir etki yarattığı anlaşılmaktadır. Söz konusu Örgüt, seks işçiliğinin “İskandinav modelinin” uygulandığı yerlerde açıkça damgalanmaya devam ettiğini ve böylelikle seks işçilerine yönelik ayrımcılığa ve ötekileştirmeye katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda söz konusu Örgüt, seks işçilerinin cinsel ilişkiyi satın alanların cezalandırılması ve talep pazarının daralması nedeniyle artan risk ve şiddet eylemlerine maruz kaldıkları ve bu modelin uygulandığı iki ülke olan Norveç ve İrlanda’nın örneklerini belirtmektedir. Uluslararası Af Örgütü, bu kapsamda yapılan görüşmelerden, seks işçilerinin örnek olarak fuhuş faaliyetini gerçekleştirmeleri halinde evlerinden veya düzensiz göçmenlerin söz konusu olması halinde ülkeden çıkarılma gibi birçok risk nedeniyle polise başvurma konusunda halen isteksiz olduklarının anlaşıldığını tespit etmektedir.

124. Müdahil taraf, seks işçiliğini yasaklayan ceza kanunlarının sosyoekonomik sorunları gidermediği ve kişilerin ve özellikle ötekileştirilen grupların arasında bulunan kişilerin seks sektörünü seçmelerine neden olan faktörlerden olan sistemik ayrımcılıkla mücadele etmediği kanısına varmaktadır. Müdahil tarafa göre, ceza kanunları, istihdam veya maaş oranlarının iyileştirilmesi bakımından herhangi bir seçenek sunmamakta, ancak yalnızca söz konusu kişileri adalete erişimlerini sınırlandırarak, gizlilik içinde ve daha tehlikeli koşullarda çalışmaya iterek, kişilerin ötekileştirilmesini artırmaktadır.

125. Müdahil taraf, özellikle aile içi şiddet konusunda olmak üzere, Devletlere, kanunları ve kamu politikalarının seks işçilerinin haklarına saygı göstermesini sağlama yükümlülüğü getiren, farklı uluslararası belgeleri ve Mahkemenin içtihadını ileri sürmektedir. Sonuç olarak müdahil taraf, yalnızca seks işçiliğinin cezalandırılmamasının ayrımcılık, şiddet ve zorlamaya karşı seks işçilerinin korunmasını güvence altına alacak nitelikte olabileceğini belirtmektedir.

5. Dünya Doktorları *Adli Sivil Toplum Kuruluşuyla Birlikte Diğer Yirmi Altı Sivil Toplum Kuruluşu*

126. Müdahil taraflar, bu alandaki deneyimlerine ve ihtilaf konusu Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren seks işçileri hakkında gerçekleştirilen bazı çalışmalara dayanarak, söz konusu yasal değişikliklerin ilgili kişilerin daha iyi korunmalarına imkân vermediğini, ancak aksine, bu kişileri daha büyük bir güvensizlikle, daha fazla gizliliğe ittiğini, sağlıkları açısından daha büyük bir risk almalarına neden olarak, pazarlık kapasitelerini azalttığını ve bu durumun, kişilere karşı şiddet eylemlerinde patlamanın yaşanmasıyla sonuçlandığı kanısına varmaktadırlar. Nitekim müdahil tarafa göre, pazarın daralması, seks işçilerini daha hareketli olmaya ve aracılara başvurmaya zorlayarak, bu işçilerin gelirlerinde dikkate değer bir azalmaya neden olmakta ve bu durum, kişilerin bakıma ve hassas kişileri destekleyen derneklere erişimlerini zorlaştırmaktadır. Müşterilerin cezalandırılmalarından dolayı maruz kaldıkları riskler, seks işçilerini aksi takdirde rıza gösteremeyecekleri, örnek olarak, korunmasız ilişkiler gibi tehlikeli uygulamaları kabul etmeye iten kişilere karşı bu müşterilerin pazarlık güçlerini azaltmaktadır. Bu bağlamda müdahil taraflar, seks işçilerinin % 38'inin müşterilerin rekabeti getirmeleri nedeniyle, prezervatif pazarlığını dayatmakta daha fazla zorluk yaşadıklarını belirtmelerine rağmen, bu işçilerin yalnızca % 6'sının bu pazarlığın kanunun kabul edilmesinden beri daha kolay olduğunu ifade ettiklerini ortaya koyan istatistiksel verilere atıfta bulunmaktadırlar. Müdahil taraflar bu durumu, bilhassa Acceptess-T Derneği tarafından tespit edilen seropozitif kişilerin sayısındaki artışa bağlamaktadırlar.

127. Müdahil tarafların fuhuşa teşvik suçunun kaldırılmasını olumlu karşılamalarına rağmen, seks işçilerinin bununla birlikte, özellikle ev kiralama, internet sitesinin oluşturulmasına yardımcı olma, vb. gibi, faaliyetleri kapsamında seks işçilerine verilen her türlü hizmeti kapsayan Fransız hukukunda kabul edilen fuhuşa aracılık etme kavramının geniş bir şekilde değerlendirilmesi nedeniyle cezalandırmanın hedefi olmaya devam ettiklerini belirtmektedirler. Müdahil taraflar aynı zamanda, bilhassa göçmen kadınları hedef alan müşterilerin bildirilmesini teşvik etmek için güvenlik güçleri tarafından uygulanan kimlik denetimleri ve yıldırma girişimlerinde 2016 yılından itibaren artışın yaşandığını

kaydetmektedirler. Müdahil tarafların görüşüne göre, ihtilaf konusu Kanun, polisin seks işçilerine yönelik davranışını derinden değiştirmemiştir, zira bu durum, seks işçilerine karşı şiddet eylemlerinde büyük bir artışın meydana gelmesine rağmen, bu işçilerin şikâyetinde bulunma girişimleri sırasında yaşadıkları birçok zorlukla özetlenmektedir. Bu durumdan dolayı, Dünya Doktorlarının Jasmine programına ilişkin şikâyet platformunda, 2019 yılının Kasım ayı ile 2020 yılının Kasım ayı arasında, günde yaklaşık 2,6 olmak üzere, 967 şikâyetin alındığı bildirilmiştir. 2020 yılının Mart ile Mayıs ayları arasındaki hapis cezası boyunca, 119 şiddet eylemi kaydedilmiş olup, bunlardan 49'u tecavüz, silahlı soygun ve tacizle ilgilidir. Son olarak Strass, 2019 yılında, sekiz seks işçisinin öldürüldüğünü kaydetmiştir.

128. Nihayetinde müdahil taraflar, koruma tedbirlerinin uygulanmasının zararına baskıcı göçmen politikasının yaygınlığından şikâyet etmektedirler. Müdahil taraflar bilhassa, insan ticareti durumlarının ortaya çıkması halinde bile, korumanın her zaman sağlanmadığını vurgulamaktadırlar. Tespit edilen insan ticareti mağdurlarının yalnızca % 4'ü, 2018 yılında, sığınma hakkına dayanarak oturma izninden yararlanabilmişlerdir ve bu rakam, 2019 yılında % 9'a ulaşmıştır. Müdahil taraflara göre, göçmen politikasının gerekliliklerinden kaynaklanan aynı değerlendirmeler, “fuhuştan kurtulma yoluna” ilişkin sistemin etkin bir şekilde uygulanmasına zarar vermektedir, zira idari makamlar öncelikle, bir idari karara, Dublin prosedürüne, Fransız topraklarından ayrılma zorunluluğuna (“OQTF”) konu edilen veya sığınma talebinde bulunan herhangi bir kişiyi göz önünde bulundurmamaktadırlar. Öte yandan müdahil taraflar, bu sistem ile öngörülen prosedürlerin uzunluğunu ve mali yardımın çok düşük miktarda olmasını ve güvence altına alınan barınma hakkının bulunmamasını eleştirmektedirler.

6. Sekswerk Expertise *Adli Sivil Toplum Kuruluşuyla Birlikte Diğer Yirmi Beş Sivil Toplum Kuruluşu*

129. Müdahil taraflar, kendi görüşleri bağlamında, seks işçiliğinin yasallaştırıldığı Hollanda'daki mevzuat ve uygulamanın durumu hakkında ayrıntılı bilgiler sunmaktadırlar. Müdahil taraflara göre, bu tedbirin seks işçilerinin özerklikleri, güvenlikleri, çalışma koşulları, tıbbi bakım ve diğer hizmetlere, bilhassa fuhuştan kurtulma programına erişimlerine ilişkin olarak bu işçilerin durumu üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır. Bununla birlikte müdahil taraflar, seks

işçiliğinin göç mevzuatı uyarınca oturma iznine erişim sağlamaması nedeniyle, bu sistemin tamamının fuhuş yapan göçmenler hakkında uygulanmamasından üzüntü duymaktadırlar. Bu kişilerin seks işçilerine sunulan diğer mevcut hizmetlere erişim sağlamalarına rağmen, bu işçilerin durumu daha güvensizdir ve kendilerini özellikle başkaları tarafından istismar edilme de dâhil olmak üzere, daha fazla riske maruz bırakmaktadır.

130. Ardından müdahil taraflar, bilhassa 2022 yılının Ocak ayında getirilen ve seks işçisinin insan ticareti mağduru olduğuna dair şüphelenmek için ciddi nedenleri bilen ya da bulunan, cinsel hizmeti satın alanları cezalandıran bir düzenlemeyi içeren, insan ticaretini cezalandıran mevzuatı gözden geçirmektedirler. Müdahil taraflar, bu Kanun'un söz konusu hizmetleri satın alanları, yargılanma korkusuyla, karşılaştıkları istismar durumlarını polise bildirme konusunda caydırabileceğinden korkmaktadırlar.

131. Müdahil taraflar, seks işçiliği ile insan ticareti arasında siyasi alanda sıklıkla kurulan bağlantıdan üzüntü duymaktadırlar. Müdahil tarafların kanaatine göre, bu türden bir yaklaşım, seks işçilerinin damgalanmasıyla etkili bir şekilde mücadele edilmesini engellemektedir. Müdahil taraflar özellikle, Hollanda, Belçika, Büyük Britanya, Almanya, İsveç, Norveç, Finlandiya ve Danimarka'da fuhuş konusunda farklı kamu politikalarının insan ticareti üzerindeki etkisi hakkında parlamenterler tarafından finanse edilen ve güvenilir verilerin bulunmaması nedeniyle inandırıcı olmayan bir çalışmaya atıfta bulunmaktadırlar.

7. *Sivil Toplum Kuruluşları Olan, UK Sex Work Research Hub ile Birlikte Irish Sex Work Research Network*

132. İnsan ticareti ve seks işçiliği konularında çalışan farklı disiplinlerden akademisyen ve araştırmacı ağlarını temsil eden müdahil taraflar, cinsel ilişkinin satın alınmasını yasaklayan mevzuatların uygulanmasının sonuçlarına ilişkin çalışmalarının sonuçlarını sunmaktadırlar. Müdahil taraflar, ilgili ülkelerde, bilhassa İsveç, Norveç, Fransa, İrlanda ve Kuzey İrlanda'da bu alanda seks işçilerinin ve diğer aktörlerin görüşmeleri aracılığıyla yürütülen çalışmalara dayanmaktadırlar.

133. Müdahil taraflara göre, cinsel hizmetlerin satın alınmasını cezayı gerektiren bir suç olarak tesis eden kanunların kabul edilmesinin ardından yapılan

bu araştırmaların tamamından, bu tedbirlerin başlangıçta hedeflenen etkilerin tersine etkiler yarattığı, yani tedbirlerin, aksine seks işçilerinin damgalanmasını güçlendirdiği ve bu işçilerin hassasiyetini ve güvensizliğini artırdığı anlaşılmaktadır. Müdahil taraflara göre, bu türden mevzuatlar fuhuşun yasaya aykırı bir faaliyet teşkil ettiği ve polis tacizini artırdığı yönündeki görüşü kökleştirmektedir. Bu türden mevzuatlar yalnızca, seks işçilerinin ve özellikle göçmenlerin ayrıcalıklı bir hedef olmaya devam ettiklerini belirten polisin baskıcı uygulamalarını gizlemek için bir sis perdesi olmaktadır ve bu durum, uygulamada sınır dışı etmeler, zorla göndermeler, artan damgalama ve hizmetlere erişimin sağlanmamasıyla açıklanmaktadır. Söz konusu mevzuatlar özellikle, fuhuşa teşvik suçunun kaldırılmasının seks işçilerinin şehirlerden kenar çevrelere doğru yeniden itilmesine yönelik Belediye kararlarının toplu olarak kabul edilmesiyle örtüştüğü Fransa örneğine atıfta bulunmaktadır.

134. Müdahil tarafların kanaatine göre, İsveç veya Norveç'te, bu mevzuatın etkinliğini doğrulayan herhangi bir güvenilir veri bulunmamaktadır, zira sokak fuhuşunun azalmasına ilişkin istatistikler, internet üzerinde eskort önerilerine ilişkin katsayılı artış bağlamında incelenmelidir. Aynı şekilde, insan ticareti suçundan yapılan yargılama sayısı eleştirilen mevzuatların etkinliğine ilişkin güvenilir bir belirti de sunamayacaktır, zira bu rakamlar, polisin kaynakları, bu alandaki suçları tanımlamak için kullanılan hukuki cephane ve ulusal politikaların uygulanmasına ilişkin özellikler gibi, diğer birçok faktöre bağlı olmaktadır.

135. Müdahil tarafların kanaatine göre, yalnızca seks işçiliğinin cezalandırılmaması, fuhuş yapan kişilerin haklarını güvence altına alacak nitelikte olabilecektir. Müdahil taraflar, bu türden bir tedbirin seks işçilerine, böylelikle adalete daha kolaylıkla erişmeye, özellikle müşterilerin seçimi ve koruma tedbirlerinin kullanılması konusunda çalışma koşullarını daha iyi tutmaya ve bakıma daha iyi bir erişim sağlamaya imkân vererek, bu işçilerin güvenliğini güçlendirdiği, Yeni Zelanda ve Avustralya'nın örneklerini ileri sürmektedirler.

C. Mahkemenin Değerlendirmesi

1. Bir Müdahalenin Varlığı Hakkında

136. Başvuranlar, genel ve mutlak ifadelerle belirtilen, cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasının kendilerini gizliliğe ve yalnızlığa iten bir durum

yarattığını ve kendilerini şiddet eylemleri ve artan sağlık risklerine maruz bırakan bu durumun özel hayatlarına ilişkin koşulları tanımlama özgürlüklerini etkilediğini ve böylelikle, kişisel özerkliklerine ve cinsel özgürlüklerine zarar verdiğini ileri sürmektedirler.

137. Mahkeme, Anayasa Konseyinin Ceza Kanunu’nun ihtilaf konusu hükümlerini, özel hayata saygı hakkı, kişisel özerklik hakkı ve cinsel özgürlük hakkı ışığında incelediğini (yukarıda 11. paragraf) ve Danıştayın aynı şikâyetleri, ihtilaf konusu hükümlerin, izlediği genel menfaate ilişkin amaçlar bakımından, başvuranların özel hayatına saygı hakkının kullanılması bağlamında aşırı bir müdahale teşkil ettiğinin değerlendirilemeyeceği gerekçesiyle, Sözleşme’nin 8. maddesi kapsamında incelemesinin ardından reddettiğini kaydetmektedir (yukarıda 12. paragraf).

138. Mahkeme daha önce, ihtilaf konusu tedbirin başvuranların doğrudan etkilerine maruz kaldıkları bir durumu oluşturduğu kanısına varmıştır (*M.A. ve diğerleri/Fransa* (k.k.), no. 63664/19 ve diğer 4 başvuru, § 43, 27 Haziran 2023). Dolayısıyla Mahkeme, cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasının, başvuranların özel hayatlarına saygı haklarına ve kişisel özerklik ve cinsel özgürlüklerine yönelik bir müdahale teşkil ettiği kanaatine varmaktadır.

2. *Müdahalenin Yasallığı Hakkında*

139. Mahkeme, müdahalenin “fuhuş sistemiyle mücadeleyi güçlendirmeyi ve fuhuş yapan kişileri desteklemeyi amaçlayan”, 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun ile getirilen, Ceza Kanunu’nun 611-1 ve 225-12-1. maddeleri yönünde yasal bir temele dayandırıldığı hususunun taraflar arasında tartışma konusu olmadığını kaydetmektedir.

3. *İzlenen Amaçların Meşruluğu Hakkında*

140. Sözleşme’nin 8. maddesinin 2. fıkrası anlamında, meşru amaçlarla ilgili hususa ilişkin olarak Hükümet, cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasının kamu düzeni ve güvenliğinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ve başkalarının sağlığı ve hak ve özgürlüklerinin korunması yönünde, bu maddede sıralanan amaçlardan birçoğunu izlediğini belirtmektedir (yukarıda 83-85. paragraflar). Hükümet bilhassa, ihtilaf konusu tedbirin insan ticaretiyle mücadele etmeyi amaçladığını ileri sürmekte ve bu tedbirin alınmasının birçok

uluslararası makam tarafından bu bağlamda tavsiye edildiğini ve Fransa'nın uluslararası taahhütleriyle gerekli kılındığını hatırlatmaktadır (yukarıda 84. paragraf). Ardından Hükümet, söz konusu tedbirin ayrıca insan bedeninin mal varlığı olmaması ve kadınlara yönelik eşitsizlik ve şiddetle mücadele ilkesini yeniden ileri sürerek, temsiliyetleri ve davranışları geliştirmeyi amaçladığını eklemektedir (yukarıda 86. paragraf).

141. *V.T./Fransa* davasında (yukarıda anılan karar, § 24) Mahkeme daha önce, Fransa'nın fuhuşun hukuki çerçevesi konusunda “kölelik karşıtı” denilen yaklaşımı seçtiğini ve 2 Aralık 1949 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Ticaretinin ve Fuhuş Amacıyla İstismarın Önlenmesi Sözleşmesi'ni onaylayan yirmi beş üye Devlet arasında yer aldığını ve bu Sözleşme'nin giriş kısmında özellikle fuhuşun “insan onuru ve değeriyle bağdaşmadığının” belirtildiğini ifade etme fırsatı bulmuştur. Ardından Mahkeme, 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Cinsel Eylemlerin Satın Alınmasının Cezalandırılması Hakkında Kanun'un Fransa Devleti tarafından uzun bir süreden beri yürütülen bu politika kapsamında yer aldığını ve bu Kanun'un, başlıca amacı fuhuş ağlarını ve insan ticareti ağlarını besleyen isteği sona erdirerek, fuhuşla mücadele etmek olan “İskandinav modeli” olarak daha yakın bir tarihte belirtilen “İsveç modelinden” esinlendiğini kaydetmektedir. Böylelikle, uygulanabilir yasal hükümlerden ve Danıştay tarafından izlenen Anayasa Konseyinin kararından, kanun koyucunun, cinsel ilişkiyi satın alanları cezalandırmayı seçerek, fuhuşa aracılık etmeyi kazanç kaynaklarından yoksun bırakmak ve bu faaliyetle, cinsel istismar amacıyla insan ticaretiyle, kişilerin baskı altına alınmasına ve köleleştirilmesine dayanan suç faaliyetleriyle mücadele etmek ve böylelikle, bu kölelik şekillerine karşı kişinin onurunun korunmasını sağlamak ve kamu düzeninin korunmasına ve suçların işlenmesinin önlenmesine yönelik anayasal değer hedefini korumak istediği anlaşılmaktadır.

142. Mahkeme daha önce, fuhuş faaliyetinin zorla yapılması nedeniyle, insan hakları ve onuruyla bağdaşmadığı kanısına vardığını vurgulamıştır (yukarıda anılan *V.T./Fransa* kararı, § 25). Ayrıca Mahkeme birçok defa, fuhuş ve insan ticareti ağlarıyla mücadele etmenin öneminin ve Sözleşme'ye Taraf Devletlerin mağdurları koruma yükümlülüğünün altını çizmiştir (özellikle bk. *Rantsev/Kıbrıs ve Rusya*, no.

25965/04, §§ 283-288, AİHM 2010 (özetler), ve yukarıda anılan *S.M./Hırvatistan* kararı, § 306).

143. Başvuranlar bizzat, fuhuş ve insan ticareti ağlarıyla mücadelenin önemine itiraz etmemekte (yukarıda 77. paragraf), ancak cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasının özel yerler de dâhil olmak üzere, özgürce rıza gösterilen hizmetler hakkında uygulanması nedeniyle, kamu düzeninin korunması veya insan ticaretiyle mücadele amacıyla haklı gösterilmediğini ileri sürmektedirler. Mahkeme, başvuranlar tarafından ileri sürülen itirazların ihtilaf konusu müdahalenin gerekliliği ve orantılılığı kapsamında yer aldığı kanısına vararak, bu itirazları dikkate almaktadır.

144. Bu koşullarda Mahkeme, Hükümet tarafından sunulduğu şekliyle, ihtilaf konusu tedbirle izlenen, kamu düzeni ve güvenliğinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ve sağlığın ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması yönündeki amaçların (yukarıda 140. paragraf) Sözleşme'nin 8. maddesinin 2. fıkrası anlamında meşru amaçlar teşkil ettiğini kabul etmektedir.

145. Dolayısıyla geriye, yukarıda belirtilen meşru amaçlar ile Fransız makamları tarafından kullanılan araçlar arasında makul bir orantılılık ilişkisinin bulunup bulunmadığını tespit etmek kalmaktadır.

4. *Demokratik Bir Toplumda Müdahalenin Gerekliliği Hakkında*

146. Mahkeme öncelikle, tarafların fuhuş ve insan ticareti ağlarıyla mücadelenin önemi konusunda uzlaştıklarını tespit etmektedir. Taraflar, özgürce rıza gösterilen cinsel ilişkilerin özel hayat kavramı ve Sözleşme'nin 8. maddesinde öngörülen kişisel özerklik kavramının kapsamına girmesine daha fazla itiraz etmemektedirler. Böylelikle Mahkeme, taraflar arasındaki tartışmanın temelini, Devletin değerlendirilen alanda yararlandığı takdir yetkisinin kapsamıyla ve bu türden bir tedbirin başvuranlar açısından yol açabileceği olumsuz ve orantısız sonuçlarla ilgili olduğunu kaydetmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, bu temele dayanarak incelemesini gerçekleştirecektir.

a) **Davalı Devletin Takdir Yetkisi Hakkında**

147. Mahkeme, Sözleşme'nin 8. maddesi bakımından sorunların ileri sürüldüğü bir davada Devlete tanınması gereken takdir yetkisinin kapsamı hakkında karar vermek için, bazı faktörlerin dikkate alınması gerektiğini hatırlatmaktadır. Kişinin varlığı veya kimliğinin özellikle önemli bir yönünün söz

konusu olması halinde, Devlete bırakılan yetki genellikle sınırlıdır (yukarıda anılan *Pretty* kararı, § 71, ve yukarıda anılan *K.A. ve A.D./Belçika* kararı, § 84). Buna karşın, söz konusu menfaatin göreceli önemi ya da bu menfaati korumanın en iyi yolları konusunda, özellikle davanın hassas ahlaki veya etik sorunları ileri sürmesi durumunda, Avrupa Konseyi üyesi Devletler arasında herhangi bir mutabakatın bulunmaması halinde, takdir yetkisi daha geniştir (*S.H. ve diğerleri/Avusturya* [BD], no. 57813/00, § 94, AİHM 2011, bu kararda ileri sürülen atıflarla birlikte). Devletin makamları, ülkelerinin dirimli kuvvetleriyle doğrudan ve sürekli temas halinde olmaları sayesinde, ilke olarak, hem “ahlakın gerekliliklerinin kesin içeriği” hem de bu gerekliliği karşılamaya yönelik bir sınırlamanın gerekliliği hakkında karar vermek için uluslararası hâkime nazaran daha iyi bir konumda bulunmaktadır. Son olarak Mahkeme, davalı Devletin sahip olduğu takdir yetkisinin, çatışan özel ve kamusal menfaatler veya Sözleşme tarafından korunan farklı haklar arasında bir dengenin kurulmasının gerekmesi halinde, genel olarak geniş olduğunu hatırlatmaktadır (örnek olarak bk. *Evans/Birleşik Krallık* [BD], no. 6339/05, § 77, AİHM 2007-I, ve daha yakın bir tarihte verilen, *Vavřička ve diğerleri/Çek Cumhuriyeti* kararı [BD], no. 47621/13 ve diğer 5 başvuru, § 275, 8 Nisan 2021).

148. Başvuranlar, bazı müdahil taraflarca desteklendiği üzere, insan ticaretiyle mücadele aracı olarak cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasına ilişkin tedbirin etkinliğine itiraz etmekte ve kendi ifadelerine göre, faaliyetlerine bağlı riskleri önleyebilecek ve haklarının tamamını güvence altına alabilecek bu alandaki başka bir yaklaşımı tavsiye etmektedirler (78, 123 ve 134-135. paragraflar).

149. Mahkeme daha önce, fuhuşa bağlı meselelerde, özellikle fuhuşa böylelikle rıza gösterilip gösterilemeyeceği veya aksine, fuhuşun her zaman zorlama yoluyla bir istismar şeklinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı hususlarında farklı, genellikle çelişkili görüşlere yol açan, çok hassas ahlaki ve etik sorunların ileri sürüldüğünü tespit etme imkânına sahip olmuştur (yukarıda anılan *S.M./Hırvatistan* kararı, § 298). Mahkeme bu bağlamda, diğer bazı üye Devletler gibi, Fransa’nın fuhuşa ilişkin “kölelik karşıtı” denilen bir yaklaşımı seçtiğini gözlemlemiştir: Fuhuşun bununla birlikte -cezalandırılan fuhuşa aracılık etme

suçunun aksine- yasaklanmaksızın ya da denetlenmeksizin, insan onuruyla bağdaşmadığı kanaatine varılmaktadır. Diğer üye Devletlerde, fuhuşa ilişkin hukuki rejim, “yasakçılığa” (fuhuş böylelikle yasaklanmakta ve fuhuş yapan kişiler -ve muhtemelen bunların müşterileri- cezalandırılmaktadırlar.) -veya “düzenleyiciliğe” (fuhuş faaliyetine -yetişkinlerin fuhuş yoluyla istismar edilmesi de dâhil olmak üzere- müsamaha gösterilmekte ve bu faaliyet denetlenmektedir) benzemektedir. Bu durumda Mahkeme, fuhuşun değerlendirilme şekli bağlamında bir hukuk sisteminden diğerine ilişkin dikkate değer farklılıkların bulunduğu sonucuna varmaktadır (yukarıda anılan *V.T./Fransa* kararı, §§ 24-25).

150. Mahkeme somut olayda, söz konusu durumun yukarıda anılan kararlardan itibaren gelişmediğini, zira fuhuşun en iyi anlaşılma şekline ilişkin olarak, Avrupa Konseyi üyesi Devletler (yukarıda 68-71. paragraflar) arasında ya da söz konusu sorunu inceleyen farklı uluslararası kuruluşlar bünyesinde (yukarıda 48 ve 55. paragraflar) herhangi bir görüş birliğinin yine bulunmadığını tespit etmektedir. Şüphesiz, tamamen normatif bir bakış açısıyla Fransa, Avrupa’da çok azınlık bir durumda bulunmaktadır: İsveç, Norveç, İrlanda ve İzlanda ve kısmen Birleşik Krallık (Kuzey İrlanda) hariç olmak üzere, Avrupa Konseyi üyesi başka herhangi bir Devlet, hâlihazırda cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasına dayanan, “İskandinav modelini” seçmemiştir. Bununla birlikte, Mahkeme, nispeten yakın tarihli reformların söz konusu olduğunu ve bu sorunun diğer üye Devletlerde tartışılmakta olduğunu ve bu Devletlerden bazılarının halen fuhuş yapan kişilerin bizzat cezalandırılması aşamasında bulunduklarını göz ardı etmemektedir (benzer bir durum için bk. *S.A.S./Fransa* [BD], no. 43835/11, § 156, AİHM 2014 (özetler)).

151. Ardından başvuranlar, Hükümet tarafından iddia edilen oranlarda bağlantı kurabilecek nitelikte herhangi bir güvenilir verinin bulunamayacağını ileri sürerek, fuhuş ile insan ticareti arasındaki bağlantıyı sorgulamaktadırlar.

152. Mahkeme, insan ticaretiyle mücadelede bir araç olarak cinsel ilişkinin satın alınmasına ilişkin genel ve mutlak bir cezalandırmaya başvurulmasının, açık bir eğilim ortaya çıkmaksızın, hem Avrupa düzeyinde (yukarıda 61 ve 63-67. paragraflar) hem de uluslararası düzeyde (yukarıda 49, 50-54, 56 ve 105. paragraflar) derin görüş ayrılıklarına yol açan büyük tartışmalara hâlihazırda konu

edildiğini gözlemlemektedir (karşılaştırmalı olarak ve *aksi yönde bir karar için (a contrario)* bk. yukarıda anılan *S.H. ve diğerleri/Avusturya* kararı, § 96, ve *Vallianatos ve diğerleri/Yunanistan* [BD], no. 29381/09 ve 32684/09, § 91, AİHM 2013 (özetler)).

153. Dolayısıyla Mahkeme, davalı Devlete bu alanda geniş bir takdir yetkisinin verilmesi gerektiği kanısına varmaktadır. Bu nedenle, söz konusu takdir yetkisi sınırsız değildir ve kanun koyucunun kabul ettiği çözümlere ulaşmak için dikkate aldığı iddiaları inceleme ve Devletin menfaatleri ile söz konusu çözümlerden doğrudan etkilenen kişilerin menfaatleri arasında adil bir dengeyi kurup kurulmadığını araştırma görevi, Mahkemeye aittir (yukarıda anılan *Parrillo* kararı, § 183, diğer atıflarla birlikte; ve *Baret ve Caballero/Fransa*, no. 22296/20 ve 37138/20, § 80, 12 Eylül 2023, bu kararda ileri sürülen atıflarla birlikte).

b) Müdahalenin Orantılılığı Hakkında

154. Mahkeme öncelikle, fuhuş yapan kişilerin faaliyetlerini gerçekleştirirken maruz kaldıkları -inkâr edilemez- zorluk ve risklerin tamamen farkında olduğunu ve bu kişilerin arasında bulunan bazı başvuranların, bu durumda müdahil tarafların bir kısmı tarafından desteklendiği üzere, ifadeleri çerçevesinde ayrıntılı bir açıklama yaptıklarını vurgulamak istemektedir. Böylelikle başvuranlar, cinsel ilişkinin satın alınmasına yönelik genel ve mutlak bir suçlamanın getirilmesinden itibaren, daha fazla gizlilik ve yalnızlığa zorlanabileceklerini ve bu durumun kendilerini güvenlik konusunda artan risklere maruz bırakarak, haklarına erişimlerini daha zor bir hale getirebileceğini ileri sürmektedirler. Ardından başvuranlar, çalışma koşullarının kötüleştiğini ve talebin daralmasından kaynaklanan gelirlerindeki azalma nedeniyle güvencesiz bir hale getirildiklerini ve bu durumun, kendilerini tehlikeli uygulamaları, bilhassa korunmasız ilişkileri kabul etmeye özellikle zorlayabileceğini ve böylelikle, daha önce maruz kaldıkları sağlık risklerinin artabileceğini belirtmektedirler. Son olarak başvuranların ifadelerine göre, söz konusu tedbire konu edilen faaliyetlerinin cezalandırılması, damgalanmalarını ve maruz kaldıkları basmakalıp yargıları güçlendirerek, ötekileştirilmelerine daha fazla katkıda bulunmaktadır (yukarıda 6 ve 123-126. paragraflar).

155. Bununla birlikte Mahkeme, söz konusu olguların hâlihazırda mevcut olduğunu ve 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun'un kabul edilmesinden önce gözlemlendiğini, zira aynı olumsuz etkilerin geçmişte, bazı müdahil tarafların tespit ettikleri üzere, Fransız hukukuna fuhuşa teşvik suçunun getirilmesine dayandırıldığını göz ardı etmemektedir (yukarıda 32, 87 ve 113-114. paragraflar). Ardından Mahkeme, yukarıda anılan Kanun'un uygulanmasının hem kurumsal hem de ilişkisel alanda mevcut farklı aktörler tarafından devam eden bir incelemeye konu edilmesine rağmen (yukarıda 40 ve 42-44. paragraflar), başvuranlar tarafından belirtilen olumsuz etkilerin doğrudan cinsel ilişkinin satın alınması veya satışının cezalandırılmasının teşkil ettiği tedbirden kaynaklanıp kaynaklanmadığı veya böylelikle, fuhuş olgusunun doğasında ve özünde bulunup bulunmadığı ya da sosyal faktörlerin ve davranışsal uygulamaların tamamının bir sonucu olup olmayacağı hususlarında herhangi bir oy birliğinin bulunmadığını kaydetmektedir (ayrıca bk. yukarıda 96, 100, 120, 123 ve 132-134. paragraflarda belirtilen, İsveç ve Norveç'te benzer bir mevzuatın uygulanmasına ilişkin farklı değerlendirmeler).

156. Mahkemenin daha önce hatırlattığı üzere, Fransa, fuhuşa ilişkin "kölelik karşıtı" bir yaklaşımı seçen Devletler arasında bulunmaktadır (yukarıda 149. paragraf) ve söz konusu yaklaşıma göre, fuhuş yapan kişilerin tamamının bu faaliyeti özgürce gerçekleştirdiğini belirtenler de dâhil olmak üzere, mağdur olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Mahkeme, *V.T./Fransa* davasında (yukarıda anılan karar, § 26), fuhuşa özgürce rıza gösterilip gösterilemeyeceği veya yalnızca sosyoekonomik koşullardan kaynaklansa bile, her zaman zorlama yoluyla gerçekleşip gerçekleşmeyeceği hususlarının tartışmalı olduğunu kaydetmiştir. Dolayısıyla Mahkeme, sonucu yukarıda anılan davadaki incelemesi açısından belirleyici olmayan bu tartışmaya girmemeye karar vermiştir. Mevcut davada bu yaklaşımdan uzaklaşılmalıdır.

157. Ardından başvuranlar, herkesin özgürce ve rıza gösteren yetişkinler arasında fuhuş yapma ihtimalinin özel hayatın özünde yer alan unsurları etkilediğini ve ek bir koruma derecesi gerektirdiğini ve bu durumun, Devlete bu alanda verilen takdir yetkisini azaltacak nitelikte olabileceğini ileri sürmektedirler. Mahkeme, kişisel özerklik ilkesinin kişinin cinselliğini kullanma koşullarına ilişkin olarak, özgür seçim hakkını içerdiğini ve kişilerin kimliğinin temel bir yönünü etkilediğini

göz ardı etmemektedir (yukarıda anılan *K.A. ve A.D./Belçika* kararı, § 85). Bununla birlikte Mahkeme, mevcut davada bu iddiayla ikna olmamıştır, zira başvuranlar esasen ihtilaf konusu tedbirin alınması nedeniyle meslek olarak fuhuş faaliyetinde bulunmanın imkânsızlığından şikâyet etmekte ve bu bağlamda, diğer ekonomik faaliyetler gibi, bunu düzenleyen ülkelerin örneklerine atıfta bulunmaktadır.

158. Mahkeme, cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasının 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun'da öngörülen fuhuş uygulamasıyla mücadeleye yönelik genel bir sistem bağlamında yer aldığını hatırlatmaktadır. Söz konusu Kanun, bu konuda daha önce gerçekleştirilen parlamenter çalışmaların ardından başlatılan ve kadınlara yönelik şiddetle mücadele etmek için uygulanacak farklı araçlar hakkındaki düşüncelere ilişkin daha genel çerçevede yer alan, uzun ve karmaşık bir yasama sürecinin sonunda kabul edilmiştir (yukarıda 27. paragraf). Kanun teklifinin sunulmasının ardından, bunun incelenmesi amacıyla kurulan iki özel komisyonun, Fransa'dan yurt dışına kadar, söz konusu durumun ayrıntılı bir anlatımını düzenlemek amacıyla, birçok dinleme ve çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmaların ardından sunulan raporlar bağlamında, özellikle cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılması hususunda, bu alandaki farklı bakış açıları ile görüşler arasında mevcut olan görüş ayrılıkları belirtilmektedir. Bu raporlardan bilhassa, fuhuş olgusunun çoklu, karmaşık ve evrimsel olduğu ve diğer Devletlerde uygulanan kamu politikalarından herhangi birinin hâlihazırda tartışmadan ayrı tutulmadığı anlaşılmaktadır (yukarıda 28-37. paragraflar). Dolayısıyla, bu zorluk ve görüş ayrılıklarının farkında olan Fransız kanun koyucu, Parlamento tarafından, son derece karmaşık ve hem ahlaki hem de etik olan çok hassas sorunları ortaya koyan bir olguyu sınırlandırmak için uygulanan sistemin kültürel, sosyal, siyasi ve hukuki bütün yönlerine ilişkin dikkatli bir incelemenin sonucunu teşkil eden bir seçim yapmıştır (*Animal Defenders International/Birleşik Krallık* [BD], no. 48876/08, §§ 108 ve 114, AİHM 2013 (özetler) kararıyla karşılaştırınız).

159. Mahkeme, söz konusu toplum içinde demokratik koşullara göre gerçekleştirilen bir tahkime ilişkin değerlendirmede bulunmasını sağlaması nedeniyle, sözleşmeye uygunluk denetiminin uygulanması kapsamında ihtiyatlı davranmalıdır. Mahkeme, derin görüş ayrılıklarının demokratik bir Devlette makul bir şekilde mevcut olabileceği genel politika sorunlarının söz konusu olması

durumunda, ulusal karar vericinin görevine özel bir önem verilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır (yukarıda anılan *S.A.S./Fransa* kararı, §§ 129 ve 154). Böylelikle bu durum, mevcut davada olduğu gibi, toplumsal bir sorunun söz konusu olması halinde daha da geçerli olmaktadır (örnek olarak bk. *Y/Fransa*, no. 76888/17, § 74, 31 Ocak 2023, ve yukarıda anılan *Baret ve Caballero* kararı, § 84). Mahkeme aynı zamanda, fuhuş uygulamasını sınırlandırmak için en uygun politikanın seçimi konusunda yetkili ulusal makamların değerlendirmesinin yerine kendi değerlendirmesini koymasının gerekmediğini hatırlatmaktadır. Daha ziyade, Fransız makamlarının, ulusal makamların yaptıkları gibi, söz konusu menfaatleri dengelerken, bu konuya ilişkin sahip oldukları geniş takdir yetkisinin sınırları dahilinde kalıp kalmadıklarının belirlenmesi söz konusudur (yukarıda anılan *S.H. ve diğerleri/Avusturya* kararı, § 106, ve yukarıda anılan *Vavříčka ve diğerleri* kararı, § 310).

160. Ardından Mahkeme, özellikle sağlık ve güvenlik risklerine ilişkin olarak, mevcut davada başvuranlar tarafından dile getirilen endişelerin parlamenter tartışmalar sırasında büyük ölçüde dikkate alındığını ve özellikle Senato tarafından ilk teklifin metninin incelenmesi sırasında bu metne ilişkin birçok düzeltmenin yapılmasına neden olduğunu gözlemlemektedir (yukarıda 35. paragraf). Mahkeme aynı zamanda, fuhuş yapan kişilerin toplumsal ve sağlık durumunun daha önce, söz konusu Kanun teklifinin sunulmasından önce kamu makamları tarafından bir incelemeye konu edildiğini kaydetmektedir (yukarıda 32. paragraf). Böylelikle, cinsel ilişkinin satın alınmasının suç sayılmasının teşkil ettiği ihtilaf konusu tedbir, bununla birlikte bunu yasaklamaksızın, fuhuş faaliyetini teşvik edebilecek her türlü hukuki düzenlemenin kaldırılması, fuhuş yapan kişilerin korunmasının düzenlenmesi, bilhassa başkalarına yönelik cinsel istismarın cezalandırılması, fuhuşa girilmesinin önlenmesi ve bu faaliyeti bırakmak isteyen, fuhuş yapan kişilerin yeniden topluma kazandırılmasına yardımcı olma gibi dört başlıca eksenin çevresinde belirtilen genel bir sistem kapsamında açıkça yer almaktadır (yukarıda 25, 34, 36, 89 ve 157. paragraflar).

161. Öte yandan Mahkeme, aralarında büyük görüş ayrılıklarının bulunmasına rağmen, tarafların ve müdahil tarafların Ceza Kanunu'nun eski 225-10-1. maddesiyle cezalandırılan fuhuşa teşvik suçunun kaldırılmasının ve bundan

kaynaklanan, fuhuş yapan kişilerin cezalandırılmamasının olumlu etkisine ilişkin olarak aynı görüşte olduklarını tespit etmektedir. Bu tedbirin amacı, fuhuş faaliyetine bağlı toplumsal damgalamayla mücadele etmek ve fuhuş yapan kişiler için haklara ve koruyucu tedbirlerin tamamına erişimi güçlendirmektedir. Cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasının oluşturduğu diğer tedbirle birlikte, bu tedbir ayrıca Hükümetin ileri sürdüğü gibi ve parlamenter tartışmalar sırasında vurgulandığı üzere (yukarıda 36. paragraf), fuhuş yapan kişileri mağdur konumuna getirerek ve bu kişilere bundan böyle sorgulanan kişinin müşteri olması nedeniyle, şiddet durumunda müşteriden şikâyet etme imkânı vererek, söz konusu kişiler için müşteriyle olan güç ilişkisinin tersine çevrilmesine katkıda bulunmaktadır. Mahkeme bu bağlamda, aynı Kanun'un nadiren olmak üzere, fuhuş yapan kişileri hassas kişilerin listesine eklediğini ve bu durumun söz konusu kişilere yönelik şiddet, cinsel saldırı veya tecavüzün meydana gelmesi halinde verilen cezaları ağırlaştırdığını kaydetmektedir. Mahkeme, genel olarak, güvenlik güçleri tarafından olmak üzere, fuhuş yapan kişilerin maruz kaldıkları damgalama ve basmakalıp yargılarla mücadele etmenin, özellikle bu kişilerin şiddete maruz kalmaları halinde korumaya en iyi şekilde erişmeleri açısından ön koşul olarak değerlendirilen, kanunun hazırlanması sırasında önemli bir unsur teşkil ettiğini gözlemlemektedir (yukarıda 35. paragraf).

162. Bununla birlikte, fuhuştan kurtulma yolunu çevreleyen tedbirlerin dışında (yukarıda 19 ve 89. paragraflar) aynı Kanun, özel tedbirlerin uygulanmasıyla, yerinde, internette ve sosyal ağlarda veya tahsis edilen yerlerdeki farklı müdahale araçları sayesinde, uzman idare ve derneklerin seferberliği aracılığıyla ve bu faaliyeti gerçekleştirmeye devam eden kişiler için haklara ve genel sağlığa erişimin desteklenmesini ve bu kişilerin yalnız bırakılmamasını sağlayan araçların tahsis edilmesi yoluyla, fuhuş yapanların tamamının yararına sağlık risklerinin azaltılması konusunda kamu politikalarının güçlendirilmesini öngörmüştür (yukarıda 21 ve 90. paragraflar).

163. Mahkeme, cinsel ilişkinin satın alınmasının cezalandırılmasının genel ve mutlak niteliğine ilişkin olarak, bu tedbirin aynı zamanda endişelendirici ve tekrarlayan bir olgu olan, çocuklara yönelik fuhuşla mücadele etme aracı olarak öngörüldüğünü tespit etmektedir. Nitekim delegasyon adına kadın hakları ve kadın

ile erkekler arasındaki fırsat eşitliğine ilişkin hazırlanan bilgilendirme raporunda belirtildiği üzere, güvenlik güçlerinin bu alandaki eylemi genellikle müşterinin fuhuş yapan kişinin küçük yaşta olduğundan haberdar olduğunu kanıtlama zorluğuyla karşı karşıya kalmaktaydı (yukarıda 33. paragraf). Parlamenter çalışmalarından, yetkili makamların büyük bir önem verdikleri bir amacın söz konusu olduğu anlaşılmaktadır; ilgili Kanun, cinsel hizmet talebiyle başa çıkarak, ancak aynı zamanda paralel olarak, özellikle okul çevresinde yürütülen farkındalık yaratma kampanyalarıyla, yeni kişilerin fuhuş faaliyetinde bulunmalarını engellemeye yönelik tedbirler dizisini öngörerek, insan ticaretiyle mücadele etmeye yönelik tedbirle yetinmemektedir.

164. Son olarak Mahkeme, Fransa tarafından kabul edilen kölelik karşıtı yaklaşımın bununla birlikte fuhuşu yasaklamaksızın, fuhuş yapan kişilere seçenekler sunarak, bu uygulamanın aşamalı olarak ortadan kaldırılmasını amaçladığını tespit etmektedir (yukarıda 19-21. paragraflar). Hükümetin belirttiği üzere, fuhuş Fransa’da yasaklanmamakta ve bu ülkede yasal olmaya devam etmekte ve buna müsamaha gösterilmektedir. Bu koşullarda Mahkeme, daha önce karar verme fırsatı bulduğu (yukarıda anılan *V.T./France* kararı), “bağımsız işçiler” statüsünün fuhuş faaliyetinde bulunmaya devam eden kişiler açısından sürdürülmesinin 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun ile düzenlenen genel sistemin tutarlılığını sorgulayabileceği yönünde başvuruların sunduğu iddiayla ikna olmamıştır.

165. Mahkeme, 13 Nisan 2016 tarihli ve 2016-444 sayılı Kanun’da öngörülen tedbirlerin uygulanmasından sorumlu olan farklı idarelere tahsis edilen araçların yetersizliğine ve ülkenin tamamında bu tedbirlerin uygulanması bağlamında tutarlılığın olmamasına ilişkin başvuruların iddialarını göz ardı etmemektedir (yukarıda 40, 80 ve 128. paragraflar). Bununla birlikte Mahkeme, tedbirin orantılılığına ilişkin denetimi bağlamında önem ve ağırlığı önemsemekten uzak olduğu bu değerlendirmelerin, özellikle bu seçimin etkilerini yalnızca zaman içinde tamamen gösteren derin toplumsal değişikliklerin yapılmasını amaçlaması durumunda, demokratik bir sürecin sonunda ve hedeflenen meşru amaçlar bakımından (yukarıda anılan *Vavříčka ve diğerleri*, §§ 306-308, kararıyla karşılaştırınız) kanun koyucu tarafından yapılan seçimi sorgulamak için

yeterli olmadığı kanaatine varmaktadır. Mahkeme bu bağlamda, yetkili makamların, sürekliliği, düzenlenen sistemin tamamını olumsuz etkileyecek nitelikte olabilecek, bu yetersizliklerin farkında olduklarını tespit etmektedir.

166. Mahkeme, yukarıda belirtilen değerlendirmelerin tamamını dikkate alarak, fuhuşun ortaya koyduğu sorunların iç hukukta anlaşılmasına ilişkin gelişmelerin mevcut durumunu göz önünde bulundurarak, Fransız makamlarının söz konusu çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurdukları ve davalı Devletin sahip olduğu takdir yetkisini aşmadığı kanısına varmaktadır. Sonuç olarak, Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmemiştir.

167. Bu nedenle, bilhassa ulusal makamların kabul ettikleri yaklaşımın, Avrupa toplumlarının gelişimi ve bu alandaki uluslararası normlar ile bu mevzuatın uygulanmasıyla belirli bir durumda ortaya çıkan sonuçlar bakımından bunu değiştirebilecek şekilde, cinsel ilişkinin satın alınmasıyla ilgili genel ve mutlak bir yasaklamaya dayanması halinde, bu yaklaşımı sürekli inceleme altında tutma görevi ulusal makamlara aittir (yukarıda anılan *Baret ve Caballero* kararı, § 88).

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediğine *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca 25 Temmuz 2024 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Victor Soloveytchik
Yazı İşleri Müdürü

Lado Chanturia
Başkan

EK

Başvuruların Listesi

1. 63664/19 M. A. ve diğerleri/Fransa
2. 64450/19 M. C./Fransa
3. 24387/20 T. S./Fransa
4. 24391/20 C. D./Fransa
5. 24393/20 M. S./Fransa